

JAN CZERNIK

125 LAT
PARAFII RZYMSKOKATOLICKEJ
pod wezwaniem Świętej Anny
W TUCZNEJ
(1882-2007)

ERRATA

STR.	JEST	POWINNO BYĆ
81	z szalejącego pożaru.	szalejącego pożaru.*
81	(ocalał jedynie kościół).*	(ocalał jedynie kościół).**
81	Dawny sprzęt strażacki. Taki sprzęt strażacki posiadał każdy gospodarz na wsi – własne obserwacje z młodości.	Dawny sprzęt strażacki.
81	* K. Lenkiewicz, Tuczna, s.84,op.cit.	*Taki sprzęt strażacki posiadał każdy gospodarz na wsi – własne obserwacje z młodości. ** K. Lenkiewicz, Tuczna, s.84, op.cit.

125 LAT
PARAFII RZYMSKOKATOLICKEJ
W TUCZNEJ

Biblioteczka Bialska

1. W. Nartowski, Karty z przeszłości Białej, 1927.
2. K. Bartoszewicz, Dawna Biała na Podlasiu we wspomnieniach mego dziadka Adama (1792-1878). Przyczynek do dziejów miasta i Gimnazjum, 1928.
3. J. Gloger, Szkoła bialska i czteroletni w niej pobyt J. I. Kraszewskiego (1822-1826). Wspomnienie kolegi szkolnego, 1928.
4. Sprawozdanie Komitetu Obchodu 300-lecia Gimnazjum Męskiego w Białej Podlaskiej, 1930.
5. W. Nartowski, Ze starej teki (garść wiadomości o Białej Podlaskiej i okolicy), 1933.
6. Igliwia smak. Wybór wierszy i opracowanie W. Gromadzki i R. Kornacki, 2001.
7. Sz. Kalinowski, Unicy w poezji polskiej, 2001.
8. T. Łazowski, Z Syberii na Podlasie – wspomnienia, 2002.
9. Sz. Kalinowski, Szlakiem Legionów po Podlasiu, 2002.
10. W. Romanowicz, Ekumenizm na Południowym Podlasiu, 2003.
11. Z krwawych dni. Echa wydarzeń listopadowych 1918 roku podczas rozbrajania Niemców w Międzyrzeczu, pod redakcją Czesława Górskiego i Zygmunta Ochnio, 1930. Reprint 2003.
12. Ks. A. Pleszczyński, Bojarzy międzyrzeczcy, 1892. Reprint 2003.
13. J. Geresz, Listopad 1918 na Południowym Podlasiu, 2003.
14. Diagnoza i projekcja sytuacji społeczno-ekonomicznej Powiatu Bialskiego, 2004.
15. St. Łada-Grodzicki, Moje Podlasie – poezja i proza, 2004.
16. M. Bechta, Narodowo radykalni. Obrona tradycji i ofensywa narodowa na Podlasiu w latach 1918-1939, 2004.
17. P. Semeniuk, Zarys historii parafii pw. św. Barbary w Doldze, 2004.
18. T. Łazowski, Historie straży pożarnych w powiecie bialskim, 2004.
19. Prezentacje... dwadzieścia lat później. Wybór wierszy członków Klubu Literackiego „Maksyma”, pod redakcją Katarzyny Piątkowskiej, 2004.
20. J. Czuba, H. Odrzygóźdź, Bataliony Chłopskie na Południowym Podlasiu w walce o Polskę wolną, równą i sprawiedliwą, 2004.
21. Z. Lech, Farmaceuci polscy XIX i XX wieku – losy rodów Eichlerów i Łazowskich, 2005.
22. K. Piątkowska, „rozPUST(k)A”, tomik wierszy, 2005
23. W. Romanowicz, Młodzież Podlasia wobec wybranych problemów społeczno-religijnych, 2005.
24. K. i R. Kornaccy, „Czarna róża” – baśnie i opowieści z Podlasia, 2005.
25. F. T. Krasuski, Wszystko byłoby inaczej, tomik wierszy, 2005.
26. R. Maj, Młyny wietrzne w powiecie bialskim, 2005.
27. D. Sikora, Ruch oporu w powiecie bialskim 1939-1944, 2005.
28. A. Wereszko, W szeregach walczącego Podlasia. Wspomnienia oficera AK-WiN w latach 1939-1947, 2005.
29. P. Borek, Garnizon Wojska Polskiego w Białej Podlaskiej w latach 1918-1939, 2006.
30. M. i P. Semeniuk, 400 lat parafii Witoroż, 2006.
31. J. Czernik, 125 lat parafii rzymskokatolickiej w Tuczej, 2008.

Biblioteczka Bialska ukazuje się
pod patronatem Starosty Bialskiego
Tadeusza Łazowskiego

JAN CZERNIK

125 LAT
PARAFII RZYMSKOKATOLICKEJ
W TUCZNEJ

pod wezwaniem Świętej Anny
(1882-2007)

BIAŁA PODLASKA 2008

Copyright © 2008 by Jan Czernik

Publikacja ukazała się dzięki finansowemu wsparciu:

- Starostwa Powiatowego w Białej Podlaskiej
- Urzędu Miasta Biała Podlaska
- Urzędu Gminy w Tuczej

Wydawca: „INTERGRAF”

21-560 Międzyrzec Podlaski, ul. Warszawska 33b

ISBN: 978-83-926420-0-8

121090

272:913(438)A/Z(081)178/204

Skład, druk i oprawa:

Usługowy Zakład Poligraficzny „INTERGRAF”

Miejska Biblioteka Publiczna
Biała Podlaska

5 175949000000

V B.17C

Szanowni Państwo !

Otrzymują Państwo bardzo ciekawą pracę Jana Czernika „125 lat Parafii Rzymskokatolickiej w Tucznnej pod wezwaniem Świętej Anny (1882–2007)”. Opisuje ona historię parafii na tle wydarzeń życia społeczności lokalnej. Życie mieszkańców związane z ich wyznaniem, ich świątynią to ważne źródło historyczne Tucznnej i okolic, które do tej pory nie miało swojego opracowania książkowego.

Czytając opracowanie widzimy, jak przez lata życie religijne wtapia się w całość z codzienną pracą, wypoczynkiem, trudami i radościami mieszkańców gminy Tucznna, a jednocześnie parafian kościoła p.w. św. Anny. Wydawnictwo pokazuje, jak mimo różnych historycznych przeciwności, rozwijała się parafia, a z nią ludzie. Wielokrotnie nie było łatwo prowadzić działania duszpasterskie, kiedy Kościół był prześladowany, a jego prace na rzecz lokalnej społeczności ograniczone. Dużym zaangażowaniem i odwagą wykazali się pracujący w parafii księża, którzy nie szczędzili starań, aby parafianie pogłębiali swoją wiarę. Dzięki różnym inicjatywom przez lata istniały i dalej istnieją liczne grupy i wspólnoty katolickie.

Parafia to nie tylko miejsce kultu religijnego, budowania wspólnoty wiary oraz przywiązania do Boga i Kościoła, to miejsce spotkania, rozwoju życia społecznego, kulturowego i patriotycznego. Świadczą o tym liczne uroczystości o różnym charakterze odbywające się na terenie parafii i kościoła. Mieszkańcy Tucznnej i okolic znani są z postawy patriotycznej i przywiązania do wiary.

Często stawali w obronie najwyższych wartości – jak Bóg, Honor, Ojczyzna.

Otrzymujecie Państwo opracowanie bogate w informacje o księżach pracujących w parafii, o zwyczajach, tradycjach, ważnych uroczystościach i miejscowej społeczności od czasów budowy kościoła rzymskokatolickiego i powstania parafii, aż do czasów współczesnych.

Piękny jubileusz 125 lat parafii p.w. św. Anny w Tucznnej skłania do refleksji, zadumy, podsumowań, analiz. Ufam, że książkę z zainteresowaniem przeczytają nie tylko mieszkańcy gminy, ci którzy z niej się wywodzą, ale także mieszkańcy całego powiatu bialskiego, do czego serdecznie zachęcam.

Tadeusz Łazowski
Starosta bialski

Spis treści

Wstęp.....	9
I. Rys historyczny	11
1. Budowa Kościoła (1879 – 1882)	12
2. Parafia przed odzyskaniem niepodległości przez Polskę do 1918 r.	15
3. Lata 1918 – 1939	19
4. Okupacja 1939–1944.	
4. 1. Życie społeczno-polityczne	24
4. 2. Życie religijne	29
5. Parafia w okresie PRL-u (1944 – 1989)	34
6. Lata 1989 – 2002 i kolejne	41
7. Kościoły w Dekanacie Terespolskim	46
II. Zwyczaje i obyczaje w Parafii Tuczną	59
2.1. Uroczystości religijne i inne	59
2.2. Inne obrzędy i działalność społeczna w Parafii Tuczną	72
2.3. Ochotnicze Straże Pożarne na terenie gminy Tuczną	80
III. 120 lat - uroczystości jubileuszowe	93
IV. Proboszczowie w Parafii	97
V. Życie religijne w Parafii	103
VI. Znane osobistości z gminy Tuczną	119
VII. Zakończenie – w tym różne wykazy	125
VIII. Bibliografia	145

WSTĘP

Parafia Rzymsko-Katolicka pod wezwaniem Świętej Anny w Tuczej istnieje 125 lat, jest młodsza od podobnych np.: od Parafii Św. Anny w Kodniu z 1518 r.* i od Parafii Św. Anny w Białej Podlaskiej z 1525 r. *

Inspiracją do napisania tej pracy, był zbliżający się jubileusz 125-lecia parafii w Tuczej, a także podobne wydawnictwa z sąsiednich parafii w Huszczy, Piszczacu i z Ortela Królewskiego.

Ideą tej pracy jest ukazanie mieszkańcom parafii oraz osobom wywodzącym się z tego terenu – ich korzeni w zdecydowanej większości – katolickich, bądź unickich, narodowości polskiej, rzadziej rusińskiej, tatarskiej lub niemieckiej.

Pomimo krótkich dziejów Parafia Św. Anny w Tuczej odegrała znaczącą rolę w kształtowaniu życia religijno-społecznego i patriotycznego w tej części powiatu Biała Podlaska w diecezji siedleckiej.*

Intencją niniejszej pracy jest pokazanie historii parafii z okazji jubileuszu 125 lat istnienia na Południowym Podlasiu.

Parafia Św. Anny w Tuczej do tego momentu nie miała opracowania w formie książkowej za wyjątkiem publikacji w Słowie Podlasia, w którym ukazało się 11 artykułów pt.: „Z dziejów parafii św. Anny w Tuczej” autorstwa ks. Czesława Maziejuka.

W parafii tej urodziłem się. Moi rodzice (Ludwik i Anna) mieszkali w Bokince Królewskiej. Tam przyjąłem pierwsze sakramenty święte: Chrzest, I komunię i Bierzmowanie oraz pobierałem naukę w szkole podstawowej w Bokince Królewskiej i w Tuczej. Moim nauczycielem religii był ks. Eugeniusz Borkowski, bardzo zasłużony i cieszący się uznaniem proboszcz parafii w Tuczej.

Mój wkład do historii regionu poświęcam obecnym i byłym mieszkańcom Parafii, myślę, że ta praca będzie przyczynkiem do dalszych badań nad życiem mieszkańców i promocją tego zakątka Południowego Podlasia w powiecie Biała Podlaska.

* Katalog Diecezji Siedleckiej 1997, ss. 266, 121 i 273.

I. RYS HISTORYCZNY

Dzieje Parafii Św. Anny w Tucznnej sięgają końca XIX wieku (okres budowy kościoła 1879–1882)*.

Tuczna w latach 1585–1882 należała do parafii rzymskokatolickiej w Huszczy, a inne wsie do Kodnia, Piszczaca lub Choroszczyńki.

Po trzyletniej budowie Kościoła powstała parafia w Tucznnej pod wezwaniem Św. Anny.

Z materiałów źródłowych wynika, że powstała Parafia i Kościół w Tucznnej jest związana z likwidacją w Królestwie Polskim-Kongresowym zależnym od carskiej Rosji Kościoła Unickiego.

Kościół ten powstał pod koniec XVI w. na synodzie w Brześciu Litewskim – 1596 r. zwanym unią brzeską, gdzie część duchownych i wyznawców prawosławia uznała papieża za głowę swego Kościoła, przyjęła wszystkie dogmaty Kościoła Rzymskokatolickiego według ustaleń Unii Florenckiej z 1439 r. Kościół Unicki (inaczej zwany grekokatolicki) rozwijał się na wschodnich obszarach I Rzeczypospolitej Polskiej do III rozbioru Polski w 1795 r.

Na ziemiach za Bugiem na tzw. Kresach Rzeczypospolitej likwidacja Kościoła Unickiego nastąpiła w 1839 r., a wyznawcy tej religii zostali włączeni do Kościoła Prawosławnego.

Unicy mieszkający na terenie Podlasia, które należało do tzw. Królestwa Polskiego (Kongresowego) powstałego na Kongresie Wiedeńskim w 1815 r. cieszyli się wolnością religijną do upadku Powstania Styczniowego w 1864 r. (na Podlasiu do 1865 r.).

Rząd carski ostateczną decyzję o likwidacji Kościoła Unickiego podjął w 1875 r. W wyniku ukazu carskiego** podjęto systematyczną likwidację kościołów – cerkwi unickich a także niektórych kościołów rzymskokatolickich, gdzie przeważała duża liczba unitów jak w Kodniu w powiecie Biała Podlaska.

Likwidacja faktyczna parafii kodeńskiej nastąpiła 5.VI.1877 r., a Kościół Św. Anny zamieniono na cerkiew prawosławną***.

W wyniku podjętej decyzji rząd carski wyasygnował 15 tysięcy rubli ze skarbu państwa rosyjskiego na budowę Kościoła w Tucznnej, jako wsi czysto polskiej i w 100 % katolickiej. Budowę świątyni rozpoczęto w 1879 r. pod patronatem władz carskich – była to rekompensata za zlikwidowaną parafię w Kodniu.

* Katarzyna Lenkiewicz, Tucznna, Warszawa 1948, s.77, (maszynopis).

** Ukaz carski – nazwa aktu prawnego wydanego przez cara w Rosji (dekret carski – zarządzenie).

*** K. Lenkiewicz, Tucznna, s. 77, op. cit.

Cofnijmy się jednak wstecz, dlaczego w Królestwie Polskim – Kongresowym likwidowano kościoły unickie i niektóre łacińskie. W zaborze rosyjskim do którego należało Królestwo Kongresowe w trzydzieści lat po upadku powstania listopadowego (1830/31) wybuchło powstanie styczniowe (22/23.01.1863) które po roku walk zostało krwawo stłumione przez wojska carskie. Na Podlasiu powstanie styczniowe trwało prawie rok dłużej, bo do 23.05.1865 r. (w tym dniu Sokołowie Podlaskim na rynku, za udział w Powstaniu Styczniowym został powieszony ks. Stanisław Brzóska z Dokudowa)*.

Skutki Powstania Styczniowego (wojny partyzanckiej) były makabryczne, kilkadziesiąt tysięcy ludzi zostało zabitych i rannych w tym zrywie niepodległościowym. Za udział w powstaniu wszystkich grup społeczeństwa polskiego (arystokracji, średniej i drobnej szlachty zaściankowej, duchowieństwa, mieszczan, chłopów i niewielkiej ilości Żydów) władze carskie zastosowały bardzo surowe represje.

Na przywódcach powstania zastosowano wyroki śmierci jak: Romuald Traugutt, ks. Stanisław Brzóska i inni. Wzięto w kraju i zsyłano na Sybir kilkadziesiąt tysięcy uczestników oraz stosowano konfiskatą majątków ziemskich i kontrybucję pieniężną różnym grupom ludności Królestwa Kongresowego**.

Jednocześnie zmieniono nazwę urzędową Królestwo Polskie na Kraj Nadwiślański. Represje dotknęły także Unitów – mieszkańców Podlasia – Pratulina, Drelowa i innych miejscowości***.

1. Budowa Kościoła (1879–1882)

Po likwidacji parafii katolickiej w Kodniu na usilną prośbę właścicieli tej miejscowości – hrabiów Krasińskich rząd carski pozwolił wybudować kościół w tej miejscowości, w której wszyscy mieszkańcy są wyznania rzymskokatolickiego. Władze carskie były zaskoczone, że jest tak jednolita wyznaniowo wieś o nazwie Tucznja w powiecie bialskim. Sytuację tą potwierdził spis ludności przeprowadzony na polecenie wójta gminy Międzyzyleś, do której należała Tucznja – stan ludności wyznania rzymskokatolickiego na 1.01.1876 r. wynosił – mężczyzn – 432 i kobiet – 485 *.

Przedstawiciel władz rosyjskich – gubernator siedlecki – poinformował władze terenowe i kościelne o pozwoleniu budowy kościoła w Tucznjej dnia 9.06.1876 r. Lubelski Konsystorz Generalny 28.06.1876 r. przesłał dziekanowi bialskiemu polecenie by ten przeprowadził wizję lokalną we wsi Tucznja zgodnie z poleceniem władz carskich o budowie świątyni. W dniu 18.07.1876 r. w Tucznjej odbyło się spotkanie dziekana z mieszkańcami wsi i administratorem

* Ks. St. Brzóska, Nowa Encyklopedia Powszechna PWN t. 1. s. 586.

** Ks. Roman Soszyński, Piszczac miasto ongiś królewskie, Ciechanów 1992, s. 47.

*** Ks. Czesław Maziejuk, Od narodzin do dekanatu – Słowo Podlasia Nr 29/2006,

**** Powstanie Styczniowe, Nowa Encyklopedia..., t. 5. s. 290, op.cit.

parafii Huszcza ks. Janem Jackowskim, na którym omówiono formy organizacyjnej powstającej parafii. Informację o tym zdarzeniu, dziekan bialski przesłał rosyjskim władzom powiatowym dnia 30.07.1876 r.

Przewodniczący komitetu budowy kościoła w Tucznjej Józef Grabowski właściciel i dzierżawca folwarku w Wólce Zabłockiej dnia 12 czerwca 1879 r. pisemnie poinformował dziekana bialskiego o rozpoczęciu budowy fundamentów pod przyszły kościół i ich poświęcenie w miesiącu lipcu tego roku. Fundamenty kościoła zostały zalane i poświęcenie kamienia węgielnego nastąpiło dnia 23.07.1879 r. Informację o tym wydarzeniu ks. Dziekan Konstanty Szyszkowski przesłał do ks. bp Walentego Baranowskiego w Lublinie dnia 25.07.1879 r.

Po okresie dwuletniej ciszy zaniepokojona władza diecezjalna z Lublina przesłała pismo w dniu 22 lipca 1881 r. do dziekana bialskiego z poleceniem przeprowadzenia wizji lokalnej na placu budowy kościoła w Tucznjej. Wizja lokalna placu budowy nowego kościoła została przeprowadzona w dniu 3 sierpnia 1881 r. W raporcie przesłanym w dniu następnym do Biskupa Lubelskiego, dziekan informuje, że kościół na zewnątrz jest niewykończony, ołtarze i inne urządzenia kościelne są w trakcie budowy, jak plebania i inne budynki gospodarcze. Członkowie komitetu budowlanego poinformowali księdza dziekana, że zakończenie budowy może nie nastąpić w 1881 r. Dziekan w przesłanym dokumencie wyraził opinię, że przyszła parafia będzie miała problemy materialne z zakończeniem budowy jak i utrzymaniem proboszcza. Opinia dziekana przedostała się do mieszkańców Tucznjej, pomimo trudów budowy, nastąpiła mobilizacja do zakończenia budowy kościoła parafialnego.

W wyniku tych działań po trzech miesiącach intensywnej pracy przewodniczący komitetu budowy Józef Grabowski dnia 31.10.1881 r. poinformował księdza dziekana, że została zakończona budowa kościoła, plebanii, zabudowań gospodarczych, parkanu i oznaczono cmentarz, natomiast mieszkanie dla służby kościelnej i parkan na cmentarzu zostanie wykonany według deklaracji mieszkańców wsi w ciągu roku.

Ksiądz dziekan poinformował dnia 3.11.1881 r. władze diecezjalne o zakończeniu budowy zespołu parafialnego, jednocześnie prosząc o poświęcenie kościoła i skierowanie proboszcza do nowej parafii w Tucznjej.*

Ostateczną decyzję o otwarciu kościoła i nowej parafii władza duchowna przekazała do dziekana bialskiego dnia 31 lipca 1882 r. Według tej decyzji na administratora parafii został wyznaczony ks. Władysław Sylwester Krombach wikariusz z parafii bystrzyckiej.

Jednocześnie zobowiązano dziekana do wykonania następujących zadań:

- nawiązać kontakt z nowo-mianowanym administratorem parafii i zobowiązać kapłanów sąsiednich kościołów, do których należą wierni byłej parafii w Kodniu, a którzy mają utworzyć parafię w Tucznjej i podać termin rozpoczęcia nabożeństwa parafialnego;

* Ks. Cz. Maziejuk, Nr 32/2006 op.cit.

- dokonać obrzędu benedykcji kościoła w Tucznnej zgodnie z przepisami rytuału, podczas odpowiedniego nabożeństwa i ogłosić wszystkim mieszkańcom wsi, które mają wejść do nowej parafii i korzystać z potrzeb religijnych;
- wprowadzić nowego administratora parafii i przekazać akta religijno-cywilne z byłej parafii kodeńskiej celem dalszego ich użytkowania w nowopowstałej parafii;
- nawiązać kontakt z odpowiednimi władzami Guberni Siedleckiej w celu urządzenia Dozoru Kościelnego i sporządzić inwentarz „fundi instructi” oraz przejęcia różnych przedmiotów z byłej parafii w Kodniu i przekazać do parafii w Tucznnej.

Po wykonaniu tych zaleceń dziekan sporządził protokół zdawczo-odbiorczy w nowopowstałej parafii w zakresie inwentarza (urządzeń parafialnych). W dniu 3.08.1882 r. poinformował administratora parafii w Huszczy i władze powiatu bialskiego, że zgodnie z rozporządzeniem Konsystorza Lubelskiego z dnia 19.07.1882 r. poświęcenie kościoła w Tucznnej odbędzie się w dniu 15 sierpnia, to jest w Święto Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i w tym dniu odbędą się wybory Dozoru Kościelnego w tej parafii.

Dnia 4.08.1882 r. ksiądz dziekan z Białej Podlaskiej wysłał zawiadomienia do parafii w Terespolu, Huszczy i Sławatyczach z prośbą, aby poinformowali swoich wiernych, że 15.08.1882 r. będzie poświęcenie kościoła w Tucznnej i tam będą mogli złożyć oświadczenie, do której parafii zechcą należeć.

Uroczystość poświęcenia K O Ś C I O Ł A odbyła się 15 sierpnia 1882 r. w Święto WNMP, aktu poświęcenia dokonał ks. Jan Jackowski z Huszczy przed uroczystą Mszą Świętą. Ksiądz dziekan ogłosił, że do nowej parafii należą następujące wsie: Tucznna, Dobromyśl, Kodeń, Kopytów, Kąty, Matiaszówka, Międzyłęś, Okczyn, Rozbitówka, Wołoszki, Wólka Zabłocka, Zabłocie, Zachorów i Żuki, później dołączono dnia 29.11.1882 wsie – Bokinkę Królewską i Zdanówkę*.

Wszyscy obecni na tej uroczystości dziękowali Panu Bogu i Matce Najświętszej, że w ciągu trzech lat wybudowano i oddano do użytku Kościoły w tak trudnych czasach.

Ze względu na brak czasu wybory Dozoru Kościelnego zostały dokonane w dniu następnym o godzinie 11,00.

Skład Dozoru Kościelnego (Rada Parafialna): Prezes – Grabowski Józef, Wólka Zabłocka (przewodniczący komitetu budowy kościoła); członkowie – Papiński Jan – Tucznna, Zawistowski Józef – Tucznna, Starzyński Jan – Kodeń.

Pierwszym administratorem jak wyżej przedstawiłem został ks. Władysław Sylwester Krombach – proboszcz parafii**.

* Ks. Wiesław Pińczuk, Józef Kuszneruk, Huszcza dawniej i dziś, Warszawa-Huszcza 2000, s. 26,

** Ks. Cz. Maziejuk, Nr 33/2006, op.cit.

2. Parafia przed odzyskaniem niepodległości przez Polskę do 1918 r.

Represje carskie dotknęły nie tylko wyznawców Kościoła Unickiego, ale także Kościoła Rzymskokatolickiego na terenie powiatu Biała Podlaska, gdzie zostały zlikwidowane niektóre parafie z wyjątkiem Białej Podlaskiej (obecna Parafia Św. Anny) i Tucznjej.

Taka sytuacja zaistniała także w sąsiedniej parafii w Piszczacu. W tym czasie 25.01.1878 r. zmarł ks. Julian Trętowski, to władze carskie nie pozwoliły na mianowanie nowego proboszcza. W wyniku tej decyzji nowy proboszcz ks. Jan Pasek z Tucznjej po 19.01.1885 przejął administrację i akta tej parafii w Piszczacu, a urzędowa likwidacja tej parafii – to 27.02.1892 r.*

Represje władz carskich dotknęły także mieszkańców Huszczy, którzy bez zezwolenia podjęli remont i powiększenie swojej świątyni w 1880 r. z ks. Janem Jackowskim. Gubernator Warszawski dnia 19.03. 1885 r. podjął decyzję o likwidacji parafii w Huszczy i dołączeniu jej do Tucznjej, ale mieszkańcy tej wsi postanowili przyłączyć się do parafii w Wisznicach. Z zaistniałej sytuacji byli niezadowoleni mieszkańcy byłej parafii w Huszczy oraz ks. Jan Pasek proboszcz w Tucznjej.

W wyniku interwencji władz rosyjskich 27.02.1886 r. w asyście przedstawicieli władz powiatowych ksiądz proboszcz przejął wyposażenie byłej parafii w Huszczy. Ks. Jan Pasek proboszczem w Tucznjej był do dnia 15.04.1886 r., następnego dnia został przeniesiony do parafii Janów Podlaski.

Na początku maja 1886 r. parafie w Tucznjej objął ks. Ludwik Górniak (3 proboszcz) w obecności dziekana ks. Wawrzyńca Brzozowskiego (był dziekanem od marca 1885 r.) i zdającego ks. Jana Paska.

Podobne działania władze carskie zastosowały w stosunku do mieszkańców parafii w Sławatyczach, gdzie zamknięto kościół rzymskokatolicki. Gubernator warszawski w dniu 8.06.1887 r. poinformował władze diecezji lubelskiej, że kościół ten wywiera negatywny wpływ na miejscową ludność prawosławną (rusińską). Władze niższego szczebla natomiast podzieliły tę parafię w następujący sposób: wsie – Dolhobrody, Holeszów i Lack przyłączono do parafii we Włodawie, a pozostałe wsie – Sławatycze, Hannę, Jableczną Krzywówolkę, Kuzawkę, Lisznę, Sajówkę, Szostaki i Zańków do parafii w Tucznjej.

W sierpniu 1887 r. w obecności księdza dziekana i przedstawiciela władz powiatowych carskich przekazano akta ksiąg parafialnych ze Sławatycz do Tucznjej.

* Ks. Wiesław Pińczuk, *Ortel Królewski w dokumentach i wspomnieniach*, Biała Podlaska, 2001, s. 464.

Parafia w Tucznej w 1889 r. liczyła wyznawców:

Tuczna	M: 775 + K: 908	1683
Huszczza	M: 921 + K: 1210	2131
Piszczac	M: 437 + K: 653	1090
Sławatycze	M: 445 + K: 634	1079

Ogółem parafia w tym czasie liczyła wyznawców 5983 osoby*.

Ks. Wawrzyniec Brzozowski dziekan bialski w wyniku zarządzenia władz carskich został w grudniu 1891 r. usunięty z funkcji dziekana i administratora parafii w Białej Podlaskiej. W związku z zaistniałą sytuacją na polecenie biskupa lubelskiego ks. Ludwik Górniak w maju 1892 r. obejmuje funkcję dziekana bialskiego i administratora parafii w Białej Podlaskiej (Św. Anny).

Natomiast nowym proboszczem parafii (4-ty) zostaje w dniu 12.05.1892 r. ks. Seweryn Śluskowski, który od poprzednika przyjął akta stanu cywilnego, pieczęcie oraz inną dokumentację parafii Tuczna i przyłączonych 4 parafii (z Huszczy, ze Sławatycz, Kodnia i Piszczaca) – ogółem 148 ksiąg.

Dalsze represje carskie dotknęły następne parafie rzymskokatolickie w Terepolu i Malowej Górze, które zostały zlikwidowane w 1900 r., a parafia w Tucznej powiększyła się o miejscowość Kostomłoty.

Na początku lutego 1901 r. zmarł Józef Grabowski z Wólki Zabłockiej – przewodniczący komitetu budowy kościoła w Tucznej, bardzo zasłużony dla tej parafii.

Na polecenie bp Franciszka Jaczewskiego z Lublina i za zgodą władz powiatowych odbył się bardzo uroczysty pogrzeb wyżej wymienionego parafianina.

Mieszkańcy parafii w bardzo wielkiej ilości oddali hołd zasłużonemu budowniczemu w ostatniej drodze ziemskiej i modlili się do Pana Boga, aby przyjął zmarłego do wiecznej szczęśliwości w niebie.

Ks. Seweryn Śluskowski zarządza parafią w Tucznej do końca 1902 r., a więc był proboszczem przez dziesięć lat. Dnia 15.08.1902 r. minęło dwadzieścia lat od założenia parafii w Tucznej. Rocznica ta była świętowana bez głównego budowniczego tego kościoła.

Następnym, piątym proboszczem w grudniu 1902 r. zostaje ks. Władysław Solnicki, który jest administratorem parafii do 1908 r. **

W tym czasie to jest w 1905 r. Car Rosji – Mikołaj II w ukazie ogłasza wolność religijną wszystkim obywatelom Imperium, po przegranej wojnie z Japonią w latach 1904–1905 (11/23.02.1905.). Od tego momentu na Podlasiu nastąpiła ogromna radość. Z opowiadań mego dziadka Jakuba i ojca Ludwika, wynika, „że wszyscy mieszkańcy parafii cieszyli się, że doczekali swobody religijnej, że cierpienie ludu podlaskiego i modlitwy nie poszły na marne” – takie opowiadania słyszałem w mojej młodości.

* Ks. Cz. Maziejuk, Nr 36/2006, op. cit.

** Ks. W. Pińczuk, Ortel Królewski, ss. 12–90, op. cit.

Dekret carski dał możliwość swobodnego wyznawania swojej wiary Unitom, ale także do otwarcia zamkniętych kościołów rzymskokatolickich w Sławatyczach, Huszczy, Piszczacu i Terespolu i w innych miejscowościach Podlasia.

Unici z terenu parafii Tucznna po ukazie carskim z 1905r. prawie w 100 % zadeklarowali przejście do kościoła rzymskokatolickiego i parafia powiększyła się o następującą ilość wiernych: z Bokinki Królewskiej – 310, z Choroszczyнки – 86, z Dąbrowicy Dużej – 220, z Matiaszówki – 34, z Międzylesia – 30, z Kodnia – 785, z Kopytowa – 6, z Rozbitówki – 27, z Sugrów – 16, z Szostaków – 30, z Ogrodnik – 11, z Olszanek – 25, z Trojanek – 3, z Zabłocia – 5, z Wólki Zabłockiej – 15, z Zalewsza – 8 i Żuków – 218 osób, ogółem dołączyło 1839 osób, którzy byli włączeni do cerkwi prawosławnej w 1875 r.*

Po ukazie carskim z 1905 r. w powiecie białskim wróciło 18 793, w konstantynowskim 21 910 wiernych (byłych unitów) z kościoła prawosławnego do rzymskokatolickiego. Działania tego typu nie podobały się lokalnym władzom carskim i dlatego przeszkadzano w realizacji tego aktu prawnego**.

Kolejnym proboszczem parafii w Tucznnej był ks. Aleksander Tymoteusz Arciszewski, zarządzał parafią w latach 1908 – 1913. Przez kilka miesięcy w 1913 r. był ks. Ludwik Molle, a od sierpnia 1913 r. został administratorem ks. Stanisław Klimkiewicz, który tę funkcję pełni do 1919 r.

W opisie monograficznym Katarzyny Lenkiewicz pt.: „Tucznna” z 1948 r. jest informacja, podana na podstawie ksiąg parafialnych, ile było wiernych w różnych okresach do odzyskania niepodległości przez Polskę w 1918 r., w parafii Tucznna.***

Rok	Ilość mieszkańców w Tucznnej	Ilość mieszkańców w parafii Tucznna
1890	691	1117
1900	736	1187
1910	916	1563

W czasie zaborów na terenie powiatu Biała Podlaska do 1905 r. istniały tylko dwie parafie rzymskokatolickie w Białej Podlaskiej i w Tucznnej. Rolę tych parafii były nieocenione w zakresie społeczno-narodowym, wobec braku szkół nauczających w języku polskim, taką zastępczą funkcję spełniał Kościół katolicki. Parafia w Tucznnej odgrywała taką rolę, gdzie księża pełnili nieoficjalnie czynności nauczycieli-pedagogów, ciesząc się dużym poparciem i autorytetem moralnym, a kościół często był szkołą, świątynią lub salą zebrań miejscowej ludności.

* Ks. Cz. Maziejuk, Nr 38/2006. op. cit.

** Z nieznannej przeszłości Białej i Podlasia, Biała Podlaska, 1990, s. 393,

*** K. Lenkiewicz, s. 32, op. cit.

Działania takie były prowadzone potajemnie, ale władze carskie lokalne informowały o tych przedsięwzięciach dziekana w Białej Podlaskiej oraz władze diecezjalne w Lublinie, aby wyeliminowały tzw. działalność antypaństwową w parafii Tucznja. *

W okresie zaborów oprócz statutowej działalności w parafii przewidzianej rokiem liturgicznym, odbywała się katechizacja dorosłych parafian w każdą niedzielę i święta, a dzieci były przygotowywane codziennie (przeważnie w czerwcu) do I Komunii Świętej.

Następnym ważnym wydarzeniem w skali światowej był wybuch I wojny światowej w 1914 r., gdzie nasi zaborcy rozpoczęli konflikt zbrojny między sobą. Z jednej strony była Rosja, a z drugiej – Niemcy i Austro-Węgry. Wojna ta także w sposób dramatyczny dotknęła Podlasie. Wojska carskie wycofując się w 1915 r. w wyniku ofensywy armii niemieckich i austro-węgierskich paliły i niszczyły wsie i miasta oraz wywożono część mieszkańców tych terenów w głąb Rosji. Jednocześnie wojska rosyjskie dokonywały ewakuacji urzędów, instytucji rosyjskich i dużej części duchowieństwa prawosławnego.

Ludność Podlasia poczuła ulgę w związku z wycofaniem się Rosjan, ale nowi okupanci niemieccy także przez ponad trzy lata dokonywali represji i grabieży, co wpłynęło na sytuację materialno-moralną Podlasiaków.

Na tę świętą ziemię – przelanej krwi i łez oraz krzyży – jako jedne z pierwszych wkraczały oddziały Legionów Polskich z I i II Brygady Józefa Piłsudskiego przywracając prawowitym gospodarzom zabrane przez carat przed laty kościoły i świątynie. Taka sytuacja zaistniała także w powiecie białskim. Wydarzenia te odcisnęły swoje piętno i na parafii Świętej Anny w Tucznjej.

15.08.1915 r. prawie cała wieś Tucznja wraz ze szkołą (oficjalnie została założona w 1890 r.) została spalona przez wojska rosyjskie jak i sąsiednie wsie – (np. Bokinka Królewska), część mieszkańców tej miejscowości na pewien okres zamieszkała w Choroszczynie, Zahorowie i Wólce Zabłockiej.**

Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę w 1918 r. i wskrzeszeniu Diecezji Podlaskiej z siedzibą w Janowie Podlaskim zaczęły powstawać samorządnie parafie. Unici przemocą „nawróceni” na prawosławie przyłączali się do kościoła rzymskokatolickiego i zwracali się z prośbą do władz nowej diecezji o przysłanie kapłanów do nowopowstających parafii. W wyniku tego procesu powstało w Diecezji Podlaskiej około 70 parafii z byłych świątyń pounickich.***

W wydarzeniach tych uczestniczyli moi przodkowie – dziadkowie (Jakub i Tekla) oraz rodzice (Ludwik i Anna) – mieszkańcy Bokinki Królewskiej z parafii w Tucznjej. Przy ważnych świętach religijnych zawsze Rodzice wspominali, że my dzieci (ja i moje rodzeństwo) jesteśmy potomkami Unitów z umęczonego Podlasia. Dziadkowie moi byli prześladowani przez władze carskie. Podobne informacje są przechowywane i przekazane obecnym, niektórym mieszkańcom parafii, które powinny być przedmiotem dalszych badań prześladowań Unitów z lat 1875 – 1905 z parafii Tucznja.

* Marian Ochmański, *Monografia wsi Dąbrowica Duża Gmina Tucznja, Biała Podlaska*, 2006, s. 57.

** Ks. W. Pińczuk, J. Kuszneruk, *Huszcz...*, s. 120, op. cit.

*** K. Lenkiewicz, ss. 28 i 83–84, op. cit.

3. Lata 1918–1939

Wybuch I wojny światowej w sierpniu 1914 r. spowodował u wszystkich Polaków pod trzema zaborami nadzieję na odzyskanie niepodległości przez Polskę. Europa zapłonęła ogniem wielkiej wojny, do której dołączyły inne państwa z innych kontynentów świata jak Stany Zjednoczone Ameryki Północnej i Japonia. Po jednej stronie była Rosja i zachodni sojusznicy, a po drugiej Niemcy, Austro-Węgry i ich sojusznicy.

BLOKI MILITARNE*

Państwa Trójp porozumienia (Państwa Ententy)	Państwa Trójp rzymierza (Państwa Centralne)	Uwagi o rozpoczęciu wojny (daty)
Rosja i Serbia	Niemcy	Po zamachu w Sarajewie A-W 28.VII.1914 r. wypowiedziały wojnę Serbii. Niemcy wypowiedziały wojnę Rosji – 2.VIII a Francji – 3.VIII
Francja	Austro-Węgry	A-W Wypowiedziały wojnę Rosji – 6.VIII
Wielka Brytania	Turcja	Turcja stanęła po stronie Niemiec – XI.1914 r. W. Bryt. wypowiedziała wojnę Niemcom – 4.VIII
Japonia	Bułgaria	Bułgaria poparła państwa centralne – X.1915 r. Japonia wypowiedziała wojnę Niemcom – 23.VIII.1914 r.
Stany Zjednoczone A.P.	Włochy	Włochy do Ententy przystąpiły – 23.V.1915 r. a USA w 1917 r.

Konflikt mocarstw rozbiorowych, na który czekali Polacy od ponad stu dwudziestu lat, stał się faktem. Klęskę ponieśli Niemcy i Austro-Węgry. Rosja wycofała się z wojny ponieważ pogrążyła się w chaosie rewolucji (luty i październik 1917 r.) i wojny domowej, gdzie do władzy doszła partia komunistyczna – bolszewików (Lenina).

11 listopada 1918 r. po 123 latach zaborów Józef Piłsudski tworzy w Warszawie zręby niepodległej Polski. Niepodległość na Podlasie przyszła nieco później, bo na początku 1919 r. W tym czasie administratorem – proboszczem parafii w Tucznej jest ks. Stanisław Klimkiewicz (8-y proboszcz).

* Wielka Historia Polski, Kraków, 1999. t. 8, s. 177.

Kolejnym proboszczem od 08.03.1919 do 20.09.1921 jest ks. Stanisław Joszt, który był organizatorem nowego życia religijnego w parafii w czasach niepodległej Polski.

Ks. Stanisław Joszt cieszył się ogromnym zaufaniem mieszkańców parafii, bo nie tylko wytrwale głosił Słowo Boże, ale był konsekwentnym kierownikiem i organizatorem życia społeczno-oświatowego. Działalność tę potwierdzają założone z jego inicjatywy organizacje religijne i społeczne jak „Strzelec” i „Wici”, był „duszą” tych organizacji. Aktywnie współpracował z nauczycielami miejscowych szkół w szerzeniu oświaty na terenie parafii. Po jego odejściu organizacje – Strzelec i Wici przestały funkcjonować na terenie parafii tuczańskiej*.

Następnym proboszczem (10-tym) został ks. Józef Kocyk – parafią zarządzał od 12.10.1921 r. do 30.08. 1944 r.

W 1927 r. Henryk Przeździecki – Biskup Siedlecki czyli Podlaski wizytował parafię i stwierdził co następuje:

- Odpusty – 19 marca – Św. Józefa i 26 lipca – Św. Anny,
- Bractwa – Tercjarstwo – 105 osób, Najświętszego Sakramentu – 105 osób,
– Nauki Chrześcijańskiej – 82 osoby, Różańcowe – 200 osób,
Dzieło Rozkrzewienia Wiary – 50 osób, Liga Kobiet – 45.

Na terenie parafii występowały także dwa Stowarzyszenia Młodzieży Żeńskiej i jedno Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej, Spółdzielcze i Kasa Pożyczkowo-Oszczędnościowa.

Szkoły – jedna trzyklasowa, dwie dwuklasowe i cztery jednoklasowe, ogółem do tych szkół uczęszczało 460 uczniów.

W rejonie parafii mieszkało 102 wyznawców Kościoła Prawosławnego. Organistą był Jan Ziemia.

Rada Parafialna:

1. Skwierczyński Tomasz,
2. Lipka Antoni I,
3. Lipka Antoni II,
4. Kukawski Walenty.

Stan administracyjny parafii:

Wsie: Tucznja, Bokinka Królewska, Dąbrowica Duża, Matiaszówka, Między-leś, Ogrodniki Duże, Ogrodniki Małe, Rozbitówka, Wólka Zabłocka = 9.

Kolonie: Janówka, Władysławów, Wólka Zabłocka, Zdanówka = 4.

Folwarki: Grabowszczyzna, Władysławów, Puhar, Zdanówka = 4**.

Księża Joszt i Kocyk proboszczowie parafii z okresu II Rzeczypospolitej Polskiej odgrywali bardzo dużą rolę w kształtowaniu życia religijnego, ale także przyczyniali się do rozwoju aktywnego życia gospodarczo-społecznego wśród mieszkańców wsi.

* K. Lenkiewicz, s. 79, op. cit.

** Katalog Kościołów i Duchowieństwa Diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej, Siedlce, 1929, ss. 241–242.

Przy plebani w Tucznjej w okresie międzywojennym funkcjonował Katolicki Związek Kobiet założony z inicjatywy ks. Józefa Kocyka, głównie do KZK należały kobiety z Dąbrowicy Dużej, ale i z innych wsi.

Współpraca z księdzem przynosiła także efekty w dziedzinie szkolnictwa, zebrania rodziców z nauczycielami mogły się odbyć tylko wtedy, gdy zostały ogłoszone z ambony. W latach 1920–1926 takich zebrań było 17, natomiast w latach 1927–1936 były tylko 3 zebrania rodzicielskie, co potwierdzają akta szkolne*.

Dzięki współpracy proboszcza z władzami mieszkańcy parafii aktywnie włączając się do działań obronnych w 1938 r., wojna z III Rzeszą Niemiecką – A. Hitlera była nieunikniona. Mieszkańcy Tucznjej ufundowali granatnik dla wojska polskiego. Dnia 1 października 1938 r. był uroczystie witany 34 Pułk Piechoty z Białej Podlaskiej w Dąbrowicy Dużej i w Tucznjej – na trasie były bramy powitalne. W uroczystości brały udział dzieci i dorośli z Bokinki Królewskiej, Choroszczyńki, Dąbrowicy Dużej, Dąbrowicy Małej, Tucznjej i innych miejscowości.**

II wojna światowa zbliżała się dużymi krokami do naszej Ojczyzny. Okres dwudziestolecia międzywojennego był ważny dla Polski, gdzie Polacy odbudowywali zaniebdania z okresu zaborów i zniszczenia z czasów I wojny światowej, takie działania były także realizowane w naszej małej Ojczyźnie – Parafii w Tucznjej.

Pod koniec 1938 r. i w 1939 r. powołano niektórych młodych mężczyzn w wieku poborowym do służby wojskowej, taka sytuacja była także w parafii.

Władze II Rzeczypospolitej Polskiej w wyniku coraz bardziej agresywnych żądań A. Hitlera zaczęły przygotowywać się do obrony państwa, a społeczeństwo spontanicznie popierało te przedsięwzięcia, pomimo istniejących różnic politycznych. Ostatnie miesiące pokoju w 1939 r. w Europie były intensywnie wykorzystywane do działalności dyplomatycznej, aby powstrzymać wybuch wojny.

Rozmowy między Warszawą, Berlinem, Paryżem i Londynem oraz Londynem, Paryżem i Moskwą toczyły się jawnie, aby nie doszło do wybuchu nowej wojny, natomiast były tajne rozmowy między Berlinem a Moskwą (Hitlerem i Stalinem) w celu likwidacji Państwa Polskiego. Pakt ten zawarty między III Rzeszą a ZSRR został podpisany w Moskwie 23.VIII.1939 r. tzw. Pakt Ribentrop-Mołotow (ministrowie spraw zagranicznych tych państw, którzy podpisali tę umowę) o zagarnięciu Polski.

Realizacja tego paktu została wykonana 1.09.1939 r. – najazd III Rzeszy na Polskę i 17.09.1939 r. – najazd ZSRR na Polskę (tzw. „IV rozbiór Polski”).***

Wydarzenia te spowodowały wybuch II wojny światowej.

W okresie dwudziestolecia międzywojennego życie religijne wśród mieszkańców parafii nabrało szczególnego blasku. Wszyscy mieszkańcy bez wyjątku na „sвій wiek” aktywnie uczestniczyli we wszystkich nabożeństwach i mszach

* K. Lenkiewicz, s. 80, i Z nieznanej przeszłości Białej i Podlasia s. 684, op.cit.

** M. Ochmański, Monografia wsi Dąbrowica Duża.. ss. 57 i 73, op. cit.

*** Wielka Historia Polski, t. 9, s. 214, op. cit.

świętych organizowanych w ciągu roku liturgicznego, w niedzielę i święta (Boże Narodzenie, Wielkanoc, Boże Ciało, Święto Zesłania Ducha Świętego, Wszystkich Świętych i innych).

Życie religijne w parafii, jak przekazywali moi Rodzice rozwijało się spontanicznie, wszyscy chętnie brali czynny udział w rekolekcjach adwentowych, wielkopostnych, świątach odpustowych itp. Pomimo różnych trudności życiowych, które spowodowane były zniszczeniami I wojny światowej, wojny polsko-bolszewickiej, zaniedbaniami cywilizacyjnymi oraz prześladowaniami władz carskich do 1914 r.

Przygotowania II Rzeczypospolitej Polskiej na wypadek wojny – sztab polski opracował plan obronny, który uwzględniał w swoich założeniach, także Podlasie.

Znaczenie tego regionu w założeniach sztabowych odgrywało mniejszą rolę, jak innych części Polski, był w znacznej odległości od granicy zachodniej naszego państwa. Natomiast od Prus Wschodnich (dzisiejsza Warmia i Mazury) skąd mogli zaatakować Niemcy, linią obrony była rzeki Bug i Narew. Na tym terenie nie było większych zakładów przemysłowych, jedynie w Białej Podlaskiej mieściła się Podlaska Wytwórnia Samolotów, powstała z zakładu narzędzi rolniczych w 1923 r. Wielkość produkcji tej fabryki była niewielka, bo miesięcznie do dyspozycji wojska przekazywano 29 płatowców – samolotów szkoleniowych (stanowiło to 15 % produkcji polskiego przemysłu lotniczego z tego okresu)*.

Główną linią obrony w tym terenie według tego planu były linie kolejowe, które odgrywały ważną rolę strategiczną, to jest: Łuków – Siedlce – Ostrów Mazowiecki – Ostrołęka, Brześć – Łuków – Dęblin – Radom oraz Brześć – Łuków – Siedlce – Warszawa. Linie kolejowe w tym czasie były ważnym elementem w zaopatrzeniu operujących w tej części Polski armii „Modlin”, „Prusy” i Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Narew”. Na Południowym Podlasiu były tylko dwa lotniska wojskowe w Białej Podlaskiej i w Małaszewiczach k/ Terespoła.

Podlasie w tych planach obronnych miało odgrywać ważną rolę w ewakuacji. Zgodnie z tymi założeniami, miano tu rozlokować część zapasów żywności i zwierząt gospodarskich ewakuowanych z województwa pomorskiego, a gdyby doszło do wojny z sąsiadem ze wschodu z ZSRR, to tutaj miały się znaleźć także zasoby ewakuowanych województw – poleskiego i wołyńskiego.

Bardzo ważny był stosunek mieszkającej tu ludności do zbliżających się wydarzeń oraz duchowieństwa, które wpływało na wychowanie patriotyczne młodzieży i dorosłej ludności. Księża podlascy, pochodzący z tego regionu, wychowani na tradycjach walki o prawa Kościoła i Polaków w zaborze rosyjskim, chętnie angażowali się w inicjatywy zmierzające do poprawy potencjału obronnego II Rzeczypospolitej Polskiej, np. do zbiorów darów na rzecz takich organizacji jak:

- Fundusz Obrony Narodowej (FON),
- Fundusz Obrony Morskiej (FOM),

* Wojskowy Przegląd Historyczny, Nr 3 z lipca – września 1971 r. s. 222.

- Pożyczkę Obrony Przeciwlotniczej (POP),
oraz współpracowali z Polskim Czerwonym Krzyżem.*

Dnia 9 lutego 1939 r. Rada Gminna w Tucznnej przekazała staroście powiatowemu 100 zł na FON.**

W okresie międzywojennym na Podlasiu prowadził bardzo ożywioną działalność Związek Strzelecki. Do zbiórki prowadzonej na Fundusz Obrony Narodowej przez całe społeczeństwo dołączył także ZS w naszym powiecie. Członkowie ZS, głównie zbierali złom miedziany, brązowy, niklowy oraz srebrny na potrzeby armii polskiej.***

Wykaz kół Związku Strzeleckiego na Podlasiu.****

L.p.	Nazwa miejscowości	Rok założenia
1.	Biała Podlaska	1921
2.	Bokinka Królewska	1926 - XII
3.	Huszczka	1927 - XII
4.	Janówka	1927 - XII
5.	Leśna Podlaska	1922 - XII
6.	Łomazy	1923
7.	Piszczac	1935
8.	Siemień	1926
9.	Studzianka	1926 - XII
10.	Tuczna	do - 1926
11.	Żabinka	1929

Z powyższego zestawienia wynika, że na terenie parafii Tucznna występowały trzy koła Związku Strzeleckiego w Bokince Królewskiej, Janówce i Tucznnej. W innych parafiach były tylko pojedyncze koła ZS.

Z monografii K. Lenkiewicz wynika, że były pewne trudności w powołaniu koła Związku Strzeleckiego w Tucznnej po 1926 r.***** Założycielem ZS w Bokince Królewskiej był znany działacz Eliasza Niedźwiedź.*****

* Z nieznannej przeszłości Białej i Podlasia, s. 487, op. cit.

** K. Lenkiewicz, Tucznna, s. 87, op. cit.

*** Z nieznannej przeszłości Białej i Podlasia, s. 457, op. cit.

**** Ibidem, ss. 457-461.

***** K. Lenkiewicz, s. 80, op. cit.

***** Gościńiec bialski, nr 1/33, 2007 r. s. 26.

4. Okupacja 1939–1944

4.1. Życie społeczno–polityczne

W pierwszych dniach drugiej wojny światowej parafia w Tucznjej położona na głębokim zapleczu działań wojennych, nie była ani terenem żadnych walk, czy działań wojennych. Jedynie dnia 1 września 1939 r. dały się słyszeć odgłosy bombardowań lotnisk wojskowych w Białej Podlaskiej i Małaszewiczach przez lotnictwo hitlerowskie – Luftwaffe.

1 września (piątek) o godzinie 4:45 ruszyła potężna armia III Rzeszy na Polskę: *

Siłły zbrojne	III Rzesza	Polska
żołnierze	1 850 000	1 200 000
działa	10 000	3 000
czołgi	2 800	880
samoloty	2 000	400

Przewaga armii niemieckiej była miażdżąca, ale wojska polskie broniły się bardzo bohatersko i być może obrona trwała o wiele dłużej, gdyby nie atak ZSRR 17.09.1939 r. Decyzja Józefa Stalina to był „nóż w plecy”. Armie agresorów – Wehrmacht i Armia Czerwona dokonują likwidacji państwa polskiego – jest to tzw. „IV rozbiór Polski”.

Parafia w Tucznjej bezpośrednio skutki ataku Niemiec odczuła około 10 września, kiedy fala uchodźców przemieściła się przez poszczególne miejscowości w kierunku wschodnim, tysiące ludzi, starcy, w średnim wieku i dzieci, bogaci i biedni kierowali się za Bug. Sytuacja ta była przez kilka dni. 15 września rozpoczęły się walki z Niemcami w rejonie Brześcia. Tego dnia słyszano w parafii kanonadę armatnich walk z tego regionu, to hitlerowcy ostrzeliwali twierdzę w Brześciu. Po bohaterskiej obronie gen. Konstanty Plisowski wycofał się w rejon Kodnia. Z 16 na 17 września doszło do walk w rejonie Sławatycz i Włodawy. Polacy (wojsko) w nierównych walkach ulegli rozproszению lub dostali się do niewoli niemieckiej. Twierdza w Brześciu i cały rejon Podlasia dostał się pod władzę Wehrmachtu.

Gdy armia sowiecka 17 września rozpoczynając atak na II Rzeczypospolitą Polską – to armia hitlerowska wycofała się z Podlasia w ramach wcześniejszych ustaleń (pakt Ribentrop – Mołotow) i 2 października od strony Piszczaca przybyła do parafii Armia Czerwona dokonując masowych zniszczeń i grabieży miejscowej ludności.

* Henryk Mierzwinski, Walki zbrojne na Południowym Podlasiu w latach 1792–1944, Rocznik Białskopodlaski, Biała Podlaska 1997, t. 5, ss. 95–114.

Wcześniejsze ustalenia o granicy między III Rzeszą a ZSRR, która miała przebiegać na rzekach – San i Wisła, zmieniono później i ustalono ostateczny podział między tymi okupantami na rzekach – San, Bug, Narew i Pisa.

W związku z tą decyzją okupantów, ponownie na nasze ziemie podlaskie przybyli Niemcy.

Ostatnie działania zbrojne w naszym regionie zakończyły się zażartymi walkami wojsk polskich z oddziałami hitlerowskimi i sowieckimi. Od 2 do 5 października 1939 r. w okolicach Parczewa, Serokomli, Woli Gułowskiej i Kocka. Bohaterskie walki były prowadzone przez Samodzielno Grupę Operacyjną „Polesie” pod wodzą gen. Franciszka Kleberga.

Naród polski liczył na pomoc aliantów zachodnich (Francji i Wielkiej Brytanii) ale zawiódł się na ich obiecywanej pomocy. Polacy musieli liczyć tylko na siebie. W rejonie parafii zaczęły pojawiać się różnego rodzaju grupy partyzanckie. Szczególnie uwidoczniły się po ataku III Rzeszy na ZSRR dnia 22 czerwca 1941 r., gdzie atakowano transporty zaopatrujące walczące na wschodzie armie Wehrmachtu z Sowietami. Działania te były prowadzone na trasie kolejowej Biała Podlaska – Chotyłów – Małaszewicze – Terespol.

Po utracie niepodległości Polacy postanowili walczyć z okupantem, w dużych ośrodkach miejskich jak Warszawa, Kraków, Poznań. Tuż po zakończeniu działań wojennych w jesieni 1939 r. powstawały organizacje konspiracyjne, natomiast na terenie powiatu Biała Podlaska pierwszą organizacją konspiracyjną była Kadra Polski Niepodległej. KPN powstała pod koniec czerwca 1940 r. w Białej Podlaskiej. Ogniwem tej konspiracyjnej grypy wojskowej walczącej z okupantem była także Tucznna. Jednostką tą w Tucznnej dowodził komendant o pseudonimie „Pampuch”.*

Pod koniec roku 1943 KPN została włączona do Armii Krajowej. W okresie okupacji na terenie parafii ruch podziemny skupiał się głównie w strukturach takich organizacji jak Armia Krajowa, Bataliony Chłopskie oraz w mniejszym stopniu jak Gwardia Ludowa.

Stronnictwo Ludowe „Roch” tworzyło struktury organizacyjne na terenie powiatu Biała Podlaska do walki z okupantem. Utworzone Bataliony Chłopskie podzielono w powiecie na sześć regionów. Tucznna wchodziła do regionu nr VI, który składał się z kilku gmin: Kodeń, Kościeniewicze, Tucznna i Zabłocie. W tych gminach przewodniczącym BCh byli – w Tucznnej – Posłuszny Franciszek, w Kościeniewiczach – Choraży Czesław, w Zabłociu – Kisiel Jan, w Kodniu – nie było.**

Konspiracyjny ruch zbrojny prowadził walkę z okupantem hitlerowskim na przestrzeni całej okupacji. Przykładem niech będą tylko niektóre działania zbrojne na terenie powiatu Biała Podlaska. Dnia 20 września 1940 r. grupa sześciuosobowa BCh dowodzona przez Franciszka Bancarzewskiego uwolniła z niemieckiego aresztu w Łomazach 18 rolników z okolicznych wsi, akcję przeprowadzono bez ofiar w ludziach. Dnia 24 marca 1941 r. grupa dywersyjna

* T. Doroszuk, *Konspiracyjny ruch ludowy na Podlasiu 1940–1944*, Siedlce 2004, s. 76.

** Witold Łacic, *Ziemia bialska w walce zbrojnej z Niemcami*, Przegląd Humanistyczny z 1987, nr 9.

Kedywu zniszczyła magazyn żywności Wehrmachtu w Białej Podlaskiej. Patrol Kedywu w czerwcu 1941 r. zastrzelił konfidenta gestapo – Kunickiego (Naczelnika Urzędu Skarbowego w Białej Podlaskiej). Pod koniec października 1941 r. grupa partyzantów zabiła 6 Niemców jadących furmanką w rejonie Tucznej. Dnia 9 czerwca 1942 r. partyzanci Jakuba Aleksandrowicza z Piszczaca w Zabłociu zabili 2 żandarmów niemieckich. Dnia 22 maja 1943 r. grupa bojowa BCh z Tucznej dowodzona przez Tomasza Salę zarekwirowała we wsi Janówka w Spółdzielni „Postęp” 8 tysięcy zł oraz reglamentowane produkty spożywcze i przemysłowe.*

Okres okupacji dla ludności wiejskiej był czasem ciężkich doświadczeń, podobnych do prześladowań unitów w czasach rusyfikacji przed 1905 r. Utworzone przez władze hitlerowskie 26 października 1939 r. Generalne Gubernatorstwo jako rezerwuariat zaopatrzenia i siły roboczej dla III Rzeszy, było przez okupanta eksploatowane w niewyobrażalny sposób.

Polityka eksploatacji ludności wiejskiej była stosowana na szeroką skalę, aby węgrykować jak największe kontyngenty – tzw. zbożowe, mięsne i mleczarskie. Władze niemieckie organizowały spędy żywca w każdej większej wsi lub dla kilku wiosek razem. Dość często przyjeżdżało na wieś Gestapo bądź SS i zabierali chłopom krowy, konie, świnie i owce. Sołtys wyznaczał konwojentów, a ci pędzili zwierzęta do wyznaczonego punktu, gdzie czekały samochody, którymi przewożono do miejsc przeznaczenia zabrane mienie mieszkańców wsi. Wszystkie zwierzęta u rolników były kolczykowane i zapisane w specjalnym rejestrze.

Jak wyżej wspomniałem partyzanci niszczyli rejestry kontyngentowe, podatkowe i spisy zwierząt, a także wykazy osób przeznaczonych na wywózkę do prac przymusowych w III Rzeszy lub obozów koncentracyjnych w Urzędach Gminnych oraz zabierali kolczykownice.

Rabunkowa eksploatacja mieszkańców wsi pogłębiała nędzę chłopów, co przyczyniało się do ruchu oporu przeciwko okupantom. Za plony swoje rolnicy otrzymywali bardzo nisko zapłatę, która powodowała ubożenie ludności. Najczęściej stosowanym rodzajem oporu chłopów, było ukrywanie zboża, ziemniaków, krów, trzody chlewnej i innych płodów rolnych w różnego rodzaju schowkach, zamiana kolczyków u zwierząt itp.

Taka sytuacja istniała w każdej wsi, to wiem z opowiadań moich rodziców (Ludwika i Anny Czernik – mieszkańców wsi Bokinka Królewska).

Okupanci za opór tak jak w całej Polsce stosowali także drakońskie metody represji wobec ludności cywilnej i jeńców wojennych w naszym regionie co przedstawia rejestr zbrodni zawarty w opracowaniu Jerzego Doroszuka, Czesława Remesza, Ryszarda Sielskiego i Jerzego Sroki pt.: „Zbrodnie hitlerowskie w regionie białkopodlaskim 1939–1944”.**

Z wyżej wymienionego opracowania wynika, że miasto i powiat w okresie okupacji poniosły ogromne straty w zasobach materialnych i ludności. Ofiary zbrodni hitlerowskich są następujące:

* Z nieznaney przeszłości Białej i Podlasia, s. 547 i s. 573, op.cit.

** Zbrodnie hitlerowskie w rejonie białkopodlaskim, Lublin 1977, s. 243.

ogółem – 140 497

ludność cywilna – 23 752

jeńcy wojenni – 116 745

w tym: jeńcy polscy – 3000, radzieccy – 112 645, francuscy – 500,
włoscy – 600.

Zbrodnie hitlerowskie także miały miejsce na terenie parafii w Tucznnej co przedstawia poniższa tabela.

Miejscowość	Ludność cywilna	Jeńcy radzieccy	Ogółem	Sprawcy zbrodni
Bokinka Królewska	9	8	17	Sipo, Schutzpolizei
Dąbrowica Duża	25	3	28	Sipo, Schutzpolizei, Wehrmacht
Matiaszówka	10	1	11	Sipo, Schutzpolizei
Ogrodniki	7	1	8	Sipo, Schutzpolizei, Gendarmerie
Tuczna	36	18	54	Sipo, Schutzpolizei, Wehrmacht
Żuki	5	1	6	Schutzpolizei
Razem	92	32	124	

Represje hitlerowskie dotyczyły wszystkich mieszkańców powiatu Biała Podlaska. Jedną z form były obławy i pacyfikacje poszczególnych miejscowości. Pierwsze akcje pacyfikacyjne miały miejsce pod koniec 1939 r., przeprowadziły je oddziały Wehrmachtu we wsiach – Kodniu, Lachówce Dużej, Dąbrowicy Dużej i Małej. Akcję taką przeprowadził 100-osobowy oddział Wehrmachtu dnia 14 października 1939 r. w rejonie parafii. Mieszkańców wsi Dąbrowica Duża i Dąbrowica Mała wypędzono z domów i zgromadzono na skraju wsi i zarządnano dobrowolne oddanie broni i amunicji. Do prowadzących akcję zgłosili się wówczas: Aleksander Harasimiuk, Jan Kowalenko i Piotr Owczaruk, którzy oddali karabin i bagnet. Wszyscy trzej zostali zatrzymani przez wojsko niemieckie. J. Kowalenkę i A. Harasimiuka zastrzelono w lesie w pobliżu wsi Zańków, P. Owczarukowi zaś kazano wrócić do domu i powiadomić o tym fakcie mieszkańców obu wsi.

Podobnie brutalne akcje pacyfikacyjne urządzano w innych miejscowościach naszego powiatu.

Terror hitlerowców nie ominął także duchowieństwa polskiego. W dniu 20 stycznia 1940 r. w Białej Podlaskiej władze okupacyjne aresztowały proboszcza parafii Świętej Anny – ks. Stefana Ściborka i wikarego – ks. Stefana Bartłomieja Ceptowskiego oraz proboszcza parafii WNMP na Woli – ks. Piotra Denejkę, a także prefekta szkół średnich – ks. Stanisława Leśnińskiego. W 1942 r. gestapo aresztowało kilku podlaskich księży: proboszcza parafii

Kościeniewiczze – ks. Pawła Niemirę, proboszcza parafii Piszczac – ks. Władysław Zwierzykowski oraz proboszcza parafii Rossosz – ks. Stanisława Forysia. Wszyscy zostali wywiezieni do obozu koncentracyjnego w Dachau, skąd po zakończeniu II wojny światowej wrócili. Tego roku także byli aresztowani księża i osadzeni w więzieniach w Białej Podlaskiej i na Zamku w Lublinie: z parafii Łukowce – ks. Julian Borkowski i z parafii Kościeniewiczze – ks. Czesław Świdorski.

Aresztowania dokonywane przez gestapo dotyczyły różne grupy ludności z Południowego Podlasia m.in. w 1941 r. np.: Antoniuk Franciszek – rolnik z Piszczaca, Jankowski Walenty – ks. proboszcz z Łomaz, Mazurek Kazimierz – rzeźnik z Piszczaca, Michalik Franciszek – ks. proboszcz z Terespoła, Maziejuk Stanisław – st. sierżant 34 pp, Sawicki Julian – rolnik, Zagościńiec k. Kościeniewicz, Sobora Stanisław – nauczyciel z Tucznnej, Szachniuk Antoni – kolejarz z Kłody Dużej i inni.

Dalsze aresztowania miały miejsce pod koniec 1941 r., które były dokonywane jako odwet za działalność partyzantów w rejonie wsi Tucznna, Mazanówka i Żuki. W tych miejscowościach pojawił się oddział partyzancki Związku Walki Wyzwoleńczej – Ładysława Buczyńskiego ps. „Kazik Dębiak”. Oddział ten w 1942 r. walczył w południowej części powiatu w okolicach Wisznicy i Sławatycza w strukturze organizacyjnej Gwardii Ludowej.

W 1943 r. za ukrywanie jeńców radzieckich lub ludności żydowskiej były stosowane na szeroko skalę aresztowania w parafii Tucznna i okolicach: Bielecka Janina – Dąbrowica Duża, Jełtuszeński Tomasz – Elżbiecin k/Kodnia, Mierońska Rozalia – Huszcza, Stanielewicz Bolesław – Łomazy, Bielecka Anna – Koszoły, Jarocki Ludwik – Wiski, Drobiszeńska Maria – Dąbrowica Duża, Gryciuk Helena i Gryciuk Mikołaj – Dąbrowica Duża, Harasimiuk Trofim – Dąbrowica Duża, Kamiński Józef – Matiaszówka, Kobylewski Jakub – Matiaszówka, Kondratiuk Paulina i Kondratiuk Teodor – Dąbrowica Duża. W tym czasie także aresztowano z Dąbrowicy Dużej – Kukawskiego Pawła, Kukawskiego Piotra, Makarewicza Marcina i Wasilewskiego Piotra oraz z Bokinki Królewskiej – Bojarczuka Józefa i Bojarczuka Władysława, a z Matiaszówki – Semenika Bazylego.*

W lutym i marcu 1944 r. w pow. Biała Podlaska okupant prowadził na szeroką skalę aresztowania i egzekucję ludności. Przykładem jest akcja z 2 marca 1944 r. w Wisznicy. Schutzpolizei i Gendarmerie spędziła ludność okolicznych wsi, a z Białej Podlaskiej samochodem ciężarowym pod silną eskortą przywieziono 30 więźniów – bojowników ruchu oporu AK, BCh i GL, gdzie wszystkich wtedy rozstrzelano. Egzekucje takie prowadzono także i w innych miejscowościach powiatu Biała Podlaska.

W dniu 20 kwietnia 1944 r. w Bokince Królewskiej aresztowano kilka osób: Stanisława Mareckiego, Pawła Niedźwiedzia, Józefa Bojarczuka i Władysława Bojarczuka, dwóch pierwszych wkrótce zwolniono, a Bojarczuków (Józefa i Władysława) zastrzelono w lesie w pobliżu Wólki Plebańskiej.**

* Ibidem, ss. 47–93.

** Ibidem, ss. 124–125.

Rabunkową działalność władze okupacyjne prowadziły w każdej dziedzinie życia, oprócz obowiązkowych dostaw kontyngentowych płodów rolnych, zabierano ubranie, sprzęt gospodarstwa domowego, podstawowe artykuły żywnościowe oraz palono zabudowania i wycinano lasy.

Dużym i uciążliwym były dla rolników także bezpłatne szarwarki i podwody o czym świadczy przykład gminy Tuczn z lat 1943–1944.

1.	Tuczn	389
2.	Bokinka Królewska	154
3.	Choroszczyńka	121
4.	Dąbrowica Duża	144
5.	Mazanówka	122
6.	Ogrodniki	100
7.	Żuki	51

Z powyższego zestawienia wynika, że w tym okresie wykonano 1081 furmanek na rzecz władz okupacyjnych.*

W czasie działań wojennych, cofające się wojska niemieckie, przed nacierającą armią sowiecką w lecie 1944 r. ostrzeliwując pociskami artyleryjskimi uszkodziły następujące fragmenty Kościoła w Tuczn. Uszkodzona została wieża kościelna, fasada kościoła, dach i kotwica. Remont kościoła został przeprowadzony przez nowego już proboszcza ks. Eugeniusza Borkowskiego.**

4.2. Życie religijne

Jakie było życie religijne w okresie okupacji w latach 1939–1944 w Diecezji Podlaskiej, czyli Podlaskiej przedstawił w swoim opracowaniu Andrzej Wereszko na stronach 585–596 w pracy zbiorowej pt.: „Z nieznanej przeszłości Białej i Podlasia” pod kierownictwem prof. Jerzego Skowronka – Biała Podlaska 1990.

Przed 1939 r. diecezja obejmowała następujące powiaty Polski centralnej: bialski, garwoliński, łukowski, radzyński, siedlecki, sokołowski, węgrowski i włodawski. Powierzchnia diecezji wynosiła ok. 14 300 km, w skład której wchodziło 20 dekanatów, 233 parafie, 22 filie duszpasterskie, 96 kaplic, 2 kościoły garnizonowe i 1 kaplica wojskowa.***

* Delegatura Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Białej Podlaskiej teczka: Szarwarki, Ibidem – s. 160.

** K. Lenkiewicz, s. 78, op.cit.

*** Katalog kościołów i duchowieństwa diecezji siedleckiej czyli podlaskiej na rok 1939, Siedlce 1939, s. 133.

W skład wyżej wymienionej liczby parafii wchodziło 9 parafii obrządku bizantyjsko-słowiańskiego. Liczba duchownych była następująca:

- kapłanów diecezjalnych 409,
- duchowieństwa zakonnego męskiego 60,
- sióstr zakonnych 107.

Stan wiernych w 1938 r. wynosił 781 806 osób, w tym 1 629 osób obrządku bizantyjsko-słowiańskiego. Dane kościelne z 1929 przedstawiają następujące dane dotyczące wyznawców różnych religii:

- katolików 712 451 osób,
- prawosławnych 42 824 osoby,
- protestantów 5 505 osób,
- mariawitów 4 387 osób,
- Żydów 87 430 osób,
- innych wyznań 134 osoby.*

Ordynariuszem diecezji siedleckiej czyli podlaskiej w okresie międzywojennym (1918–1939) był biskup dr Henryk Przeździecki, a sufraganiem był biskup Czesław Sokołowski.

Biskup Henryk Przeździecki zmarł w czasie wizytacji w Ortelu Królewskim w maju 1939 r. Wydarzenie te tak opisuje ks. Wiesław Pińczuk w swoim opracowaniu pt.: „Ortel Królewski w dokumentach i wspomnieniach”. C y t u j ę: *„Biskup Henryk Przeździecki przybył do Ortele Królewskiego 9 maja 1939 roku i tu go niespodziewanie zabrała śmierć. Biskup Henryk Przeździecki / 17 luty 1873 rok – 9 maja 1939 rok/ wyświęcony na kapłana 22 grudnia 1895 roku. Biskupem diecezji podlaskiej /janowskiej/ został mianowany 24 września 1918 roku, konsekrowany w Archikatedrze Warszawskiej 17 listopada 1918 roku. Rządy w Diecezji Siedleckiej objął 1 grudnia 1918 roku. Ingres do katedry w Janowie Podlaskim odbył 5 stycznia 1919 roku. Pogrzebany został w katakumbach kościoła katedralnego w Siedlcach.*

Rok 1939 odbił się szczególnie mocno na psychice parafian w Ortelu Królewskim. Odbywający kanoniczną wizytację parafii Ortel J. E. Ksiądz Biskup dr Henryk zmarł nagle. Zmarł jak tego pragnął przy pracy, na posterunku. Zaraz po ingresie 9 maja o godz.9.00 wieczorem. A nic nie zapowiadało tak rychłego zgonu. Po skończonych modlitwach ingresowych i przemówieniu udał się na chwilowy odpoczynek do plebanii.

Tam poczuł silne bóle serca, przeszedł więc do drugiego pokoju już przy pomocy księdza Adolfa Kryńskiego miejscowego proboszcza. Usiadłszy na otomanie poprosił o ostatnią posługę kapłańską, przybiegł wtedy ksiądz kanonik Stanisław Joszt, członek wizytacji i udzielił konającemu biskupowi rozgrzeszenia. Posłyszał tylko słowa wypowiedziane znikającym już głosem: *Jezu Miłosierny oddaję swoje życie za swoich diecezjan. I złożył głowę na poduszce. Teraz przybiegł ksiądz Wiktor Kamieński, kanonik katedry siedleckiej i włożył na*

* Z nieznannej przeszłości Białej i Podlasia..., s.585, op. cit.

*konającego oleje święte. Za chwilę ksiądz biskup Henryk Przeździecki Pierwszy Arcypasterz wskrzeszonej diecezji podlaskiej już nie żył. Była godzina 21.00, 9 maja 1939 roku. Zebrani kapłani odmówili wspólnie modlitwę za konających. Wieść o zgonie arcypasterza lotem błyskawicy wydostała się z plebanii, szybko znalazła się w kościele i stamtąd popłynęła na całą parafię, napęlniając bólem serca".**

Ks. bp Henryk Przeździecki zgodnie ze swoją wolą 15 maja 1939 r. po uroczystościach żałobnych złożony został jako pierwszy w krypcie katedry siedleckiej. Informację o śmierci biskupa Henryka Przeździeckiego do parafii w Tucznnej przywiózł ks. Józef Kocyk – ówczesny proboszcz, który był w Ortelu Królewskim dnia 9.05.1939 r.

W okresie okupacji po śmierci bp H. Przeździeckiego diecezją rządził ks. bp Czesław Sokołowski jako wikariusz kapitulny (od dnia 16.05.1939 r.), później jako administrator apostolski (od 27.06. 1940 r. i pełnił tę funkcję do 12.06.1946 r.).

W latach 1939–1944 diecezja podlaska (siedlecka) była w całości w granicach Generalnej Guberni. W związku z podziałem administracyjnym GG, parafie diecezji znalazły się w dwóch dystryktach – warszawskim i lubelskim. W dystrykcie warszawskim znalazło się 111 parafii, a w dystrykcie lubelskim 129 parafii. Natomiast parafia w Tomaszówce z dekanatu włodawskiego za Bugiem została zajęta przez okupanta ZSRR.**

Okupant w początkowym okresie zachowywał pozory nieingerencji w sprawę działalności Kościoła. Jednak po pewnym czasie stopniowo zaczął wprowadzać różne ograniczenia.

Urząd do spraw kościelnych GG wprowadził zakaz organizowania wszelkiego rodzaju procesji, zwłaszcza poza obrębem kościoła, za wyjątkiem pogrzebów lecz bez konduktów żałobnych. Rozporządzenie z dnia 5.08.1940 r. w powyższej sprawie podpisał Hans Wilden – kierownik urzędu do spraw kościelnych Generalnej Guberni w Krakowie.***

Zarządzenie władz GG z dnia 16.03.1940 r. ograniczyły liczbę świąt kościelnych do 10 w ciągu roku. Następnym ograniczeniem władz okupacyjnych w połowie 1941 r. było uznanie 8 świąt w ciągu roku:****

- Nowy Rok,
- Trzech Króli,
- Poniedziałek Wielkanocny,
- Poniedziałek Zielonych Świąt,
- Boże Ciało,
- Wszystkich Świętych,
- Boże Narodzenie (2 dni).

* Ks. W. Pińczuk, Ortel Królewski, ss. 98 – 99, op. cit.

** Z nieznanej przeszłości Białej i Podlasia, s. 586, op. cit.

*** Czesław Madajczyk, Polityka III Rzeszy w okupowanej Polsce, t. 2. Warszawa 1970, s. 190.

**** Z nieznanej przeszłości Białej i Podlasia, s. 586, op.cit.

Władze GG nakazały kurii siedleckiej usunięcia ze śpiewników i modlitewników tekstów pieśni i modlitw dotyczących polskich tradycji narodowych oraz zabroniono obchodzenia świąt narodowych, takich jak:

- 3 maja,
- 15 sierpnia,
- 10 października,
- 11 listopada.

Zabroniono także śpiewania podczas nabożeństw i innych uroczystości takich pieśni jak: *Boże coś Polskę* i *Serdeczna Matko*.

Ograniczenia były ciągle stosowane przez władze okupacyjne, przykładem może być pismo z dnia 20.05.1941 r. skierowane do kurii siedleckiej przez starostę siedleckiego, z którego wynikało, że na najbliższe niedziele zostały przesunięte następujące święta: Wniebowstąpienie Pańskie (20.05.1941 r.) i Boże Ciało (12.06.1941 r.). W uzasadnieniu podano, że powodem powyższej decyzji są względy gospodarki wojennej, było to przed atakiem III Rzeszy na ZSRR (przed 22.06.1941 r.).* Władze domagały się, aby ludność pracowała w niedziele i święta, takie żądania ciągle były przekazywane biskupowi podlaskiemu. Biskup Czesław Sokołowski zalecił duchowieństwu, aby dla ludności zmuszonej pracować w niedzielę i święta, msze św. odprawiać w godzinach dogodnych dla danych mieszkańców diecezji – pismo z dnia 9.09.1942 r.

Ograniczeniu podlegały różne dziedziny życia religijnego – okupant zabronił działalności wszelkich stowarzyszeń, w tym także stowarzyszeń o charakterze religijnym, między innymi działających przed wojną bractw świeckich w liczbie 1149 i Związku dla Popierania Misji – do Związku należało 209 księży.**

Inspektor szkolny przy starostwie powiatowym w Białej Podlaskiej – Bunn zażądał od duchowieństwa z terenu powiatu, aby plan nauczania religii był każdorazowo konsultowany z władzami oświatowymi. Duży wpływ na życie religijne i dezorganizację pracy w poszczególnych parafiach miały liczne aresztowania duchowieństwa – ustalono, że w latach okupacji aresztowano 70 księży podlaskich, w tym wielu kilkakrotnie, a 30 poniosło śmierć męczeńską. W Białej Podlaskiej aresztowano wszystkich księży z trzech parafii ówczesnie istniejących, pozostawiono jedynie staruszka, niewidomego emeryta ks. Bolesława Pietkiewicza, który nie posiadał żadnej funkcji duszpasterskiej w parafiach. Biskup Czesław Sokołowski po długotrwałej interwencji u władz niemieckich w sierpniu 1940 r. delegował trzech księży administratorów parafii w Białej Podlaskiej.***

Represje niemieckie dotyczyły różnych dziedzin życia religijnego, m. in. przy rozdziale dla potrzeb kościoła maki pszennej, wina mszalnego i parafiny do celów liturgicznych.

* Archiwum Kurii Diecezjalnej w Siedlcach, Akta Ogólne, Korespondencja z władzami niemieckimi, t. 1. s. 108, pismo władz GG do Kurii siedleckiej z 8.01.1941 r.

** AKD w S, AO s. 161, ogłoszenie z 20.05.1941 r. op.cit.

*** Z nieznanej przeszłości Białej i Podlasia..., s. 587 i s. 588.

Biskup Czesław Sokołowski w styczniu 1942 r. przedstawił miesięczne zapotrzebowanie na powyższe artykuły dla diecezji siedleckiej:

- mąki pszennej 232 kg,
- wina mszalnego 930 butelek,
- świec 930 kg

Zapotrzebowanie powyższe nie zostało zrealizowane:

- 111 parafii z dystryktu warszawskiego otrzymały 400 kg mąki na kwartał w czerwcu 1942 r.
- 129 parafii z dystryktu lubelskiego także otrzymały 400 kg mąki na kwartał w tym czasie.

Jak podaje dziekan dekanatu bialskiego ks. Próchniewicz w czerwcu 1942 r. otrzymał 150 kg mąki dla parafii z powiatu bialskiego (4 dekanaty). Mąka była żytnia lecz nie nadawała się do wypieku hostii. Interwencja dziekana u władz niemieckich nie przyniosła żadnych rezultatów.

We wrześniu 1942 r. przyznano 4400 kg parafiny na rok – dystrykt warszawski i 4000 kg parafiny na rok – dystrykt lubelski, realizację tego zapotrzebowania uzależniono od „rozwoju gospodarczego”. Zamówienia powyższego władze okupacyjne nigdy nie zrealizowały.*

Podobne restrykcje dotyczyły także parafię w Tucznnej, gdzie występowały niedociągnięcia w powyższe artykuły (taką informację otrzymałem od moich rodziców).

W czasie okupacji władze niemieckie odebrały wyznawcom kościoła rzymskokatolickiego na terenie diecezji 15 kościołów, które przekazano ukraińskiej ludności prawosławnej. Taka sytuacja była w następujących parafiach: w Brusie, Dolha, Drelów Hola, Hańsk, Kodeniec, Lubień, Paszenki, Piszczac, Połoski, Szóstka, Witoroż, Wola Wereszczyńska, Woskrzenice i Terespol.**

Lata 1939–1944 na terenie powiatu Biała Podlaska były bardzo trudne i bolesne, przyniosły niespotykane zniszczenia materialne i zbrodnie na ludności, które były dokonywane przez władze okupacyjne III Rzeszy. Niniejsze opracowanie jest niewątpliwie małym przyczynkiem do złożenia hołdu ludności parafii w Tucznnej, którzy ponieśli ofiary w czasie „upiornej nocy – okupacji hitlerowskiej”.

Ofensywa Armii Czerwonej na wschodzie i ponoszone klęski przez Wehrmacht niosły pewne nadzieje. Wraz z wejściem armii sowieckiej na terytorium Polski przedwojennej (sprzed 1939 r.), Polacy zorganizowani w ramach Armii Krajowej, myśleli o odbudowie państwa polskiego. Plan „Burza” zakładał zorganizowanie ogólnonarodowego powstania przeciwko Niemcom, które zostało sfinalizowane najpełniej w Powstaniu Warszawskim (1.08.1944 r.). Ruch zbrojny zorganizowany w Warszawie przez AK poniósł klęskę po 63 dniach walki z hitlerowcami – armie sowieckie stojące na prawym brzegu Wisły nie udzieliły pomocy walczącym Polakom zgodnie z rozkazem Stalina.***

* Z nieznannej przeszłości Białej i Podlasia..., s. 590, op. cit.

** AKD w S, AO, t. 4, Stan diecezji siedleckiej czyli podlaskiej od 1.09.1939 r. do 1.11.1941 r. op. cit.

*** Wielka Historia Polski, t. 10, s. 243, op.cit.

Władze sowieckie w zdobytym Chełmie 22.07.1944 r. instalują tzw. Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego, a Lublin ogłaszają stolicą „wyzwolonej Polski”. Manifest PKWN (nowego rządu) był oczywiście opracowany w Moskwie i poddany kontroli J. Stalina.

W lipcu i sierpniu 1944 r. w ramach akcji „Burza” władze w powiecie Biała Podlaska przejmują oddział WiN, a „Zenon” pełnił obowiązki Komendanta Obwodu. Dnia 13.08.1944 r. dowódca 34 pp ppłk Stefan Drewnowski wraz z oficerami został wezwany przez władze sowieckie na naradę do zamku białskiego, gdzie zostali aresztowani przez NKWD i wywiezieni do Lublina skąd już nie powrócili. Żołnierzy z 34 pp załadowano także na samochody i wywieziono do Lublina i wcielono do tworzącej się II Armii Wojska Polskiego – współpracującej z Armią Czerwoną ZSRR.*

Na terenie parafii Tucznja władze sowieckie pojawiły się na początku jesieni 1944 r. zaprowadzając „nowe porządki socjalistyczne”, o sytuacji nowej dość często wspominali moi Rodzice. Informację o nowych porządkach społeczno-politycznych w okresie władzy ludowej są zawarte w następnym rozdziale tej pracy.

5. Parafia w okresie PRL-u (1944–1989)

W nowej rzeczywistości społeczno-politycznej parafię w Tucznjej objął nowy proboszcz ks. Eugeniusz Borkowski dnia 31.08.1944 r. (11-ty). Parafią zarządza do 1961 r. w bardzo trudnym okresie terroru stalinowskiego (w latach 50-tych XX wieku). Ks. E. Borkowski przeprowadza generalny remont kościoła (wewnątrz i na zewnątrz) w latach 1945–1946 zniszczonego w czasie walk frontu sowiecko-hitlerowskiego w połowie 1944 r. pociskami artyleryjskimi wojsk niemieckich. Pomimo trudności, po odnowieniu kościoła, proboszcz obok kościoła przy pomocy parafian postawił figurę Matki Bożej na skrzyżowaniu dróg: Piszczac – Sławatycze i Choroszczyńska – Wiski, Huszcza. Figura Matki Bożej jest chlubą Tucznjej i parafii.

Proboszcz ks. E. Borkowski był takim kapłanem, który bardzo angażował się w życie społeczne całej parafii. Czynnie pracował w PCK, założył Straż Pożarną, która była najbardziej aktywną organizacją wiejską na terenie wsi. W szkole zorganizował chór młodzieżowy, z jego inicjatywy były organizowane dożynki, różnego rodzaju loterie i inne imprezy gminne. Ks. E. Borkowski inicjował i pomagał przy remoncie remizy strażackiej, która służyła nie tylko Straży Pożarnej, ale i mieszkańcom wsi. W 1947 r. zamożniejsi parafianie opodatkowali się po 100 kg żyta z hektara na budowę organistówki i ogrodzenie placu koło figury Matki Boskiej. Ofiary złożone w czasie odwiedzin parafian – tzw. „kolęda” w całości były przekazywane na cele parafialne, co potwierdzała rada parafialna.**

* H. Mierzwiński, Walki zbrojne na południowym Podlasiu w latach 1792–1944, ss. 95–114, op. cit. oraz ks. W. Pińczuk, J. Kusznerek, Huszcza..., s. 155. op.cit.

** K. Lenkiewicz, ss. 78 – 79, op. cit.

Z opisu monograficznego Katarzyny Lenkiewicz wynika, że w parafii największym autorytetem cieszyli się proboszczowie: ks. Stanisław Joszt i ks. Eugeniusz Borkowski. Wyżej wymieniona podaje, że ks. E. Borkowski był 10-tym proboszczem, natomiast z uzyskanych informacji z kurii siedleckiej wynika, że był 11-tym proboszczem parafii Tucznna.* K. Lenkiewicz nie wzięła pod uwagę, że ks. L. Molle'a był proboszczem przez kilka miesięcy w 1913 r.

Proboszcza ks. Eugeniusza Borkowskiego, pamiętam jako nauczyciela religii, był wymagającym i bardzo życzliwym kapłanem i pedagogiem. Z rąk tego Kapłana przyjąłem sakramenty święte: Chrzest oraz I Komunię Św. i był przygotowującym do Bierzmowania. Podczas pożegnalnej Mszy Świętej w 1961 r. wszyscy obecni na tej uroczystości parafianie ronili łzy z oczu i niechętnie żegnali się z tak zasłużonym proboszczem ks. E. Borkowskim.

Okres, w którym administrował proboszcz w Tucznnej, był najgorszym etapem w historii PRL-u, czasami stalinowskimi, gdzie dominowała ideologia maksistowsko-leninowska (komunistyczna). Nauka religii została usunięta ze szkół, mogła odbywać się, tylko w kościele. W życiu społeczno-politycznym zaczęła dominować ideologia komunistyczna wdrażana przez władze PKWN, popierane przez wojska sowieckie, a głównie NKWD, później działania te realizowała PZPR.

W początkowym okresie władze stosowały kamuflaż w stosunku do Kościoła. W nowych warunkach po II wojnie światowej i w nowych granicach Kościoł zaczął dynamicznie się rozwijać, ponieważ społeczeństwo polskie było w ponad 90 kilka procent katolickie i jednolite narodowo z niewielkim odsetkiem innych narodowości.

W 1945 r. od marca w Krakowie zaczął ukazywać się „Tygodnik Powszechny”, a od września w Warszawie – „Tygodnik Warszawski” – były to czasopisma katolickie. Swobodnie rozwijały działalność stowarzyszenia i organizacje katolickie, między innymi – Sodalicja Mariańska, katolickie Organizacje Młodzieżowe, bractwa różańcowe itp. Kościół Katolicki nie wykluczał możliwości zaakceptowania nowej sytuacji społeczno-politycznej kraju. Kardynał August Hlond w Poznaniu na uroczystościach ku czci Chrystusa Króla w październiku 1945 r. tak powiedział: *Polska, która od dziesięciu wieków przeżywa chrześcijaństwo na swój sposób, ma swoje wyczucie i nastawienie także wobec zagadnień obecnego przełomu. Polska kroczy ku odrodzeniu własną drogą. Prędzej niż inne narody Polska znajduje w swym gorącym a chrześcijańskim patriotyzmie pogodzenie zdrowej rewolucyjnej treści czasu z wiarą ludzi.*

Konferencja Episkopatu obradująca parę tygodni wcześniej na Jasnej Górze wezwiała społeczeństwo polskie do odbudowy państwa po zniszczeniach wojennych na zasadach chrześcijańskich.

Dostojnicy państwowi i partyjni z prezydentem Bolesławem Bierutem na czele brali aktywny udział w uroczystościach religijnych (jak Boże Ciało). Sam B. Bierut w lutym 1947 r. w Sejmie Ustawodawczym rotę przysięgi prezydenckiej kończył słowami: *Tak mi dopomóż Bóg.* Działania tego typu były tylko na pokaz.

* Archiwum Diecezji Siedleckiej, przekaz z Katalogów Diecezji Siedleckiej (informację uzyskano w czasie pobytu w archiwum w marcu 2007 r.).

Taka sytuacja istniała do grudnia 1948 r. tj. do zjednoczenia ruchu robotniczego i powstania PZPR.*

Od 1950 r. następuje sowietyzacja kraju w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego, politycznego, zaczyna dominować dyktatura proletariatu na czele z Polską Zjednoczoną Partią Robotniczą. W kraju wzmaga się szczególnie proces sowietyzacji kultury, sztuki i nauki. Starano się w pełni podporządkować wszechobecnej ideologii marksistowskiej życie intelektualne i kulturalne w państwie na wzór ZSRR. Od twórców żądano wsparcia dla przeprowadzanych tzw. „reform społeczno-gospodarczych i ustrojowych”. Po powstaniu PZPR zaraz proklamowano program tzw. rewolucji kulturalnej, którego uzasadnienie doktrynalne miały stanowić idee socjalizmu, jak w państwie sowieckim. Kultura, sztuka i nauka musiała realizować główne założenia i wytyczne przewodniej siły jaką była partia.

Realizm socjalistyczny – jak tłumaczył jeden z głównych ideologów stalinizacji kultury polskiej, wiceminister kultury Włodzimierz Sokorski – *jest jedyną naukową metodą poznawczą, bez której żaden wielki twórca nie może dziś ani dostrzec, ani zrozumieć procesów historycznych, bez której nie ma dzisiaj żadnej wielkiej twórczości*.

Wszystkie działania twórców kultury musiały być oparte o zasady materializmu historycznego opartego o ideologię marksistowsko-leninowską, oznaczało to likwidację wszelkich przejawów pluralizmu i wolności w twórczości intelektualnej i artystycznej. Wszystko co było niezgodne z polityką PZPR było eliminowane i przebudowywane na wzór radziecki. Likwidowano organizację, stowarzyszenia, czasopisma i gazety, a na to miejsce powoływano nowe posłuszne partii komunistycznej. Odpowiedzialnym za te zmiany w Komitecie Centralnym PZPR w tym czasie był Jakub Berman.

Po tych i innych działaniach podjęto walkę z Kościołem, dopiero na początku lat pięćdziesiątych, przywódcy komunistyczni rozpoczęli ostrą rozprawę z duchowieństwem na czele z Prymasem Polski Stefanem Wyszyńskim.

Partia wszystkimi metodami laicyzowała i ateizowała społeczeństwo polskie, choć wiedziała, że efekty tego procesu muszą być rozłożone na długie lata. Komuniści nie mogli więc zakładać likwidacji Kościoła, ale starali się go ubezwłasnowolnić, przez spacyfikowanie środowisk niezależnych związanych z duchowieństwem. Tak się stało z krakowskim „Tygodnikiem Powszechnym”, który poddano cenzurze. Zlikwidowano znaczną część szkolnictwa katolickiego, upaństwowiono kościelne szpitale, Caritas przejęto pod zarząd państwowy, rozwinięto propaństwowy ruch „księży patriotów”, popierano kolaboranckie stowarzyszenie katolickie „PAX”.

Systematycznie usuwano religie i Kościół z życia publicznego oraz pozbawiano funkcji administratorów kościelnych w wielu miejscowościach, np. ordynariuszy diecezji śląskiej i kieleckiej, a także administratorów apostolskich na ziemiach zachodnich i północnych. Pod absurdalnymi zarzutami handlu walutami, posiadania broni, działalności szpiegowskiej na rzecz państw zachodnich (USA, RFN) itp. wielu księżom wytoczono procesy karne. W tej sytuacji Episko-

* Wielka Historia Polski, t. 14, ss. 44–45 i s. 158, op. cit.

pat Polski z Prymasem Stefanem Wyszyńskim w Krakowie 8.05.1953 r. w liście skierowanym do władz PRL wyraził zdecydowany sprzeciw przeciwko łamaniu porozumienia z 1950 r. szczególnie w zakresie obsadzania stanowisk kościelnych, jeśli mieli je sprawować ludzie niegodni – tak powiedział Prymas: *rzeczy Bożych na ołtarzach Cezara składać nam nie wolno. Non possumus!*

Biskupa kieleckiego Czesława Kaczmarka 14.09.1953 r. skazano na 12 lat więzienia za zmyślane przez komunistów przewinienia. W obronie biskupa wystąpił Prymas Stefan Wyszyński. Za te i inne przedsięwzięcia podejmowane w obronie Kościoła w Polsce aresztowano dnia 25 września 1953 r. w swojej siedzibie warszawskiej prymasa, kardynała Stefana Wyszyńskiego. Prymas był więziony do 1956 r. Wydarzenia czerwcowe w Poznaniu (protest robotników 28.06.1956 r.) i odwilż październikowa spowodowała uwolnienie prymasa z więzienia. Władze w Polsce w tym czasie obejmuje Władysław Gomułka (I sekretarz KC PZPR).*

Po tych wydarzeniach następuje złagodzenie kursu w zakresie budowy socjalizmu, przywrócono nauczanie religii w szkołach. Dnia 28.12.1956 r. Najwyższy Sąd Wojskowy wydaje orzeczenie uchylające wyrok na biskupa Czesława Kaczmarka i jego współpracowników.

W 1960 r. rząd PRL podejmuje ponownie decyzje o wycofaniu nauki religii ze szkół. W roku następnym Sejm uchwała ustawę o świeckim systemie oświaty. Szkoła musiała kształtować świecki i naukowy pogląd uczniów na świat.**

Działania władz dotyczyły także parafie w Tucznnej. Ks. E. Borkowski aby zorganizować uroczystości odpustowe z okazji Św. Józefa 19 marca, musiał zwracać się do władz powiatowych w Białej Podlaskiej (do PPRN – Referat do Spraw Wyznaniowych). Przykładem jest pismo z dnia 8.03.1956 r., w którym jest zawarta informacja, że uroczystości będą 16, 17, 18 podczas 40-godzinnego nabożeństwa wraz z rekolekcjami wielkopostnymi zakończone odpustem Św. Józefa 19 marca, które przeprowadzi O. Superior Władysław Lipniewski z Kodnia.***

Podobne pisma musiał proboszcz parafii wysyłać do PPRN w Białej Podlaskiej, jak organizował procesję z okazji Bożego Ciała, odpustu Św. Anny – 26 lipca lub poświęcenia pól w poszczególnych wsiach parafii.

Rada parafialna w końcowej fazie administracji ks. E. Borkowskiego.****

L.p.	Nazwisko i imię	Zatrudniony	Miejscowość
1.	Czapski Stanisław s. Józefa	Rolnik	Tuczna
2.	Górski Mikołaj s. Eugeniusza	Prac. fizyczny	Tuczna
3.	Skwierczyński Kazimierz s. Tomasza	Rolnik	Tuczna
4.	Demedziuk Ignacy	Rolnik	Ogrodniki
5.	Borkowski Eugeniusz	Ksiądz	Tuczna

* Wielka Historia Polski, t. 14, ss. 167, 168, 170 i 186, op. cit.

** Dzieje Polski, Kraków 1999, ss. 753 i 758.

*** ADS (informacje uzyskano w czasie pobytu w archiwum w marcu 2007 r.).

**** ADS (... marzec 2007 r.), op.cit.

Po odejściu z parafii ks. Eugeniusza Borkowskiego, kolejnym proboszczem zostaje w 1961 r. ks. Stanisław Cybula, a wikariuszem – ks. Henryk Utykański. W tym czasie organistą jest Jan Zięba, a kościelnym Jan Górski.

W październiku 1962 PPRN w Białej Podlaskiej dokonało analizy stanu parafii w Tucznjej z danymi statystycznymi w tym urzędzie.

Miejscowość	Ustalenia proboszcza	Ustalenia wydz. statystyki
Tuczna	1 021	1 253
Dąbrowica Duża	233	425
Bokinka Królewska	379	429
Puhary – kolonie	61	włączone do Kościeniewicz
Janówka – kolonie	42	75
Grabowszczyzna – kol.	7	nie ma żadnych zabudowań
Żuki	255	283
Władysławów	172	169
Ogrodniki	251	331
Wólka Zabłocka	273	315
Leniuszki	39	158
Rozbitówka	48	199
Matiaszówka	101	383
Międzyleś	77	462
Razem	2 959	4 482

Powyższe dane sporządził pracownik Prezydium Powiatowej Rady Narodowej Wydziału Finansowego Lament w celu opodatkowania parafii.*

Istniejąca rzeczywistość bardzo utrudniała życie wszystkim Polakom. Pomimo pewnej odwilży, która nastąpiła po 1956 r., w latach 60-tych nastąpiło zaostrzenie kursu w stosunku do Kościoła. Pod koniec obrad II Soboru Watykańskiego w listopadzie 1964 r. biskupi polscy wysyłają 56 listów, w których podkreślają rolę chrześcijaństwa w Polsce z okazji tysiąclecia chrztu w naszej Ojczyźnie. Wśród nich jest także list do biskupów niemieckich, w którym mówi się o doświadczeniu obu narodów w czasach II wojny światowej. W liście tym biskupi napisali: *Przebaczamy i prosimy o przebaczenie*. Od tego momentu następuje bardzo ostry atak na Kościół w Polsce przez rządzących komunistów. W kampanii prowadzonej przeciwko duchowieństwu, głoszone – jak biskupi mogą wkraczać w sferę polityki zagranicznej. Episkopat stwierdził, że był to gest pojednania wynikający z nauki głoszonej przez Jezusa Chrystusa.

* Katalog Diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej z 1962 r. (Parafia Tucznja).

Dnia 3.05.1966 r. centralne uroczystości religijne związane z Milenium Chrztu Polski w 966 r. – odbywały się w Częstochowie na Jasnej Górze u stóp Matki Najświętszej – Królowej Polski. Mszę Św. celebrował arcybiskup krakowski Karol Wojtyła (późniejszy papież) w obecności, Prymasa kardynała Stefana Wyszyńskiego. Na uroczystościach było ok. miliona wiernych. Pielgrzymi mieli utrudnienia komunikacyjne. Władze zabroniły na przyjazd na Jasną Górę zaproszonemu przez Episkopat papieżowi Pawłowi VI.

W diecezji siedleckiej, a także w parafii Tucznna odbywają się uroczystości związane z tysiącleciem państwa polskiego, odbywa się 40-godzinne nabożeństwo zorganizowane przez proboszcza ks. Stanisława Cybulę, w którym uczestniczą wszyscy parafianie.*

Uroczystości milenijne były organizowane w całej Polsce. Władze stosują zakłócenia przebiegu tych uroczystości. Dnia 8 maja 1966 r. prymas kard. Stefan Wyszyński celebrował Mszę Św. w Kościele Mariackim w Krakowie, a premier Józef Cyrankiewicz równolegle na płycie rynku zorganizował wiec, na którym krytykuje polski episkopat. Władze państwowe utrudniają peregrynację obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej żądając przykrycia go plandeką. W tym czasie mają miejsce przypadki zablokowania obrazu w Katowicach i Olsztynie.

Po czternastoletnich rządach Władysława Gomułki, na Wybrzeżu (w Gdańsku, w Gdyni, w Sopocie, w Elblągu i Szczecinie) dochodzi do ostrego protestu robotników przeciwko tzw. władzy ludowej, są zabici i ranni. Bezpośrednią przyczyną tych zająć są zwiększone ceny na artykuły mięsne. Władze obejmują – I sekretarzem KC PZPR zostaje Edward Gierek, a premierem Piotr Jaroszewicz. Następuje pewne złagodzenie kursu władz w stosunku do społeczeństwa i Kościoła, a podwyżki cen zostają anulowane 15.02.1971 r.**

Ks. Stanisław Cybula w parafii jest sześć lat, po nim funkcję proboszcza w Tucznnej obejmuje ks. Bronisław Rachoń w 1968 r. – jest trzynastym administratorem od początku istnienia parafii, funkcję tę pełni przez cztery lata do 1972 r.

Proboszcz parafii ks. dr Edward Jurzysta (14-ty) dnia 3.06.1974 r. otrzymuje zezwolenie na piśmie od inspektora Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego z Lublina (Kołodziejczyka) oraz za zgodą i wiedzą Naczelnika Powiatu w Białej Podlaskiej (Pućko) na przeprowadzenie remontu. W piśmie tym stwierdza się, że na konserwację i przeprowadzenie remontu kościoła nie potrzebne jest zezwolenie. Zgodnie z ustaleniami ww. przedstawicieli władz proboszcz rozpoczął remont dnia 1.04.1975 r. Prace remontowe przebiegały dość sprawnie, ale Naczelnik Gminy w Tucznnej dnia 11.10.1975 r. wstrzymuje roboty przy kościele wskazując na uchybienia proceduralne – według władz gminnych prace remontowe są niezgodne z prawem budowlanym.

Od tej decyzji ks. dr E. Jurzysta odwołał się do Wojewody Białkopodlaskiego Józefa Peli (od 1.06.1975 r. jest nowy podział administracyjny w Polsce – utworzono 49 województw) dnia 14.10.1975 r. w sprawie zakończenia robót

* Informację przekazali rodzice (Ludwik i Anna) i moje rodzeństwo (siostra – Eugenia Kołpak, brat – Piotr i siostra Maria Pajda), ja w tym czasie byłem w wojsku.

** Dzieje Polski..., ss. 765, 774 i 775, op. cit.

remontowych, bo zbliża się zima. Kilka dni później proboszcz uzyskał zezwolenie na zakończenie remontu kościoła i prace w niedługim okresie zostały zakończone.*

W dniu 18 lipca 1978 r. ks. dr Edward Jurzysta zgodnie z zaleceniem Kurii Diecezjalnej Siedleckiej czyli Podlaskiej zostaje administratorem parafii Korytnica k/Garwolina woj. Siedleckie.**

Następnym proboszczem w Tucznjej wyznaczonym przez kurie jest ks. Bernard Waszczuk. Administratorem parafii jest w latach 1978–1984.

W 1982 r. są obchodzone uroczystości setnej rocznicy utworzenia parafii w Tucznjej (erygowana w 1882 r.), jest to okres stanu wojennego w Polsce (wprowadzony 13.12.1981 r. przez generała Wojciecha Jaruzelskiego).

W roku 1980 kończy się dekada Edwarda Gierka, latem występują strajki robotnicze we wszystkich miastach w Polsce. Propaganda gierkowskich sukcesów poniosła klęskę. Dnia 31 sierpnia 1980 r. w Gdańsku podpisano tzw. „porozumienia sierpniowe”. Z jednej strony jest Lech Wałęsa – przewodniczący komitetu strajkowego, a z drugiej Mieczysław Jagielski – przedstawiciel strony rządowej. Komitet strajkowy wystosował 21 słynnych postulatów – żądań robotniczych (w tym żądano transmisji radiowej Mszy Świętej w każdą niedzielę i święto). Dnia 10.11.1980 r. władze rejestrują NSZZ „Solidarność”. Sytuacja gospodarcza państwa jest tragiczna, Polska jest w tym czasie bardzo zadłużona. W latach 1971–1989 państwo nasze pożycza od banków i państw zachodnich 48 mld \$, w tym czasie spłacono 44,6 mld dolarów. Dług Polski pomimo to w roku 1990 zbliżył się do poziomu ok. 50 mld \$. O powyższej sytuacji tak pisał Andrzej Rosiewicz: *Dwadzieścia cztery miliardy, po tysiąc dolców na głowę i co nam z tego zostało? Trudności paszportowe. Płynęła rzeka zielona i złote miały być karpie, a teraz i naród głodny i cała partia się szarpie.*

Dnia 13 maja 1981 r. do wszystkich Polaków dociera tragiczna i smutna wiadomość o zamachu na życie Ojca Świętego Jana Pawła II w Rzymie. Dzięki cudownej pomocy Matki Najświętszej Jan Paweł II po długim leczeniu wraca do zdrowia. Dnia 28 maja 1981 r. w Warszawie umiera po ciężkiej chorobie Prymas Tysiąclecia, kardynał Stefan Wyszyński.***

Ks. Bernard Waszczuk proboszcz parafii w Tucznjej dnia 20.09.1982 r. zwrócił się z prośbą do Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Białej Podlaskiej w sprawie przejęcia działki z punktu katechetycznego we wsi Żuki, aby sporządzić akt notarialny na rzecz parafii, co było zgodne z prośbą mieszkańców wsi skierowaną do Wojewody Białkopodlaskiego.

Akt notarialny nieruchomości – działki o powierzchni 0,04 ha własność Aleksandra i Adeli Kamińskich oraz nieruchomości o powierzchni 0,10 ha własność stanowiącej wspólnotę wsi Żuki, sporządzono na rzecz parafii rzymskokatolickiej w Tucznjej (dot. budowy kaplicy).

Budowa kaplicy przeciągała się, bo koszty tej inwestycji były duże. Mieszkańcy wsi Żuki prowadzili zbiórkę pieniężną na terenie parafii w Tucznjej, w Piszczacu i Łomazach.

* Informacja z kancelarii parafii w Tucznjej, uzyskana w lutym 2006 r.

** Katalog Diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej z 1978 i ADS (....marzec 2007 r.), op. cit.

*** Dzieje Polski..., ss. 788, 789 i 791, op. cit.

Dyrektor Wydziału do Spraw Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Białej Podlaskiej Adam Olkowicz wydał zakaz prowadzenia zbiórki pieniężnej na budowę kaplicy we wsi Żuki na początku 1984 r. Proboszcz ks. B. Waszczuk powyższą decyzję przyjął i zakazał prowadzenia zbiórki na terenie innych parafii. W związku z zaistniałą sytuacją budowa wspomnianej kaplicy ciągnęła się przez kilka lat.*

Następnym proboszczem parafii (16-ym) w latach 1984–1987 jest ks. Czesław Maziejuk, a wikariuszem ks. Włodzimierz Tendorf.

Do rady parafialnej należeli:

- Przewodniczący – Lipka Stanisław,
- Członkowie – Kłoczko Stanisław,
- Kamiński Jan,
- Bandzarewicz Antoni,
- Kozakiewicz Janina.

Wyżej wymienieni kapłani mieli pewne problemy z radą parafialną w zakresie gospodarki finansowej parafii. Pod koniec lipca 1987 r. ks. Cz. Maziejuk został przeniesiony do Parafii św. Antoniego Padewskiego w Huszlewie (obecnie pow. łosicki, woj. mazowieckie).**

W związku z zaistniałą sytuacją władze diecezjalne powołały nowego proboszcza w Tuczej ks. Józefa Mironiuka w dniu 20.08.1987 r. (17-ty) – dotychczasowy proboszcz parafii Wandów, gmina Wola Mysłowska, województwo siedleckie. Administratorem parafii był do dnia 30.06.1992 r. Po pięcioletnim pobycie w Tuczej 1 lipca ks. Józef Mironiuk zostaje proboszczem w parafii pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Kornicy (obecnie powiat Łosice, woj. mazowieckie).***

6. Lata 1989–2002 i kolejne

W 1989 r. w Polsce następuje upadek władz komunistycznych. W dniach od 6 lutego do 5 kwietnia 1989 r. w Warszawie odbywają się tzw. „obradę okrągłego stołu” – uczestniczą w nim przedstawiciele „Solidarności”, Kościoła i władz partyjno-rządowych. Dnia 4 czerwca 1989 r. odbyły się pierwsze częściowo wolne wybory w powojennej Polsce, do urn wyborczych poszło 63 % Polaków. Pełne zwycięstwo odnoszą kandydaci komitetów obywatelskich – „Solidarności”. Do sejmu (według ustaleń „okrągłego stołu”) na 161 miejsc poselskich – udaje się wprowadzić 160 osób (jedno miejsce zdobywa Henryk Stokłosa z Piły), pozostałe miejsca wg ustaleń mają kandydaci partii. Do senatu na 100 miejsc OKP wprowadza 92 senatorów. Wybory stają się plebiscytem nieufności do rządzącej w Polsce PZPR. Dnia 29.12.1989 r. sejm dokonuje zmian w konstytucji, jest to formalny koniec PRL, nowa nazwa naszego państwa od tego dnia to: Rzeczpospolita Polska (RP). Potocznie jest nazywana Polska jako „III Rzeczpospolita Polska”.

* ADS (.....marzec 2007 r.), op.cit.

** Informacja uzyskana od parafian w Tuczej w 2006 r.

*** Informator Diecezji Siedleckiej 2005, Siedlce, s. 116.

W tym czasie na senatora został wybrany mieszkający w Białej Podlaskiej Andrzej Czapski, urodzony w Tucznjej, późniejszy wojewoda białskopodlaski, a obecny prezydent Białej Podlaskiej*.

W jesieni 1990 r. następuje zjednoczenie państw niemieckich (RFN i NRD) i powstaje Federalna Republika Niemiec. Dnia 27 grudnia 1991 r. Michaił Gorbaczow – prezydent ZSRR (wcześniej I sekretarz KPZR) – ogłasza rozpad Związku Radzieckiego, powstaje 15 nowych państw.**

W maju 1991 r. odbywa się czwarta pielgrzymka Ojca Świętego Jana Pawła II do Polski. Papież odwiedza 12 miast w naszej Ojczyźnie. 14 sierpnia 1991 r. ponownie przyjeżdża do Polski Jan Paweł II – bierze udział w Światowym Kongresie Młodzieży w Częstochowie na Jasnej Górze. W SKM uczestniczy milion młodych ludzi z całego świata.

W tych uroczystościach (w pielgrzymkach w maju i sierpniu do Ojca Świętego) uczestniczą parafianie z Tucznjej. Organizatorem tych pielgrzymek jest ks. Józef Mironiuk – proboszcz parafii w okresie zmian społeczno-politycznych w Polsce (1989–1990).

W latach 1992–1995 proboszczem parafii jest ks. Michał Stańczuk (18-ty). W tym czasie diecezja w Siedlcach zmienia nazwę z Diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej na Diecezję Siedlecką (bez członu „czyli Podlaska”). Zmiana ta została dokonana zgodnie z dekretem Ojca Świętego Jana Pawła II.

Następnym proboszczem w Tucznjej jest ks. Józef Oleszczuk (19-ty) od 20.08.1995 r., a wikariuszem ks. Jarosław Juszczynski (od 1993 r.). W parafii wymienieni kapłani pracują do lipca 2006 r.

Obecnie proboszczem parafii jest ks. Dariusz Cabaj (20-ty), a wikariuszem ks. Piotr Woźniak.***

Upadek komunizmu w Polsce i przemiany spowodowane zmianą ustroju w naszej Ojczyźnie przywróciły normalność w życiu codziennym (kontaktach: kościół – władza).

Proboszcz ks. Michał Stańczuk w latach 1992–1993 podjął starania o odzyskanie nieruchomości, która była własnością parafii a została zagarnięta przez władze niemieckie w czasie okupacji, a później przez władze komunistyczne PRL. Nieruchomość o powierzchni 25,27 ha leżąca w Tucznjej i Rozbitówce decyzją z dnia 19.02.1993 r. wydaną przez Urząd Wojewódzki w Białej Podlaskiej, Wydział Spraw Obywatelskich, została zwrócona parafii w Tucznjej. Decyzję podpisał dyrektor wydziału mgr Barbara Wysokińska). Sprawa przejęcia gruntów na własność została formalnie zakończona w 2002 r. przez Delegaturę Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białej Podlaskiej.****

Współpraca Kościoła Rzymskokatolickiego (także innych kościołów) z władzami Państwa Polskiego w ostatnim okresie układa się bardzo dobrze. Sytuacja taka istnieje także na poziomie samorządu lokalnego.

* Dzieje Polski..., ss. 806, 807, 809, 812, 813 i 814, op. cit.

** Informacja własna autora (Jan Czernik).

*** Strony internetowe Kurii Diecezji Siedleckiej.

**** ADS (... marzec 2007 r.), op. cit.

Władze gminy w Tuczej, z wójtem na czele, biorą oficjalnie udział w uroczystościach kościelnych, a te z kolei zapraszają proboszcza na uroczystości gminne jak dożynki, święto Ochotniczych Straży Pożarnych i inne. Takie uroczystości były organizowane na terenie Tuczej, Dąbrowicy Dużej, Bokinki Królewskiej i innych wsi (w parafii i gminie).*

Parafia w Tuczej funkcjonuje w różnych okresach od początków swego istnienia: **

1.	1882–1905	Okres od powstania do powiększania parafii w wyniku likwidacji sąsiednich parafii w związku z prześladowaniami unitów i katolików przez władze carskie.
2.	1905–1918	Okres tolerancji religijnej ogłoszonej przez cara Mikołaja II aż do zakończenia I wojny światowej.
3.	1918–1939	Parafia w czasach II Rzeczypospolitej Polskiej.
4.	1939–1944	Okres terroru – okupacja hitlerowska.
5.	1944–1989	Parafia w okresie dominacji sowieckiej w Polsce – okres tzw. Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.
6.	1989 – 2002 i następne lata	Okres III Rzeczypospolitej Polskiej.

Powyższa tabelka przedstawia różne systemy społeczno-polityczne, w których wypadło funkcjonować Parafii Rzymskokatolickiej w Tuczej na przestrzeni 125 lat swego istnienia (od 1882 r. do 2007 r.).

* M. Ochmański, Monografia wsi Dąbrowica Duża., ss. 133, 134 i 135, op. cit.

** Informacje zawarte w tej pracy – Parafia Rzymskokatolicka w Tuczej p.w. Świętej Anny w Tuczej, ss. 1–43

Dekanat Terespolski

Mapa 1. Parafie dekanatu terespolskiego:

- Choroszczynka, Męczeństwa św. Jana Chrzciciela
- Kodeń, Św. Anny Sanktuarium Maryjne, Bazylika Mniejsza
- Kopytów, Zmartwychwstania Pańskiego
- Kostomłoty, Św. Nikity, Obrządku bizantyńsko-słowiańskiego (Unicka)
- Malowa Góra, Przemienienia Pańskiego
- Małaszewice, Św. Katarzyny Aleksandryjskiej
- Neple, Podwyższenia Krzyża Św.
- Piszczac, Podwyższenia Krzyża Św.
- Połoski, Trójcy Św.
- Terespol, Trójcy Św.
- Tuczna, Św. Anny
- Wólka Dobryńska, Św. Stanisława Kostki

7. Kościoły w Dekanacie Terespolskim

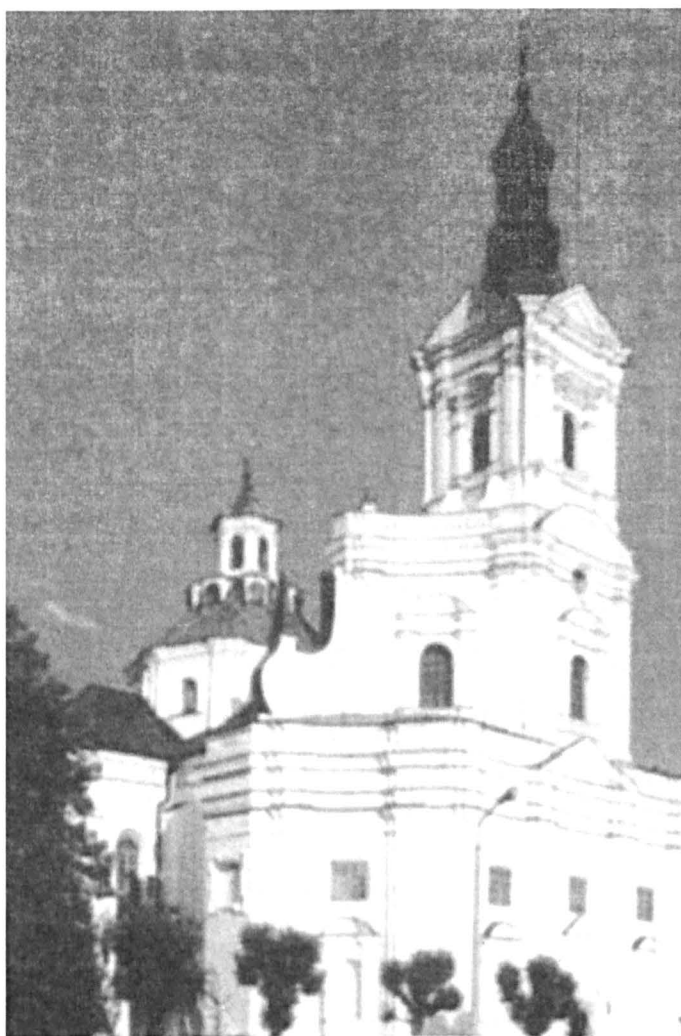
CHOROSZCZYŃKA

Parafia Męczeństwa św. Jana Chrzciciela

**21-523 Tuczna, Choroszczynka 10
gm. Tuczna, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie**

KODEŃ
Parafia św. Anny
Sanktuarium Maryjne, Bazylika Mniejsza

21-509 Kodeń, ul. Rynek 1
gm. Kodeń, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie

KOPYTÓW
Parafia Zmartwychwstania Pańskiego

21-509 Kodeń
gm. Kodeń, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie

KOSTOMŁOTY
Parafia św. Nikity,
obrazdu bizantyjsko-slowiańskiego (Unicka)

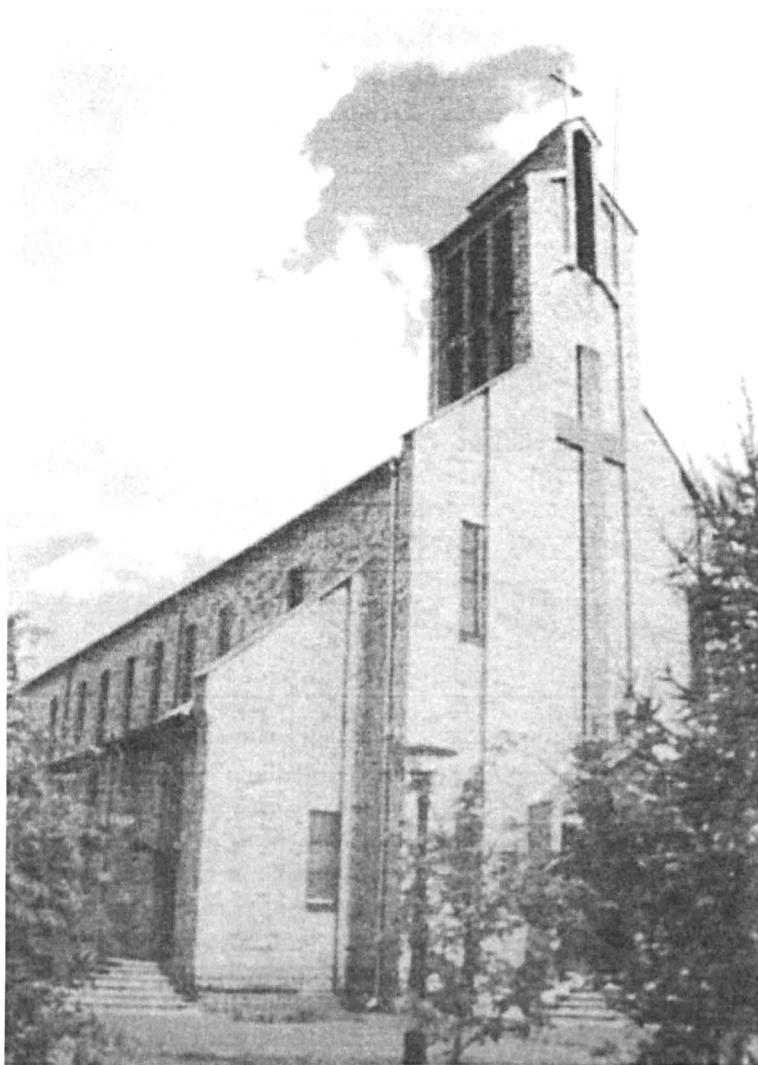
21-509 Kodeń, Kostomłoty 15
gm. Kodeń, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie

MAŁOWA GÓRA
Parafia Przemienienia Pańskiego

21-512 Zalesie
gm. Zalesie, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie

MAŁASZEWICZE
Parafia św. Katarzyny Aleksandryjskiej

21-540 Małaszewicze
gm. Terespol, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie

NEPLE

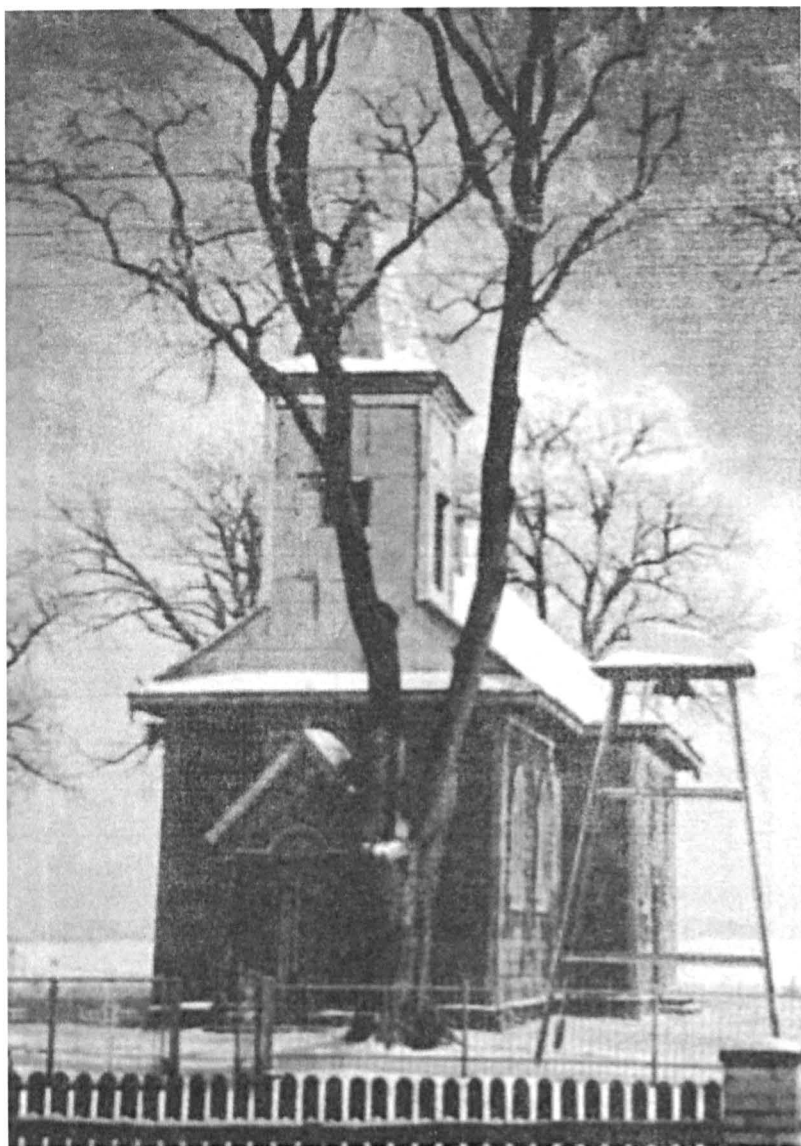
Parafia Podwyższenia Krzyża Św.**21-512 Terespol****gm. Terespol, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie**

PISZCZAC
Parafia Podwyższenia Krzyża Św.

21-540 Piszczac, ul. Włodawska 1
gm. Piszczac pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie

POŁOSKI
Parafia Trójcy Św.

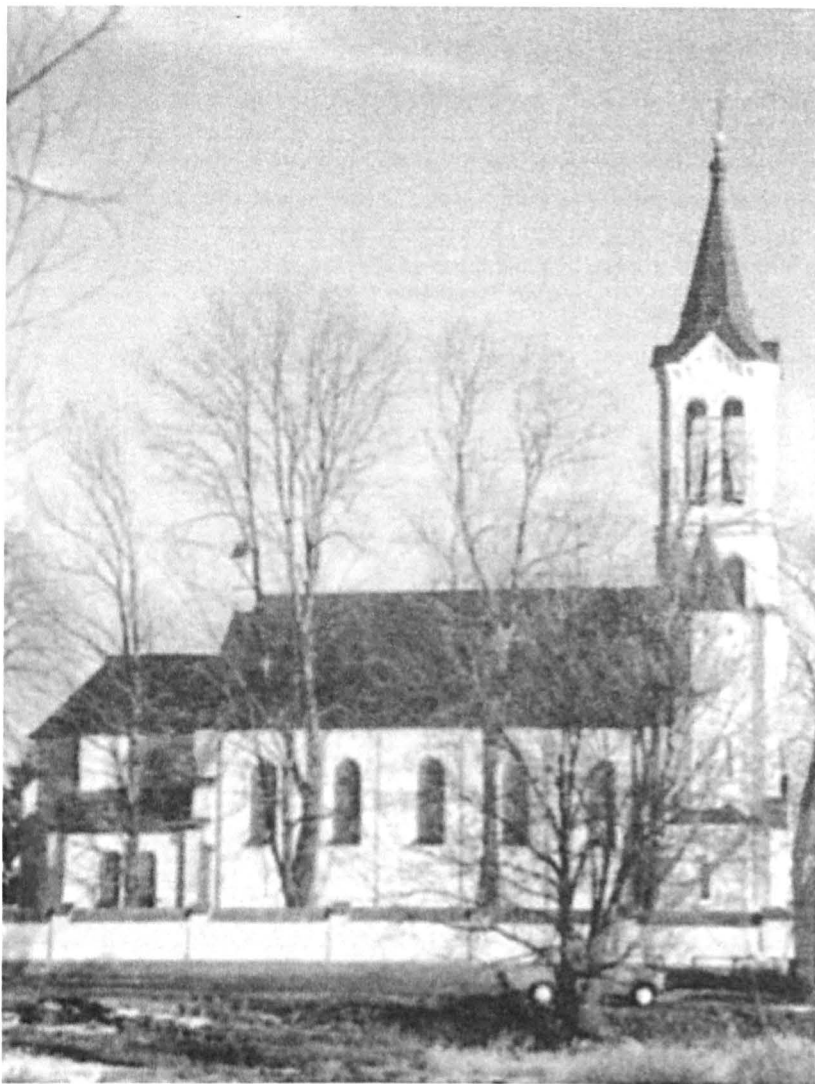
21-530 Piszczac, Połoski
gm. Piszczac, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie

TERESPOL
Parafia Trójcy Św.

21-550 Terespol, ul. Wojska Polskiego 137
gm. Terespol, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie

TUCZNA
Parafia św. Anny

21-523 Tuczna, Tuczna 18
gm. Tuczna, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie

WÓLKA DOBRYŃSKA
Parafia św. Stanisława Kostki

21-512 Zalesie
gm. Zalesie pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie

II. ZWYCZAJE I OBYCZJE W PARAFII TUCZNA

2.1. Uroczystości religijne i inne

Życie mieszkańców wsi, mocno uwarunkowane jest przyrodą i poszczególnymi porami roku, co wpływało na sposób bycia, zachowań i pracę na roli. Praca rolników, głęboko była i jest związana z obrzędami religijnymi i ludowymi mieszkańców wsi.

Folklor Podlasia jest bogaty i zróżnicowany, na rozwój kultury tego regionu miały wpływ elementy kultury rusińskiej to jest białoruskiej i ukraińskiej oraz mazowieckiej. Na Mazowszu i Podlasiu niektóre zwyczaje, obyczaje, tańce, obrzędy i budownictwo ludowe są podobne, a niektóre na Podlasiu mają nalciałości wschodnie. Szczególnie widoczne były różnice w budownictwie wiejskim (w niektórych wsiach – domy mieszkalne malowano na kolor niebieski), obrazach malowanych na szkłe i wycinankach sporządzanych z kolorowego papieru. Na Podlasiu śpiewane są różne ballady, pieśni żartobliwe, zalotne i inne przy okolicznościowych obrzędach (np. przy urodzinach dziecka, weselu itp.). W naszym regionie znana jest pieśń pod tytułem *Jest drożyna* oraz inne.

Na Podlasiu charakterystyczne są stroje ludowe i wycinanki z kolorowego papieru stosowane do dekoracji, które opisał znany polski regionalista i etnograf Oskar Kolberg żyjący w latach 1814–1890.*

Zwyczaje, obyczaje i obrzędy mieszkańców wsi są w dużym stopniu uzależnione od poszczególnych pór roku. Praca na roli określała i jeszcze określa zasady postępowania rolników.

Wiosna – to okres budzenia się przyrody ze snu zimowego, roślin, czas przylotów ptaków z ciepłych krajów (np. bocianów, jaskółek itp.) i narodzin dzikich zwierząt i ptaków, a także zwierząt domowych. Rolnicy rozpoczynają prace polowe – wywóz obornika na pole, orka i zasiew zbóż jarych (wysiewanych na wiosnę) – pszenica jara, jęczmień, owies, a później sadzenie ziemniaków, brukwi i na lepszych glebach – buraków cukrowych.**

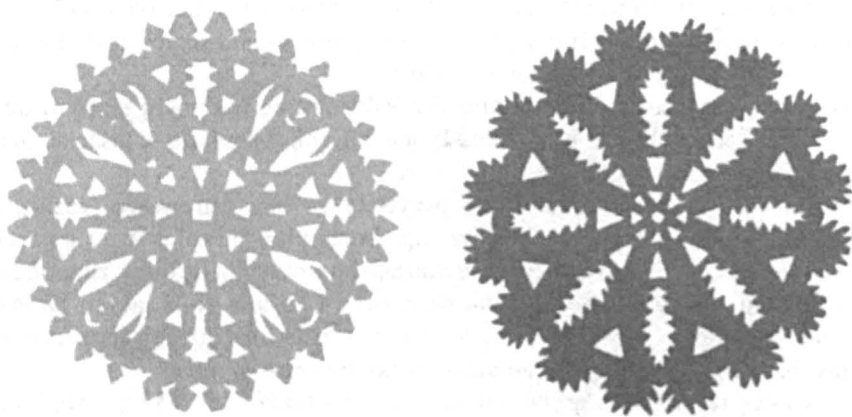
Na wiosnę wysiewano grykę, rzepak jary (był także zimowy), proso, konopie (nie były wtedy zakazane) i len. Z roślin tych wyrabiano kasze, olej i tkaniny. Zboża proso i gryka wymagały dobrych gleb, dlatego te rośliny dawały niewiel-

* Oskar Kolberg, *Lud*, (68 tomów), NEP PWN, t. 3, s. 402. op. cit.

** W tych i innych uroczystościach brałem udział razem z Rodzicami, w Bokince Królewskiej mieszkałem 14 lat.

Podlaski strój ludowy.

Wycinanki z papieru – Południowe Podlasie

kie plony. Na ten temat było takie przysłowie: *Kto sieje grykę i proso, to chodzi boso*. Gdy pierwsze prace polowe wiosenne zostały wykonane, należało się przygotować do Świąt Wielkanocnych, a tydzień wcześniej do Niedzieli Palmowej. Zbliżające się święta mobilizowały wszystkich mieszkańców parafii do świątecznych porządków, wokół mieszkań i pomieszczeń gospodarskich (stodoly, stajnie, obory itp.).

Na Niedzielę Palmową należało przygotować odpowiedniej wielkości gałązki z wierzby z odpowiednimi baziami i przystrojone kolorową wstążką. Z taką palmą gospodarz lub gospodyni domu (ojciec lub matka), rzadziej dzieci, wyruszali na tzw. Sumę – Mszę Świętą, po której była uroczysta procesja z palmami wokół Kościoła w Tucznjej.

Po ich poświęceniu i procesji wracało się z nimi do domu. Ojciec poświęconą palmą lekko uderzał swoje dzieci i mówił: *Pamiętajcie chrześcijanie, że za tydzień Chrystus zmartwychwstanie*. Te i inne zwyczaje i obrzędy pamiętam, gdy mieszkalem w Bokince Królewskiej, parafia Tucznja.

Okres Wielkiego Tygodnia to czas przygotowań do Świąt Wielkanocnych, gospodarze bardziej zamożniejsi zabijali świniaaka swojej rodzinie, natomiast mniej zamożni dzielili się we dwóch, a nawet na tzw. „ćwiartki” (we czwórkę) – i tak w następnym sezonie przygotowywał następny gospodarz. Kobiety (babcie, mamy lub starsze siostry) przygotowywały swojskie wędliny i wypiekały chleby i ciasta oraz przy udziale dzieci wykonywano pisanki. Prace przy wykonywaniu pisanek odbywały się przeważnie w Wielki Piątek. Malowane jajka woskiem w różne wzory wkładano do wywaru z cebuli. Wosk pozostawiał miejsca na jajkach nie zabarwione. Po gotowaniu jajek powstawały piękne pisanki. W ten sposób przygotowane pisanki, były przeznaczone dla własnych dzieci i chrześniaków. W Wielką Sobotę kobiety przygotowywały tzw. *święconkę* – potrawy na poświęcenie przez kapłana. Do koszyczka wyłożonego piękną serwetką wkładano kilka gotowanych jajek, chleb, sól, pieprz kawałek kielbasy i szynki. W Tucznjej przynoszono potrawy do poświęcenia w kościele, natomiast do pozostałych miejscowości parafii na wyznaczono godzinę przyjeżdżał ksiądz do wyznaczonego gospodarza i święcił przyniesione potrawy na *śniadanie wielkanocne*. Tam, także ksiądz święcił wodę, którą pobierano w małe buteleczki lub słoiki na potrzeby całoroczne do swojego domu.

W Wielki Czwartek, w Wielki Piątek i w Wielką Sobotę w godzinach popołudniowych w kościele parafialnym odbywały się nabożeństwa związane z Męką Pana Jezusa. W tych uroczystościach uczestniczyli prawie wszyscy parafianie.*

W niedzielę na godzinę 6 rano wszyscy sprawni wybierali do Kościoła na tzw. Rezurekcję. Świątynia zapewniała się po brzegi oraz dużo wiernych nie mogło wejść do wewnątrz kościoła. Matki z małymi dziećmi starały się wejść do kościoła w pobliżu grobu Jezusa Chrystusa, gdzie pełnili służbę miejscowi strażacy w strojach galowych (na wzór żołnierzy rzymskich). O godzinie szóstej rozlegał się głos dzwonów, obwieszczających całej parafii i światu, że Chrystus

* Ks. W. Pińczuk, Ortel Królewski, ss. 512–514, op. cit. i obserwację własne.

zmartwychwstał i rozlegała się piękna pieśń – *Wesoły nam dzień nastał* – i rozpoczynała się procesja trzykrotnie dookoła kościoła, w której uczestniczyli wszyscy będący w kościele. Po uroczystej Mszy Świętej wszyscy wracali do swoich domów, gdzie pozdrawiano słowami *Chrystus Zmartwychwstał*, a inni odpowiadali, *Prawdziwie Zmartwychwstał*, takie pozdrowienia zawsze słyszało się na Wielkanoc. Takie zwyczaje były i są także w i sąsiednich parafiach.

Po powrocie do domu z kościoła przygotowywano uroczyste śniadanie wielkanocne. Mama stół nakrywała ładnym białym obrusem i zastawiano świąteczne potrawy. Ojciec rozpoczynał modlitwę *Ojcze Nasz... i Zdrowaś Maryja...*, a potem dzielono się jajkiem i tym co było poświęcone przez kapłana i składano sobie nawzajem najszczerze życzenia. Po tych czynnościach rozpoczynało się konsumowanie pozostałych potraw świątecznych po tak długim 40-dniowym poście.

Na drugi dzień Świąt Wielkanocnych Rodzice Chrzestni roznosili swoim chrześniakom pisanki, a młodzież i dzieci w *lany poniedziałek* w ramach tzw. śmigusa dyngusa stosowali ostre lanie wody. Chłopcy wiadrami wody zaczerpniętej ze studni starali się oblać dziewczęta.

Po Wielkanocy wykonywano pozostałe prace polowe jak sadzenie ziemniaków, warzyw (marchew, pietruszka, cebula, czosnek, buraki czerwone, rzodkiewka, ogórki, pomidory, sałata itp.), później następowały sianokosy i inne prace związane z przygotowaniem się do żniw. Okres wiosenny na wsi jest najpiękniejszy, wtedy pojawiają się kwitnące sady (jabłonie, grusze, wiśnie, śliwy, czereśnie), bzy, czeremcha oraz kwiaty i zioła rosnące na łąkach i w ogródkach przydomowych (tulipany, bratki, żonkile, narcyzy, róże).

Gdy kwitną sady i ogródki przydomowe to pokrywają się przepięknym kobiercem kwiatowym, a starsi mieszkańcy wsi tak twierdzili, że *są jakby w niebie i niechętnie opuściliby swoje strony*, choć były bardzo trudne czasy.*

Ks. Wiesław Pińczuk w swojej pracy** (Ortel Królewski w dokumentach i wspomnieniach) tak pisał na temat wiosny – *Tu i ówdzie pachną czeremchy i bzy, nawet na polnych miedzach. Nastaje czas kwiatów i miłości, opiewany w niezliczonych piosenkach, takich, jak na przykład te, cytowane we fragmentach:*

*Świat nie jest taki zły,
świat nie jest taki mdły,
niech no tylko zakwitną jabłonie.
To i milion z nieba kapnie
i dziewczyna kocha łatwiej,
jabłonie, kwitnące jabłonie...*

lub

*Wtedy kwitł wiśniowy stary sad,
kiedy staliśmy pośród drzew,
i mocno nam do taktu
biły serca dwa w wiosenny dzień...*

* Stwierdzenia te i inne słyszałem od moich rodziców w młodości.

** Ks. W. Pińczuk, Ortel Królewski, s. 519, op.cit.

lub

*Śpi wiśniowy sad, zasnął nawet wiatr
w okwieconych gałęziach drzew.*

*W dal odpłynął dzień, już rozścielił cień
ciepły zmierzch, pod moskiewski zmierzch...*

Takie bocianie gniazda były i jeszcze można spotkać w niektórych miejscowościach w parafii Tucznja. W okresie mego dzieciństwa było bardzo dużo bocianów, bo melioracje na szeroką skalę na terenie gminy Tucznja zaczęto przeprowadzać w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku.*

Na wsi mówiono, że Dzień Matki i Święta Paulina (26. V.), to lato rozpoczyna. Do lata kalendarzowego był jeszcze prawie miesiąc. W maju w każdej wsi są organizowane nabożeństwa majowe poświęcone Matce Najświętszej przy kapliczkach lub u wyznaczonego gospodarza, w których uczestniczą przeważnie kobiety i dzieci, czasami są także mężczyźni. W Tucznjej nabożeństwa majowe odbywają się w kościele parafialnym.

Kiedy zbliżały się Zielone Świętki (Zesłanie Ducha Świętego) to gospodarze swoje obejścia dekorowali tatarakiem i gałązkami z brzeziny. W czerwcu pojawiają się truskawki, czereśnie, a w lasach jagody – (24. VI.) *Święty Jan przyniósł jagód dzban.*

* Własne obserwacje i informacje jakie uzyskałem na terenie parafii w Tucznjej.

Lato – to okres, gdy w sadach pojawiają się dojrzałe owoce (wiśnie, porzeczki, maliny oraz niektóre odmiany jabłek). Koniec lipca i sierpień to okres żniw, na polach pojawiały się dziesiątki, dzisiaj prace są wykonywane przy pomocy kombajnów, które pozostawiają na polach tzw. *kostki lub bele zrolowanej słomy*, a zboże wywozi się do magazynów.

Koniec żniw na Podlasiu do lat siedemdziesiątych następował przed 15 sierpnia, to jest przed Świętem Matki Bożej Zielnej (Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny). Na podsumowanie prac żniwnych rolnicy pielgrzymowali do podlaskich sanktuariów maryjnych – do Matki Leśniańskiej lub Kodeńskiej w dniach 14–15 sierpnia w celu podziękowania za uzyskane zbiory w czasie Świąt WNMP.

W PRL-u dożynki były organizowane oddzielnie przez władze państwowe i oddzielnie przez duchowieństwo. Obecnie są organizowane wspólnie przez wójta gminy i proboszcza parafii w Tucznnej. Przykładem jest artykuł w Gościńcu bialskim pt.: „Dożynki z udziałem siedmiu wsi”. 19 i 20 sierpnia na boisku szkolnym w Tucznnej świętowano gminne święto plonów. Zostało ono poprzedzone sobotnią zabawą taneczną. Główne uroczystości rozpoczęła Msza Święta, którą celebrował proboszcz tutejszej parafii ks. Dariusz Cabaj. W trakcie nabożeństwa poświęcił wieńce dożynkowe. Po mszy ruszył korowód dożynkowy prowadzony, przez starostów Jarosława Hajduka i Danutę Harasimiuk. Wręczyli oni dorodny chleb staroście dożynek, wójtowi Zygmuntowi Litwiniukowi. W tegorocznych obchodach święta plonów uczestniczyło siedem sołectw: Bokinka Królewska, Bokinka Pańska, Choroszczyńska, Dąbrowica Duża, Mazanówka, Tucznna i Żuki. Pięć z nich wystawiło własne stoiska z rękodziełem artystycznym. Można tam było spróbować tradycyjnych specjałów miejscowych gospodyń. Prezentacje wsi i wieńce zostały nagrodzone przez wójta nagrodami pieniężnymi i dyplomami. Pierwsze miejsce za najpiękniejszy wieniec zajęła Bokinka Królewska. Druga w kolejności była Tucznna, a trzecia Dąbrowica Duża.

Starosta gminnych dożynek Jarosław Hajduk prowadzi z żoną Sylwią gospodarstwo rolne o powierzchni 30 ha we wsi Dąbrowica Duża. Specjalizuje się w produkcji trzody chlewnej. Natomiast starościna Danuta Harasimiuk z mężem Kazimierzem prowadzą gospodarstwo rolne w miejscowości Tucznna na powierzchni 60 ha. Oni także hodują trzodę chlewną.*

Takie uroczystości na terenie parafii i gminy w Tucznnej są organizowane od kilku lat. Współpraca ta przynosi zaufanie obu podmiotów i właściwy rozwój społeczności lokalnej w parafii i gminie co potwierdzają parafianie.**

Żniwa w dawnych czasach wymagały od mieszkańców wsi nadmiernego wysiłku, prace wykonywano przy pomocy kosi, a czynności te trwały kilka tygodni, do których angażowano wszystkich dorosłych członków rodziny. Nerwową atmosferę przy zbiorze zboża wprowadzały co jakiś czas letnie burze, które dezorganizowały prace. Te zjawisko atmosferyczne na ogół poprzedzała parność w powietrzu, nisko latające jaskółki, a przed samą burzą złowrózeczny bezruch (mówiono wtedy – *gdy jaskółka lot swój zniża, to się burza zbliża*). Na niebie

* Gościniec bialski, nr 7–8 (27–28), lipiec–sierpień 2006 r. s. 31.

** Informacje uzyskane od mieszkańców parafii w Tucznnej w 2006 r.

było widać, jak coraz szybciej przesuwały się ciemne chmury i pojawiające się błyskawice oraz było słychać silne grzmoty.

Wieniec dożynkowy z Tuczej – gminne święto plonów.

Po takim przygotowaniu atmosferycznym pojawiały się bardzo ulewne deszcze, które bardzo wydłużały prace żniwne. Dzisiaj zbiór zboża przy pomocy kombajnów wykonywany jest w bardzo krótkim czasie oraz są podawane prognozy pogody za pośrednictwem radia i telewizji, co daje możliwość właściwego zaplanowanie tych prac w korzystnych warunkach atmosferycznych.

Jesień – to pora roku, w której dokonuje się zbiorów ziemniaków, roślin okopowych, kukurydzy i okres grzybobrania oraz wysiew zboża na następny rok. Nad polami i łąkami pojawia się „babie lato”. Korony drzew zmieniają swoje ubarwienie (liście zmieniają swoje ubarwienie z zielonego na różno-barwne) i dni są coraz krótsze. W sadach są dokonywane zbiory dorodnych owoców – jabłek, gruszek, śliwek, rzadziej aronii i orzechów.

Późna jesień, to coraz bardziej nagie drzewa, które gubią ciągle liście i padające deszcze. Mieszkańcy wsi przygotowują opał na zimę i zabezpieczają swoje mieszkania przed zimnem, igliwem lub słomą – tak było na wsi do lat sześćdziesiątych ubiegłego wieku.

Właściwe grzybobranie pojawia się na przełomie sierpnia i września, gdy jest ciepło i wilgotno i trwa do października. Zbierane są kurki, kozłaki, prawdziwki (borowiki), kraśniaki, podgrzybki, maślaki, czasami rydze i inne. W październiku, a nawet czasami na początku listopada, są zbierane gąski (tzw. zielonki) i opieńki.

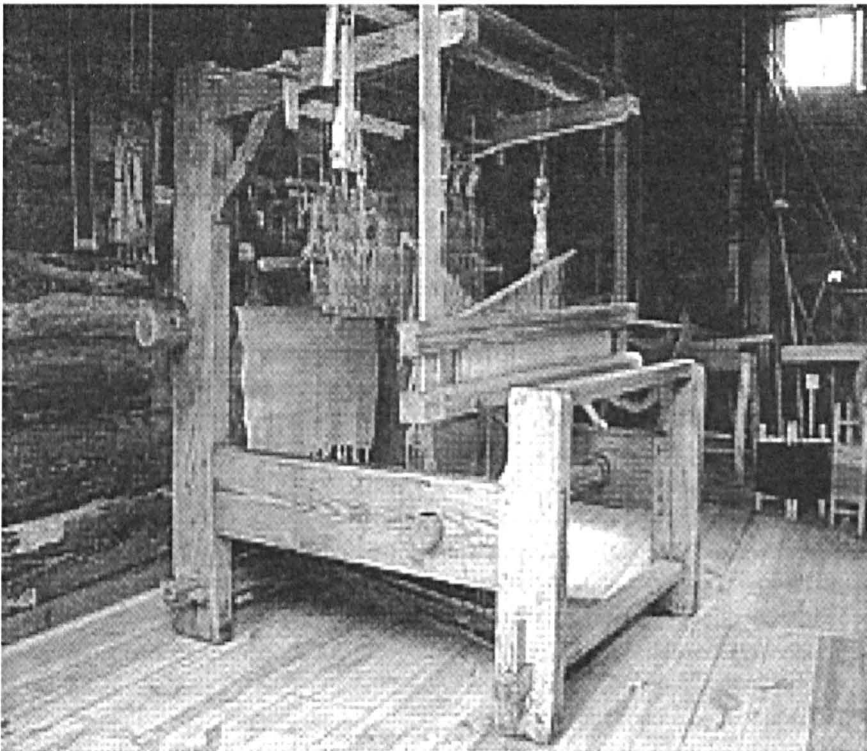
Grzyb – borowik (*borowik szlachetny – boletus edulis*, internet).

Zima na Podlasiu pojawia się dość często wcześniej, jak wskazuje kalendarz, bo pod koniec listopada lub na początku grudnia. W latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych ubiegłego wieku zimy były bardzo mroźne, a drogi były tylko niektóre przejezdne, gdy były odśnieżone, to tak jakby było się w „śnieżnym tunelu”. Wędrować można było przy pomocy sanek z dźwięcznymi janczarami (dzwoneczkami) zawieszonymi przy uprzęży konia. Dzieci korzystały z zabaw zimowych na łyżwach i saneczkach, które były wykonane domowym sposobem przez dziadka, ojca lub starszego brata.

Zima w lesie (foto, Lucyna Czernik - żona autora).

Zima na wsi była bardzo pracowita, mężczyźni dokonywali wyrębu drzew w lesie na opał i na budulec. Kobiety przędły len na tzw. prądkach w adwencie, a czasami i po Świętach Bożego Narodzenia w karnawale. Gdy był koniec przędzenia to po przygotowaniu nici zabierano się do wyrobu płótna przy pomocy warsztatu tkackiego.

Warsztat tkacki – krosna (foto, internet).

Przy takich krosnach pracowała moja babcia i mama oraz prawie wszystkie kobiety na wsi. Wykonywane były na takim warsztacie tkackim różne rodzaje tkanin na koszule i prześcieradła z lnu, na worki ziemniaczane i zbożowe z konopi (rośliny te nie były zakazane w produkcji), a z wełny kilimy i dywany dekoracyjne.

Działalność ta była koniecznością, ponieważ artykuły wyżej wymienione sprzedawane w sklepach były bardzo drogie, a ludność wiejska była uboga – dlatego gospodarze byli samowystarczalni. W latach siedemdziesiątych dwudziestego wieku wraz z poprawą sytuacji materialnej na wsi – zaniechano tej działalności.

W dawnych chatach wiejskich jednoizbowych, czasami dwuizbowych najważniejsze miejsce zajmował piec chlebowy, który służył do wypieku chleba, a także w okresie jesienno-zimowym miał za zadanie ogrzewania przebywających tam osób. Miejsce na piecu służyło także jako noclegowe, szczególnie z tych atrakcji korzystały babcie i dziadkowie, a czasami i wnuki. Produkcji chleba na wsi także zaniechano w drugiej połowie ubiegłego wieku, ze względu na nowe budownictwo (nie wykonywano pieców chlebowych) i nieopłacalność tej działalności. W nowobudowanych mieszkaniach w tym czasie pojawiły się tak zwane piece kaflowe.

Święta Bożego Narodzenia to najbardziej oczekiwane święta w ciągu roku i najbardziej rodzinne i są atrakcyjne bo są w zimie. Święta te poprzedza Adwent, który zaczyna się przeważnie pod koniec listopada lub na początku grudnia. W Kościele katolickim, czas adwentu (cztery niedziele adwentu) jest okresem liturgicznego oczekiwania na przyjście Jezusa Chrystusa – Zbawiciela Świata. W tym czasie nie urządza się wesel ani zabaw oraz obowiązuje wstrzeżność w jedzeniu i piciu.

Mocno zakorzeniona w polskiej tradycji Wigilia Bożego Narodzenia ma charakter głęboko religijny i rodzinny, tak jest także w parafii Tucznja.

Wszyscy z niecierpliwością oczekiwali Wigilii Świąt Bożego Narodzenia – to niezapomniane przeżycia – dzielenie się opłatkiem i kolacja wigilijna, pięknie ubrana choinka, a później o północy pasterka (Msza Święta na pamiątkę narodzin Jezusa Chrystusa) i piękne pieśni: *Wśród nocnej ciszy, Bóg się rodzi, Przybieżeli do Betlejem, W żłobie leży, Lulajże Jezuniu, Do szopy, hej pasterze*, i inne. Szczególnie dużo wrażeń ze Świąt Bożego Narodzenia zostawało u dzieci, gdy przychodził z prezentami lub czasami z różgą Święty Mikołaj. Młodzież i starsze dzieci uczestniczyły w tzw. *kolędowaniu* – chodzeniu z gwiazdą i szopką do poszczególnych gospodarzy śpiewając kolędy za dobrowolną opłatę pieniężną lub słodczyce (cukierki, owoce itp.).

Obecnie na terenie parafii i gminy funkcjonują zespoły folklorystyczne, które powstały z inicjatywy Kół Gospodyń Wiejskich lub szkół, aby zachować w pamięci dawne zwyczaje, obrzędy, stroje i wyposażenie dla potomnych. Takie zespoły prowadziły działalność w Tucznjej, w Bokince Królewskiej, Dąbrowicy Dużej, Międzyzlesiu i innych wsiach.

W czasopiśmie „Gościniec bialski” ze stycznia 2007 r. w artykule pt.: „Spotkanie z kołędą” Bożeny Kłoczko jest informacja na temat funkcjonowania zespołu folklorystycznego w gminie Tucznna, we wsi Bokinka Królewska.*

W latach 60-tych ubiegłego wieku młodzież pod kierunkiem nauczyciela Czesława Olszewskiego utworzyła amatorski zespół teatralny. Grupa wystawiała: „Drzewa umierają stojąc”, „Grube ryby”, „Ożenek”. W 1971 r. w Bokince Królewskiej powstało Koło Gospodyń Wiejskich. Nad liczącą 30 osób grupą kierownictwo objęła Helena Łuciuk. Obok działalności oświatowej, KGW organizowało kursy robótek ręcznych, gotowania, pieczenia ciast. Zespół śpiewaczo-obrzędowy stał się w niedługim czasie wizytówką gminy Tucznna. Największy wkład w rozwój zespołu oprócz Heleny Łuciuk, miały Anna Sandomierska (przewodnicząca, autorka scenariuszy przedstawień) oraz Krystyna Mackiewicz, bibliotekarka, również autorka tekstów. Zespół zawiesił działalność pod koniec lat 80-tych. Przemiany zachodzące w kraju nie sprzyjały rozwojowi wiejskiej kultury. Reaktywowano go dopiero w roku 2001. Powstał wówczas w Bokince Królewskiej zespół śpiewaczy w następującym składzie: Janina Andrzejewska, Halina Chazan, Zofia Furman, Jadwiga Kulgawczuk, Maria Mackiewicz, Jadwiga Niedźwiedz i Albina Piwoni. Kierownictwo artystyczne objął akordeonista Andrzej Charytoniuk z Białej Podlaskiej. Ze strony Urzędu Gminy opiekę sprawuje Alina Lipka. Repertuar zespołu obejmuje pieśni tradycyjne, patriotyczne, obrzędowe i sakralne. Śpiewaczki występują we własnoręcznie uszytych strojach. Inną formą działalności zespołu jest prezentacja rękodziela artystycznego. Panie demonstrują dawne techniki wytwarzania tkanin, od przędzenia nici na kołowrotku po tkanie. Kobiety zajmują się także haftem, wyrobem obrusów i serwetek. W jednej z sal miejscowej szkoły podstawowej urządziły małą izbę regionalną, w której zgroma-

* Gościniec bialski, nr1/33, styczeń 2007 r. s. 26, op. cit.

dzono pamiątki zespołu. Od kilku lat goście dożynek gminnych w Tucznjej oraz dożynek powiatowych mają okazję podziwiać wieńce dożynkowe wyplatane przez artystki. Kilkakrotnie zajmowały czołowe miejsca w konkursach powiatowych (II miejsce w Drelowie i Piszczacu). Na imprezach dożynkowych wielkim zainteresowaniem cieszą się stoiska z potrawami regionalnymi, które przygotowują: pierogi z różnymi nadzieniami, swojski chleb, wędliny, sękacze.

Zespół śpiewaczy z Bokinki Królewskiej w dorobku ma występy na wielu imprezach regionalnych, m.in. spotkaniach z folklorem organizowanych w Sosnowce, przeglądach zespołów kołędniczych, przeglądach pieśni patriotycznej w Tucznjej, imprezach okolicznościowych: Dni Tucznjej, Dni Konstantynowa, Dni Piszczaca.

13 stycznia w Bokince Królewskiej odbyło się **Spotkanie z kolędą**, na które zaproszono zespół śpiewaczy – obrzędowy Zielawa z Rossosza oraz zespół obrzędowy Czeladońka z Lubenki. Publiczność licznie zgromadzona w remizie mogła zapoznać się z dawnymi technikami wytwarzania tkanin, obejrzeć wystawę serwet, obrusów i dywanów. Rzeźby zaprezentował miejscowy artysta Edward Andrzejewski. Występy rozpoczęło krótkie wprowadzenie wygłoszone przez Alinę Lipkę, kierownika zespołu Andrzeja Charytoniuka oraz wójta gminy Tucznja Zygmunta Litwiniuka. Następnie gospodynie imprezy zaprezentowały kolędy, których część odśpiewano razem z publicznością. Zespół Zielawa przypomniał kilka dawnych pastorałek, dzisiaj już niemal zapomnianych. Występy zakończyło podziękowanie wygłoszone przez wicestarostę bialskiego Jana Bajkowskiego. Śpiewaczki z Bokinki Królewskiej zaprosiły uczestników imprezy do wspólnego biesiadowania przy stołach suto zastawionych regionalnymi potrawami. Biesiadę zakończyły tańce, do których przygrywała muzyka ludowa.*

Wystawa artystów ludowych – rękodzieło artystyczne w Tucznjej.

* Ibidem, s. 26.

Podobne uroczystości, imprezy i obrzędy z różnych okazji i świąt odbywają się na terenie parafii i gminy Tucznna dość często w ostatnich latach.

Dnia 22 kwietnia 2007 r. – w niedzielę w sali gimnastycznej Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Tucznnej odbył się konkurs wyrobów artystycznych z całego powiatu bialskiego. Organizatorem tej imprezy była Bialskopodlaska Lokalna Grupa Działania, na której zaprezentowano dorobek twórców ludowych. Publiczność obejrzała i podziwiała różnorodne rękodzieło artystyczne z powiatu bialskiego, m.in.: grafiki, obrazy, fotografie, rzeźby, hafty, koronki, wyroby z wosku, ozdoby wielkanocne, a nawet wyroby z metaloplastyki. Wśród zaproszonych gości byli: poseł na sejm RP Tadeusz Sławewski, starosta bialski Tadeusz Łazowski, przewodniczący Rady Powiatu w Białej Podlaskiej Przemysław Litwiniuk i wiceprzewodniczący Rady Powiatu Henryk Makarewicz oraz wójtowie gmin i dyrektorzy gminnych ośrodków kultury z terenu powiatu bialskiego.

W czasie prac komisji konkursowej imprezę uświetniały występy zespołu śpiewaczego z Bokinki Królewskiej i kabaret z Worgul. Jury nie miało łatwego wyboru, ponieważ wszystkie prace były przepiękne.

Po długich naradach wyłoniono najlepszych twórców ludowych i są to:

Gospodarzem imprezy był wójt gminy Tucznna Zygmunt Litwiniuk i prezes BLGD Mariusz Kostka.*

Nazwisko, Imię	Miejscowość	Kategoria twórczości	Miejsce
Kolanowska Alina	Swory	Robótki ręczne	I
Ryl Galina	Okczyn	Robótki ręczne	II
Kroszka Barbara	Swory	Robótki ręczne	III
Lewczuk Iwona	Dąbrowica Duża	Zdobnictwo ludowe	I
Więckowska Teresa	Woroniec	Zdobnictwo ludowe	II
Mańczyna Anna	Łomazy	Zdobnictwo ludowe	III
Gordijuk Mirosław	Jableczna	Malarstwo	I
Jeruzalski Tadeusz	Huszczka	Malarstwo	II
Daniluk Świetłana	Janów Podlaski	Malarstwo	III
Rafałko Stanisław	Kodeń	Metaloplastyka	
Sokołowski Henryk	Bokinka Królewska	Fotografia	I
Strawińska Renata	Łomazy	Fotografia	II
Waniek Karol	Międzyłes	Fotografia	III
Giereło Andrzej	Zabłocie	Rzeźba	I
Kiczyński Mariusz	Leniuszki	Rzeźba	II
Andrzejewski Edward	Bokinka Królewska	Rzeźba	III

* Ibidem, s. 15, op.cit.

Przemawia starosta bialski Tadeusz Łazowski w czasie otwarcia konkursu wyrobów artystycznych, obok wójt gminy Tucza Zygmunt Litwiniuk i prezes BLGD Mariusz Kostka.

2.2. Inne obrzędy i działalność społeczna w Parafii Tucza

Pod koniec XIX i do końca lat sześćdziesiątych XX wieku życie mieszkańców było bardzo związane ze zwyczajami i obrzędami jakie przekazywano z pokolenia na pokolenie na wsi, jak podaje znany polski etnograf Oskar Kolberg w swoich opracowaniach dotyczących Podlasia.*

Opisane zwyczaje i obrzędy na Podlasiu przez wyżej wspomnianego badacza kultury ludowej, występowały także w parafii Tucza. Uroczystości weselne były organizowane w następujący sposób. W dniu wesela wszyscy domownicy bardzo rano wstają, a łóżka wynoszą do pomieszczeń gospodarczych, np. do stodoły. We wszystkich pokojach były ustawiane stoły i ławki, które wcześniej wypożyczono od sąsiadów. O wschodzie słońca dom był przygotowany na przyjęcie gości weselnych. Do domu weselnego pierwsi przybywali muzykanci, którzy po przywitaniu z rodziną grali „skoczny utwór muzyczny”. W ten sposób witano rodzinę i oznajmiano sąsiadom, że wesele rozpoczęte, co miało znaczyć: „śpieszcie się, żebyście nie przyszli jako ostatni goście”.

Po krótkim graniu muzykanci spożywali śniadanie z niewielką ilością alkoholu, aby być w dobrej tzw. kondycji. Gospodarz wesela – ojciec pana młodego w tym czasie zapraszał prawie wszystkich mieszkańców wsi na uroczystość

* Oskar Kolberg, NEP PWN, t. 3, s.402, op. cit.

weselną idąc od mieszkania do mieszkania (obecnie na wesele zaprasza się co najmniej z miesięcznym wyprzedzeniem i czynią to narzeczeni). Początek wesela u pana młodego i panny młodej był podobny. W Tuczej był częściowo inny, niż w sąsiednich wsiach.

Katarzyna Lenkiewicz tak opisuje uroczystości weselne. *Obrzędy weselne nie mają, jak we wsiach innych okolic, bogactwa śpiewów i zwyczajów. Rej na weselu wodzą starosta, marszałek, staroscina i starsza družka. Oboje młodzi urządzają przyjęcie dla swego orszaku weselnego – młoda dla dziewcząt, młody dla kawalerów. Następnie orszak pana młodego udaje się do panny młodej. Marszałek prowadzi młodego i niesie w chusteczce mirtowy wianek z pierścionkiem. Pierścionek jest przeznaczony dla starszej drużny.*

Na wstępie w domu młodej marszałek wygłasza „oracje”:

„Oto prezentuje ten wianek w mym ręku zielony,

Niech będzie Jezus Chrystus Pochwalony

Pierwszym obowiązkiem zapytania mego

Czy są wszyscy goście aktu weselnego:

Starosta, staroscina, druhenki, dworzanie ?

Zebraliśmy się wszyscy, aby posłuchać małżeńskie kazanie.

Wszyscy jako przyjaciele aktu weselnego,

– oddając cześć – odpowiadacie –

„Na wieki wieków dla Zbawcy naszego”,

Kochani rodzice, szlachetna familio.

Zespół Pieśni i Tańca „PODLASIE” przy Akademii Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej.*

* ZPiT „Podlasie” przy AWF w Białej Podlaskiej – zespół folklorystyczny – powstał w 1970 r., założyciel doc. dr Władysław Romanowski i choreograf Helena Januszczak. W 1985 r. odbyło się XV-lecie zespołu, na którym zaprezentowano premierowe „Wesele podlaskie”, informacja i foto internet.

W dniu dzisiejszym zaproszony jestem od pana młodego
Na urząd marszałka, - z powodu towarzystwa mego,
A że nie jestem zdolny do wypełnienia obowiązku
Na mnie włożonego, proszę mi wybaczyć
Jeśli w czym zbłądzę, lub nad kres obowiązku przestąpię.

Gdym Stwórcę przywitał przystąpiwszy progi
Błogosław matko swe dzieci i ty ojcie drogi.
Dziś panie młody masz smutek z radością złączony,
Swego przedsięwzięcia, pragniesz ją mieć za żonę
i być już za zięcia.

A gdy poczniesz ją mieć z dawna pożądaną,
Miej ją za żonę nad wszystko kochaną,
Bądź za to wdzięczny dla ojca i matki,
Błogosławcie ich rodzice, oto wasze dziatki,
Niech im na niczym nie zbywa.

Niech łaska Boża w nich zawsze spoczywa,
Niech nie narzekają na swój los wybrany,
Spraw to o Boże, Jezu nasz kochany,
Szczęśliwaś panno młoda mająca rodziców
(gdy jest sierotą to inny zwrot).

Jednak gdy myślisz o przyszłości,
Skrapiasz swoje lica.

Wstępujesz w stan małżeński,
Porzucasz wianek panieński.

Ach może ci go szkoda ?

Porzucisz towarzystwa panien, piękne grono,
Gdy staniesz przed Najwyższym na zawsze złączona.
A zanim przestąpicie świątyni podwoje,
Padnijcie do nóg rodzicom, padnijcie oboje.

Kochani rodzice, błagamy was szczerze,
Gdy będziem z sobą wiązać to przymierze
Nie prosim o skarby, ani też o złoto,
Lecz o błogosławieństwo Boże, - to największa cnota.

Ja zaś marszałek koła weselnego
Skladam ten wianek z mirtu zielonego
Na znak orderu wzajemnej miłości
Skladam go wobec wszystkich gości.

A na zakończenie tej chwili radosnej,
Życzę ażeby wszystkie druhenki w tym roku za mąż poszły,
A wy zaś przezacni wielmożni dworzanie,
Gdy już zakończę małżeńskie kazanie,

Utulcie troski, utulcie żale,
Bierzcie druhenki, spieszcie na sale - w dom Wszechmocnego
Pomodlić się tam w intencji panny młodej i pana młodego,
Abyście brali przykład z aktu weselnego

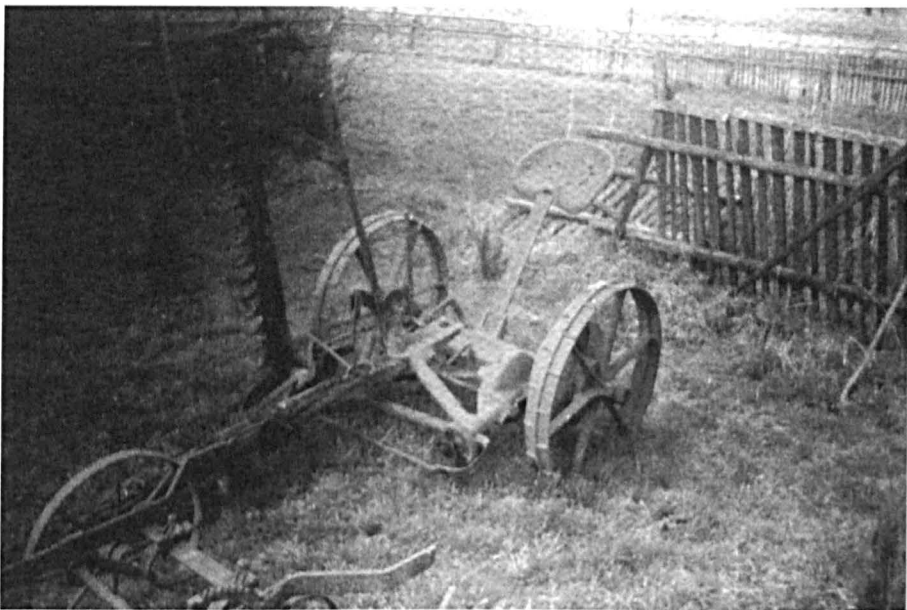
- Mogli się żenić, i ja też nie od tego.
 - A ty panie muzykancie instrumentu nie żałuj,
 Urzñj mazura tęgiego, ażeby każdy z weselnych
 Podskoczył od niego.
 W i w a t.

Po takiej przedmowie rodzice pana młodego i pani młodej błogosławili nowożeńców, a wszyscy goście składali życzenia. Później wszyscy parami z orkiestrą na czele udawali się do kościoła, młodzi natomiast w tym czasie udawali się do krewnych prosząc o błogosławieństwo, a następnie także udawali się do kościoła. Po ślubie para młodych udawała się do tych rodziców, gdzie na stałe mieli mieszkać. Rodzice witali powracającą parę młodych z kościoła chlebem, solą i winem (piwem lub sokiem).

Po części oficjalnej rozpoczynała się uczta weselna, która trwała kilka dni, tak podaje Katarzyna Lenkiewicz w swoim opisie monograficznym.*

Z opracowania Lenkiewicz dowiadujemy się, że w Tucznjej istniały różne zwyczaje. Kto pierwszy wrócił z kościoła po rezurekcji (na Wielkanoc), ten zawsze w polu pierwszy będzie rozpoczynał pracę.

Gałązka brzeziny, ułamana z ołtarza podczas oktawy Bożego Ciała i zatknięta pod strzechę, broni zabudowania od uderzeń piorunów, od pożaru i uroków. Kto rano z 23 na 24 czerwca ujrzy wschodzące słońce, które wtedy „gra”, tego szczęście w ciągu roku spotka.

Kosiarka w latach pięćdziesiątych XX wieku była używana w czasie żniw.

* K. Lenkiewicz, Tucznja, ss. 61 – 64, op. cit.

Symbolem ukończonych zniw był ostatni zżęty snop. Zostawiano na niego najładniejsze kłosa, przystrajano polnymi kwiatami. Do zagrody niosła go idąca na czele żniwiarek *przodownica*. Po drodze chłopcy oblewali snop i żniwiarki wodą. Miało to zapewnić dostateczną ilość wody w przyszłości, a tym samym dobre plony. W zagrodzie czekał gospodarz, który odbierał snop i zapraszał na poczęstunek. Ziarno z tego snopa mieszano z ziarnem siewnym.

Do lat pięćdziesiątych XX wieku powszechny był zwyczaj przeżegnania się (wykonania znaku krzyża) przed wykonaniem każdej czynności. Gdy rozpoczynano wysiew żyta, to przy drodze układano ze słomy znak krzyża, wierząc, że te zboże będzie gęste jak rozłożone żdźbła słomy.*

Na wsi były bardzo popularne przysłowia i znane powiedzonka, które dotyczyły różnych dni w roku:

1 stycznia – Na Nowy rok, dnia przybywa na barani skok.

6 stycznia – Na Trzech Króli, noc się kuli.

21 stycznia – Dobra Agnieszka, kto z nią nie mieszka.

21 stycznia – Święta Agnieszka wypuszcza skowronka z mieszka.

2 lutego – Jak na Gromniczną ciecze, zima się przewlecze.

Według świąt liturgicznych ustalano także prognozę pogody. W dniu 2 lutego w Święto Matki Bożej Gromnicznej, gdy ukazało się z za chmur słońce, to mówiono, że będzie deszczowe lato, które szczególnie było uciążliwe dla pastery. Mówiono wtedy, że mogliby stracić owieczkę, niż znosić trud deszczowych dni w czasie wypasu owiec lub krów.

W dniu 2 lutego w czasie uroczystości Matki Bożej Gromnicznej tradycyjnie święcono świece – gromnice. W czasie burzy zapalano gromnice i wstawiano w oknie, wierząc że Matka Boża uchroni mieszkańców od piorunów. Według praw fizyki, palący się płomień świecy przerywał łączność między ładunkami elektrycznymi znajdującymi się w ziemi a ładunkami elektrycznymi nagromadzonymi w chmurze w czasie burzy. Innym zwyczajem było oswojenie wszystkich domowników z czekającymi trudami życia – po przyjeździe z kościoła zapalano gromnice i po wykonaniu znaku krzyża (po przeżegnaniu się), podpalano niewielki kosmyk włosów z czterech stron głowy, trzymając w ręku ten kosmyk przez osobę wykonującą tę czynność, aby nie skrzywdzić domownika, który jest poddany temu obrzędowi.

W dniu 3 lutego z okazji Świętego Błażeja święcono w kościele dwie świece tzw. „błażejki” związane pośrodku lnem i wyglądem przypominały znak „X”. Te świece przykładano do gardła, miały chronić ten organ od chorób.

W dniu 5 lutego z okazji Świętej Agaty święcono w kościele sól i chleb, które miały chronić domostwo od pożarów, a zwierzęta domowe (szczególnie krowy i konie) od różnych chorób. Większość mieszkańców wsi posiadało obraz Św. Agaty, który także miał za zadanie ochrony przed pożarami. Gdy płonęło jakieś zabudowanie to mężczyźni gasili pożar, a część kobiet z obrazem Św. Agaty obchodziła pogorzelsko, aby ogień nie rozprzestrzenił się dalej.

* Ibidem, s. 69, op.cit.

5 lutego – Sól i chleb Św. Agaty, broni od ognia chaty.

6 lutego – Po Św. Dorocie wyschnie szmata na płocie.

14 lutego – Św. Walenty połamał pręty lub położył pręty (w zależności od pogody – jeśli są mrozy lub odwilż).

24 lutego – Św. Maciej zimę stracił lub ją wzbogacił (w zależności od aury).

Innym przysłowiem dotyczącym zimy było powiedzenie: kiedy luty ostro trzyma, wówczas jest najkrótsza zima.

Gdy w marcu były zmiany pogody, co kwadrans (świecące słońce lub padający śnieg), to mówiono: w marcu jak w garnku. Natomiast w kwietniu mówiono: kwiecień to plecień, to przeplata trochę zimy, trochę lata.

4 marca – Na Świętego Kazimiera (Kazimierza), zima umiera.

12 marca – Na Świętego Grzegorza zima poszła do morza.

19 marca – Na Św. Józefa jest wiosenna strefa, zaczynało wiosenną orkę.

25 marca – Na Zwiastowanie bocian na gnieździe stanie.*

23 kwietnia – Na Świętego Wojciecha w polu jest mała pociecha – tzn. że w polu było mało zieleni.

25 kwietnia – Na Świętego Marka słonina idzie do garnka – tzn. że rolnik w czasie zimy wyhodował tucznika i ma obfitość pożywienia, ale faktycznie tak nie było.

Przysłowie dotyczące kwietnia i maja było następujące: suchy kwiecień, mokry maj, będzie żytko niby gaj.

8 maja – Po Św. Stanisławie i wół położy się na trawie.

15 maja – Święta Zofija kłosy rozwija.

24 czerwca – Święty Jan przyniósł jagód dzban.

Praca przy żniwach – tak wyglądała do lat siedemdziesiątych XX wieku.

* Informacje uzyskane od rodziców i mieszkańców parafii Tucznja.

- 24 czerwca – Jak się Jan rozczuli, to będzie płakał, aż do Urszuli, tzn. będą opady deszczowe od 24 czerwca do 21 października (do Św. Urszuli).
- 26 lipca – Od Świętej Anki, są chłodne wieczory i ranki.
- 10 sierpnia – Na Świętego Wawrzyńca czas orać pole do gościńca, tzn. po żniwach.
- 16 sierpnia – Święty Roch rozsiał groch, (pora zbierania tego warzywa).
- 29 września – Święty Michał, wszystko z pola pospychał, tzn. wszystkie plony zostały zwiezione do stodół.
- 11 listopada – Na Święto Marcina, czasami zima się zaczyna.
- 25 listopada – Święta Katarzyna adwent zaczyna.
- 30 listopada – Święty Andrzej jeszcze mądrzej (bardziej) – adwent zaczyna.
- 4 grudnia – Święta Barbara po wodzie, to Święta Bożego Narodzenia po lodzie lub odwrotnie.
- 6 grudnia – Na Świętego Mikołaja, dzieci oczekują prezentów, a panny korowaja.*
- 6 grudnia – Na Świętego Mikołaja, zbiera się wilków zgraja (zima jest w pełni i wilki w stadach poszukują żywności – są wtedy niebezpieczne).
- 24 grudnia – Na wigilię słońce świeci, to w przyszłym roku lato wcześniej przyleci.

Od Bożego Narodzenia do Trzech Króli dokładnie obserwowano pogodę, każdy dzień w tym okresie przepowiadał pogodę jaka ma być w następnym roku (12 dni przedstawiało pogodę w każdym miesiącu – od stycznia do grudnia).

W parafii funkcjonowały także różne przysłowia i powiedzonka okolicznościowe.

Gość w dom, Bóg w dom. Zmodyfikowane: Gość w dom, duży wydatek.

Czym chata bogata, tym gościom rada. Zmodyfikowane: Czym chata bogata, to przez gości duża strata.

Na złodzieju czapka gore. Inna wersja: Na złodzieju czapka futrzana.

Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje. Inna wersja: Kto rano wstaje, jest zawsze zaspany.

Jeszcze się taki nie urodził, by każdemu dogodził. Inna wersja: Jeszcze się nie urodził, który by dwóm na raz dogodził.

Uderz w stół, a odezwą się nożyce. Zmodyfikowane: Uderz w stół, a odpadnie noga i mebel się przewróci.**

Przysłowia i powiedzonka były mądrością ludową i kształtowały sposób bycia i zachowania mieszkańców parafii Tucza, które były powtarzane w określonej porze roku.

Działalność społeczna w parafii i gminie jest różnorodna, związana jest z funkcjonowaniem szkół i różnych organizacji społecznych.

Dnia 29 października 2006 r. w Zespole Szkół w Tuczej został zorganizowany VI Powiatowy Festiwal Pieśni Patriotycznej – TUCZNA 2006. Organizatorem była Gminna Biblioteka Publiczna w Tuczej, a współorganizatorami byli:

* Korowaj – ludowa nazwa ciasta weselnego.

** Przysłowia powyższe słyszałem od rodziców i innych mieszkańców wsi.

Urząd Gminy w Tuczej i Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej. Otwarcia Festiwalu dokonał wójt gminy Zygmunt Litwiniuk, na uroczystości uczestniczył i zabrał głos, także poseł na Sejm RP z ziemi podlaskiej Franciszek Jerzy Stefaniuk. W konkurencjach festiwalowych uczestniczyło około 200 osób, byli to młodzi, a nawet bardzo młodzi uczestnicy, którzy z zaangażowaniem i entuzjazmem śpiewali pieśni patriotyczne w formie konkursu.

Wybór najlepszych zespołów był dość trudny, ponieważ poziom i wykonawstwo poszczególnych zespołów było wyrównane. Jury wnikliwie oceniło repertuar, interpretacje oraz ogólny wyraz artystyczny pieśni patriotycznej, kierując się przede wszystkim celami festiwalu tj. upowszechnianie regionalnej tradycji patriotycznej.

Wyniki rywalizacji były następujące:

L.p.	Miejscowość	Miejsce	Kategoria zespołu
1.	Rokitno - Jagódki	I	Zespół młodzieżowy
2.	Łomazy - Wiem dokąd idę	II	Zespół młodzieżowy
3.	Piszczac - Kolorowe nutki	III	Zespół młodzieżowy
4.	Kodeń - Jarzębina	I	Seniorzy
5.	Międzyrzec Podl. - Wiarus	II	Seniorzy
6.	Konstantynów - Jesień	III	Seniorzy

Uczestnicy festiwalu w Tuczej, (Gościniec bialski nr 11, 2006 r.).

2.3. Ochotnicze Straże Pożarne na terenie gminy Tuczn

Na terenie parafii i gminy Tuczn aktywną działalność prowadzi Ochotnicza Straż Pożarna we wsiach Dąbrowica Duża, Tuczn, Bokinka Królewska, Między-leś oraz Bokinka Pańska, Mazanówka, Wiski i Choroszczyńska. Najwcześniej powstała straż pożarna w Tuczn t.j. w 1913 r.*

Organizację strażackie, a później OSP były powoływane do walki z zagrożeniem pożarowym zabudowań mieszkalnych i gospodarczych w dużej mierze drewnianych i krytych słomą.

Drużyna OSP z Bokinki Królewskiej – z przełomu lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX w. Zdjęcie z albumu Antoniego Pietraszuka, (od lewej – Antoni Pietraszuk – mech. kierowca, Kazimierz Niedźwiedź, Jan Danieluk, Jan Piediuk, Tadeusz Niedźwiedź, Jerzy Krygier, Jan Bojarczuk, Jan Wasilewski, Józef Pietraszuk – naczelnik i Jan Pietraszuk).

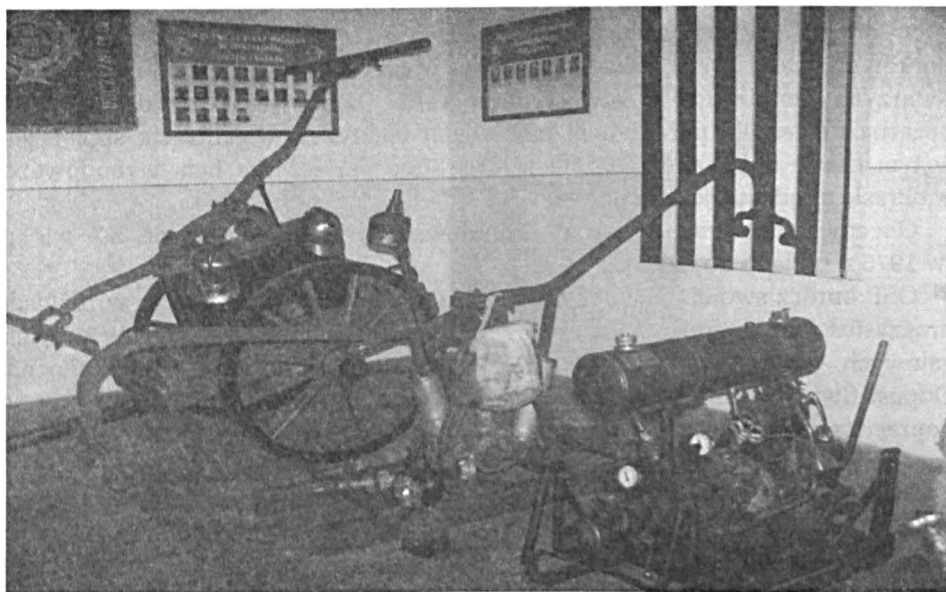
Ochotnicza Straż Pożarna (przed II wojną światową – Straż Pożarna) jest jedną z najstarszych i najbardziej zasłużonych organizacji społecznych działających w Polsce (głównie na wsi). OSP w społeczności wiejskiej ogrywa bardzo ważną rolę społeczno-wychowawczą, bo chroni i szkoli mieszkańców wsi przed groźnym żywiołem jakim jest pożar.

* Kronika OSP Tuczn, cz. I, s. 2.

W okresie międzywojennym i do lat sześćdziesiątych XX wieku na wsi (także na Podlasiu) drewniane chałupy kryte były przeważnie słomą, co stwarzało ogromne zagrożenie pożarowe. Zdarzały się takie przypadki, że paliły się całe prawie wsie – wszystkie zabudowania (domy mieszkalne, obory, stodoły, spichlerze i inne zabudowania gospodarskie), łącznie z inwentarzem żywym i martwym oraz całorocznymi plonami. Zdarzenia te powodowały, że w ciągu kilkunastu minut tracono dorobek całego życia wielu pokoleń rodzinnych.

Sytuacja ta powodowała, że mieszkańcy wsi sami organizowali się i walczyli ze strasznym żywiołem jak tylko umieli najlepiej, pomagając sobie wzajemnie w ratowaniu zabudowań i mienia przed groźnymi pożarami. Pomocy udzielano wszystkim potrzebującym ze swojej wsi, a nawet i sąsiednich miejscowości. Każdy gospodarz wsi zaopatrywał się w tzw. sprzęt przeciwpożarowy tj. wiadra na wodę, widły z długim trzonkiem, bosak, tłumnicę (ramka obciągnięta płótnem i osadzona na długim metalowym lub drewnianym trzonku – tłumnicę polewano wodą i w ten sposób gaszono pożar). Ówczesny ten sprzęt ppoż. był mało skuteczny, mało było wody w studniach, dlatego też niewiele zabudowań i dobytku udawało się uratować z szalejącego pożaru.

Gdy wojska carskie wycofywały się z Królestwa Kongresowego w 1915 r. przed armią niemiecką, dokonały podpalenia zabudowań we wsi Tucznja. Spłonęły wtedy prawie wszystkie zabudowania wraz ze szkołą (ocalał jedynie kościół).*

Dawny sprzęt strażacki. Taki sprzęt strażacki posiadał każdy gospodarz na wsi
– własne obserwacje z młodości.

* K. Lenkiewicz, Tucznja, s. 84, op. cit.

Dom strażaka w Tucznaj (foto, Lucyna Czernik).

W organizacji straży pożarnej w Tucznaj dużą rolę odegrał ks. Eugeniusz Borkowski, który przez pewien okres był prezesem tej organizacji, jak podaje Katarzyna Lenkiewicz w swojej monografii. Dzięki jego działalności straż pożarna na terenie parafii była najbardziej efektywną organizacją społeczną, w tym czasie dokonano remontu remizy strażackiej, która była wybudowana w okresie międzywojennym.*

Obecny Dom Strażaka został wybudowany w drugiej połowie XX wieku (w 1975 r. oddano do użytku).

OSP oprócz swojej działalności statutowej aktywny udział bierze w różnych uroczystościach organizowanych na terenie gminy i parafii. Strażacy w strojach galowych, uczestniczą w ważnych świętach religijnych (Święta Wielkanocne, Odpust Świętej Anny – 26 lipca, lub dożynki parafialne i gminne). W okresie poprzedzającym Wielkanoc pełnią straż przy grobie Pan Jezusa oraz biorą udział w ważnych procesjach organizowanych na terenie parafii.

Straż pożarna w Tucznaj została założona w 1913 r. przez Bolesława Wyroślaka, który jednocześnie był pierwszym prezesem tej organizacji. Przez kilka lat wyposażeniem straży były jedynie bosaki, topory i wiadra na wodę. Po kilku latach w 1924 r. straż pożarna otrzymała sikawkę ręczną, kilka odcinków węża i prądnicę. Sprzęt przechowywano w pomieszczeniach prywatnych, bo nie było remizy. W latach 1927–1928 wybudowano remizę przy dużym zaangażowaniu proboszcza i mieszkańców wsi. W 1930 r. zakupiono syrenę alarmową „Tyfon”.

* K. Lenkiewicz, Tucznaj, s. 79, op. cit.

Procesja odpustowa z okazji Świętej Anny (29 lipca 2007 r.)
– prowadzi druh OSP Zbigniew Osowski (foto, L. Czernik, op. cit.).

W 1947 r. zorganizowano orkiestrę strażacką (na wyposażeniu było 14 instrumentów dętych), kapelmistrzem był Stanisław Olszewski.

W 1963 r. OSP w Tucznej z okazji 50-lecia istnienia i za aktywną działalność w ochronie przeciwpożarowej otrzymała medal – „Za zasługi dla pożarnictwa” i sztandar.*

Święty Florian - patron strażaków.

* Rocznik międzyrzecki, t. 11, Międzyrzec Podlaski, 1979, s. 251.

Medal Honorowy im. Bolesława Chomicza (rewers i awers) – pierwszy prezes Związku OSP RP, *(foto internet)*.

Straż pożarna w Tucznej została powołana w czasach zaborów, w roku 1913 (przed wybuchem I wojny światowej). Pierwsza remiza strażacka została zbudowana na przełomie 1927/1928 roku. Orkiestra strażacka istniała w latach 1947–1962. W 1952 r. wybudowano trzy zbiorniki wodne do celów gaśniczych. Uroczystości 50-lecia istnienia OSP w Tucznej obchodzono w 1963 r. W latach 1968 – 1975 prowadzono budowę nowego Domu Strażaka (piękny budynek funkcjonuje do chwili obecnej – foto strona 82 tego opracowania).

Żeńska młodzieżowa drużyna OSP funkcjonowała w latach 1964–1971.

W 1995 r. OSP w Tucznej ufundowała piękny witraż z postacią Świętego Floriana w kościele w jednym z okien z okazji 82 rocznicy powstania straży pożarnej.

Struktura organizacyjna – Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP Zarząd Oddziału Gminnego w Tucznej

Prezes	Druh Litwiniuk Zygmunt	Międzyleś
Wiceprezes	„ Mularczyk Stanisław	Dąbrowica Duża
Sekretarz	„ Radkiewicz Stefan	Tuczna
Skarbnik	„ Bojarczuk Tadeusz	Choroszczyńska
Komendant	„ Waniek Mirosław	Biała Podlaska
Członkowie	„ Niedźwiedź Tadeusz	Bokinka Królewska
	„ Ułasiuk Krzysztof	Dąbrowica Duża
	„ Maksymowicz Edawrd	Bokinka Pańska
	„ Zalewski Romuald	Mazanówka
	„ Haponiuk Mariusz	Międzyleś
	„ Sawczuk Jerzy	Matiaszówka
	„ Jastrzębski Józef	Tuczna
	„ Hołownia Czesław	Wiski

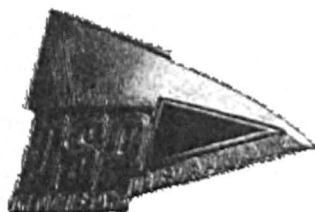
Jednostki OSP w gminie Tucznna

L.p.	Miejscowość	Funkcja	Nazwisko i Imię	Parafia
1.	Tuczna	Prezes Wiceprezes Sekretarz Skarbnik Gospodarz Człon. Zarządu	Waniek Mirosław Kukawski Andrzej Matysiuk Kazimierz Osowski Zbigniew Buczyński Jan Jastrzębski Józef Olszewski Mieczysław	Tuczna
2.	Bokinka Królewska	Prezes Wiceprezes Sekretarz Skarbnik Gospodarz	Krygiel Jerzy Pietraszuk Józef Piediuk Grzegorz Danieluk Stefan Niedźwiedź Tadeusz	Tuczna
3.	Bokinka Pańska	Prezes Wiceprezes Sekretarz Skarbnik Gospodarz	Maksymowicz Edward Klimiuk Mirosław Swistun Henryk Drzas Tadeusz Kusznerek Wiesław	Huszczka
4.	Choroszczyńska	Prezes Wiceprezes Sekretarz Skarbnik Człon. Zarządu	Kukawski Edward Bojarczuk Tadeusz Olędzki Kazimierz Gromisz Mirosław Jaszczuk Michał Jarocki Andrzej	Choroszczyńska
5.	Dąbrowica Duża	Prezes Wiceprezes Sekretarz Skarbnik Gospodarz	Gryźla Tadeusz Mularczyk Stanisław Bartoszewski Józef Czernik Zbigniew Ułasiuk Krzysztof	Tuczna
6.	Mazanówka	Prezes Wiceprezes Sekretarz Skarbnik Gospodarz	Zalewski Romuald Czech Jacek Miciuk Anna Sokulski Stanisław Moszkowski Sławomir	Huszczka
7.	Międzyłes	Prezes Wiceprezes Sekretarz Skarbnik Gospodarz Człon. Zarządu	Niedźwiedź Józef Haponiuk Mariusz Denesiuk Jan Lewczuk Władysław Denesiuk Jan Litwiniuk Zygmunt	Tuczna
8.	Wiski	Prezes Wiceprezes Sekretarz Skarbnik Gospodarz	Jarocki Wiesław Jarocki Arkadiusz Hołownia Czesław Bujalski Krzysztof Rudzki Stanisław	Huszczka

Powyższe informacje uzyskano od pracownika Urzędu Gminy w Tucznej Stefana Radkiewicza na początku sierpnia 2007 r. (Sekretarz ZOG ZOSP RP w Tucznej).*

Medal za Zasługi dla Pożarnictwa w trzech wersjach (złoty, srebrny i brązowy), na awersie jest postać niewiasty symbolizującej grecką boginię ognia Hestię (odpowiednik rzymskiej bogini Westy) stojącą na liściach laurowych, opartej jedną ręką na tarczy z pochodnią. W drugiej ręce trzyma liść wawrzynu nad napisem ZA ZASŁUGI DLA POŻARNICTWA. Na rewersie medalu orzeł jagielloński oparty na skrzyżowanych toporkach w obramowaniu wieńca ze stylizowanych liści laurowych. W górnej części w półkołu napis: ZW. OCHOTNICZYCH STRAŻY POŻARNYCH RP.

Odznaka Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza w trzech wersjach (złota, srebrna i brązowa), ma formę toporka strażackiego. W części przeciwległej od ostrza toporka znajduje się napis „OSP”, po prawej stronie wkomponowany jest czerwony trójkąt. U dołu znajduje się napis: MŁODZIEŻOWA DRUŻYNA POŻARNICZA.**

* Stefan Radkiewicz, sekretarz Zarządu Oddziału Gminego Związku OSP RP w Tucznej.

** Informacje i foto, internet, op. cit.

Dom Strażaka w Dąbrowicy Dużej (foto, Lucyna Czernik).

W 2006 r. OSP w Dąbrowicy Dużej obchodziła „złoty jubileusz” (50-lecie).

Do OSP w tej miejscowości należą: Bartoszewski Marcin, Bartoszewski Jan, Bartoszewski Józef, Borodziuk Grzegorz, Byszuk Jan, Byszuk Adam, Charasimiuk Stanisław, Czernik Edward, Czernik Zbigniew, Dejneka Zbigniew, Dąbek Dominik, Dynek Henryk, Fijałkowski Henryk, Głowacki Kamil, Głowacki Damian, Gryzło Marcin, Gryzło Tadeusz, Hajdiuk Jarosław, Hajdiuk Łukasz, Jakoniuk Józef, Jarosiewicz Eugeniusz, Jarosiewicz Stanisław, Jarosiewicz Piotr, Jarosiewicz Krzysztof, Klimkowicz Józef, Kukawski Artur, Kukawski Tadeusz, Lesiuk Jan, Maksymiuk Janusz, Martyniuk Marcin, Mularczyk Edward, Mularczyk Stanisław, Niedźwiedź Stanisław, Ościłowski Leszek, Parchomiuk Henryk, Parchomiuk Wojciech, Prokopiuk Stanisław, Prokopiuk Piotr, Sidoruk Włodzimierz, Szaniawski Andrzej, Szczerbakow Adam, Szczerbakow Henryk, Szczerbakow Marek, Ułasiuk Paweł, Ułasiuk Tadeusz i Wilarski Tadeusz.*

Złoty Znak
Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP

* M. Ochmański, Monografia wsi Dąbrowica Duża, ss. 150 –151, op.cit.

Dom Strażaka w Międzyzlesiu (foto, L. Czernik).

Dom Strażaka w Bokince Królewskiej (foto, L. Czernik).

OSP Tucza 1928 r. Kronika OSP Tucza, cz. I.
(Józef Jastrzębski - gospodarz OSP).

OSP Tucza 1948 r. Kronika OSP Tucza, cz. I.
(Józef Jastrzębski - gospodarz OSP).

50-lecie OSP w Tuczej. Kronika OSP Tucza, cz. I.
(Józef Jastrzębski - gospodarz OSP).

Żeńska młodzieżowa drużyna OSP w Tucznej (lata 1964-1971).
Kronika OSP Tuczna, cz. I. (Józef Jastrzębski - gospodarz OSP).

Druh Mieczysław Olszewski - Naczelnik Gminy w Tucznej 1982 r.
Kronika OSP Tuczna, cz. I. (Józef Jastrzębski - gospodarz OSP).

Oddział Gminny OSP prowadzi bardzo aktywny udział w zawodach sportowo-pożarniczych, które były organizowane na terenie Bokinki Królewskiej, Dąbrowicy Dużej, Tucznnej, Choroszczyńki i innych wsi.

Przykładem mogą być tylko niektóre zawody organizowane na terenie gminy, jak w czerwcu 1991 r. w Dąbrowicy Dużej z okazji oddania do użytku Domu Strażaka. Po zawodach sportowo-pożarniczych proboszcz parafii w Tucznnej – ks. Józef Mironiuk poświęcił remizo-świetlicę (foto – s. 88), a następnie odprawił Mszę Świętą, w której uczestniczyła licznie zgromadzona ludność parafii i gminy. W uroczystości otwarcia Domu Strażaka brały udział władze ówczesnego województwa białkopodlaskiego z wojewodą Andrzejem Czapskim (syn Józefa Czapskiego z Tucznnej) oraz przedstawiciele Wojewódzkiej i Rejonowej Komendy Straży Pożarnych w Białej Podlaskiej.*

Podobne uroczystości były organizowane w Bokince Królewskiej, gdy w 1985 roku oddano do użytku remizę. Mszę Świętą przy ołtarzu polowym celebrował proboszcz parafii – ks. Czesław Maziejuk.**

W ostatnim okresie były zorganizowane zawody gminne pożarniczo-sportowe przez ZOG ZOSP RP w Tucznnej dnia 10.06.2007 r., w których brały udział jednostki z trzech gmin: Sławatycze, Tucznna, Zalesie. Wyniki były następujące:

- Tucznna – I miejsce,
- Sławatycze – II miejsce,
- Zalesie (Kijowiec) – III miejsce.

Okres obchodów Jubileuszu 50-lecia w 1963 r. i planowany Jubileusz 95-lecia OSP w Tucznnej w 2008 r. był i będzie okazją do refleksji, wspomnień oraz zadumy nad tym co minęło i o strażakach, którzy z narażaniem życia śpieszyli na ratunek potrzebującym i działali w tym środowisku, na terenie gminy.

Powyższe informacje uzyskano od pracownika Urzędu Gminnego Stefana Radkiewicza i Józefa Jastrzębskiego – gospodarza OSP w Tucznnej.***

* M. Ochmański, Monografia wsi Dąbrowica Duża, ss. 126–128, op.cit.

** Kronika OSP Tucznna, cz. I, s. 38, op. cit.

*** Stefan Radkiewicz, sekretarz ZOG ZOSP RP i Józef Jastrzębski – gospodarz OSP w Tucznnej.

III. 120 LAT

– UROCZYSTOŚCI JUBILEUSZOWE

Od utworzenia Parafii Świętej Anny w Tucznnej minęło 120 lat dnia 15 sierpnia 2002 r. Jubileusz ten był obchodzony, gdy proboszczem był ks. Józef Oleszczuk, a wikariuszem – ks. Jarosław Juszczyński.

O tej rocznicy od 1 stycznia 2002 r. w czasie niedziel i świąt przypominali parafianom, ciągle ksiądz proboszcz i ksiądz wikariusz. Główna uroczystość z okazji Jubileuszu 120-lecia powstania parafii odbyła się w czasie odpustu Świętej Anny w niedzielę – 28 lipca 2002 r. Mszę Świętą celebrował ks. biskup Henryk Tomasik z Siedlec, były proboszcz z Tucznnej – ks. Józef Mironiuk i księża z sąsiednich parafii.*

Przed tym jubileuszem ówczesny proboszcz ks. Michał Stańczuk wraz z parafianami postanowili wstawić piękne witraże w oknach świątyni. Pierwszy witraż pojawił się w lipcu 1995 r. – postać Św. Józefa. Następne witraże były wykonane gdy proboszczem został ks. Józef Oleszczuk.

Postacie świętych i napisy na witrażach:**

- 24.I.1874. BŁ. UNICI PODLASCY PRATULIN
6.X.1996. W ROCZNICE BEATYFIKACJI 1997.
Kółka Różańcowe Dąbrowica Duża – (nr 1),
- ŚW. FLORIAN, 1913 – 1995, WOTUM WDZIĘCZNOŚCI OSP TUCZNA – (nr 2),
- KRÓLOWA RÓŻAŃCA ŚWIĘTEGO, Dar Kółka Różańcowe Ogrodniki
1998 – (nr 3),
- ŚW. STANISŁAW, Ofiary Stanisławów ze wsi Tuczna 1997 – (nr 4),
- MATKA BOSKA OSTROBRAMSKA, Dar Koła A.K. i WiN
Tuczna 1998 – (nr 5),
- Jezus Chrystus z napisem „Jezu ufam Tobie”, Wotum Ks. Józefa Oleszczuka proboszcza Parafii Tuczna, Niedziela Miłosierdzia Bożego
– 19 kwietnia 1998 r. (nr 6),
- ŚW. JÓZEF, 1920-1995, Ufundowany w 75 rocznicę CUDU NAD WISŁĄ jako wotum Parafii za duszpasterzowania proboszcza ks. Michała Stańczuka, Poświęcony przez Ordynariusza Diecezji J.EX. KS. BP JANA MAZURA – (nr 7),
- ŚW. ANNA, Na pamiątkę V pielgrzymki Ojca Św. Jana Pawła II do Ojczyzny 1997, Parafianie – (nr 8),
- Matka Boska Częstochowska, parafianie – (nr 9),
- Ojciec Święty Jan Paweł II, parafianie – (nr 10).

* Kronikarz Józef Czapski z Tucznnej.

** Witraże, foto, L. Czernik, op.cit.

1

2

3

4

5

6

7

8

Wszyscy mieszkańcy parafii oraz goście, którzy odwiedzają Świątynię w Tucznej, stwierdzają, że witraże są bardzo piękne, co potwierdza także autor tej pracy.

Grota Matki Bożej z Lourdes i Św. Bernadetty Soubirous.

IV. PROBOSZCZOWIE W PARAFII

Według danych uzyskanych w archiwum Diecezji Siedleckiej, administratorami parafii byli następujący księża:

L.p.	Nazwisko i Imię	Okres zarządzania parafią
1.	ks. Krombach Władysław Sylwester	31.08.1882 – 18.01.1885
2.	ks. Pasek Jan	19.01.1885 – 15.04.1886
3.	ks. Górniak Ludwik	01.05.1886 – 11.05.1892
4.	ks. Śluskowski Seweryn	12.05.1892 – 30.12.1902
5.	ks. Solnicki Władysław	31.12.1902 – 1908
6.	ks. Arciszewski Tymoteusz Aleksander	1908 – 1913
7.	ks. Molle'a Ludwik	1913 – kilka miesięcy
8.	ks. Klimkiewicz Stanisław	1913 – 1919
9.	ks. Joszt Stanisław – dziekan	08.03.1919 – 20.09.1921
10.	ks. Kocyk Józef	12.10.1921 – 30.08.1944
11.	ks. Borkowski Eugeniusz	31.08.1944 – 01.07.1961
12.	ks. Cybula Stanisław	1961 – 1968
13.	ks. Rachoń Bronisław	1968 – 15.06.1972
14.	ks. dr Jurzysta Edward	18.06.1972 – 31.07.1978
15.	ks. Waszczuk Bernard	01.08.1978 – 1984
16.	ks. Maziejuk Czesław	1984 – 1987
17.	ks. Mironiuk Józef	20.08.1987 – 20.06.1992
18.	ks. Stańczuk Michał	02.07.1992 – 15.08.1995
19.	ks. Oleszczuk Józef – proboszcz ks. Juszczyński Jarosław – wikariusz	20.08.1995 – 14.07.2006 28.08.1993 – 14.07.2006
20.	ks. Cabaj Dariusz – proboszcz ks. Woźniak Piotr – wikariusz	15.08.2006 – do chwili obecnej 15.08.2006 – do chwili obecnej

Z posiadanych informacji wynika, że w parafii od lat sześćdziesiątych XX wieku pracowali także księża wikariusze (od 1961 r., gdy proboszczem był ks. Stanisław Cybula). Pierwszym wikariuszem w parafii był ks. Henryk Utykański.* Obecnie funkcję wikariusza pełni ks. Piotr Woźniak, który jest w parafii od 15 sierpnia 2006 r.

Najbardziej zasłużonymi i cenionymi proboszczami parafii byli następujący księża, co wynika z monografii Katarzyny Lenkiewicz i kroniki Józefa Czapskiego:

- ks. Władysław Solnicki, w okresie sześcioletniego gospodarowania dokonał wykończenia i wyposażenia we wszystkie niezbędne urządzenia kościelne w świątyni;
- ks. dziekan Stanisław Joszt był głównym inicjatorem rozbudowy szkoły w Tucznej;
- ks. Józef Kocyk zapisał się szczególnie w pamięci parafian jako proboszcz, który w okresie okupacji udzielał pomocy potrzebującym ludziom z różnych stron Polski. Na plebanii przebywali od początków wojny do czerwca 1940 r. z Rawy Mazowieckiej z Zakonu Pasjonistów: o. Stefan Szafraniec, o. Bernard Kryszkiewicz oraz dwaj klerycy – Wacław i Bogdan.

Wyżej wymienieni zakonnicy pomagali księdzu proboszczowi w posłudze duszpasterskiej, a parafianie gorliwie opiekowali się zaopatrując ich w żywność oraz w ciepłe ubrania w okresie zimowym.**

Ks. Eugeniusz Borkowski zarządzał parafią 17 lat w najbardziej trudnym okresie, tj. w czasach stalinowskich, po zniszczeniach wojennych dokonał generalnego remontu świątyni, był współorganizatorem odradzających się organizacji na wsi po II wojnie światowej jak straż pożarna i inne organizacje spółdzielcze.

Z jego inicjatywy postawiono figurę Matki Bożej na skrzyżowaniu ulic w Tucznej obok kościoła. Z mego dzieciństwa pamiętam serdeczną pomoc i wsparcie od ks. E. Borkowskiego mojej rodzinie, gdy w 1955 r. mój Tato znalazł się w więzieniu na pół roku w Białej Podlaskiej za niedostarczenie w pełnym zakresie dostaw obowiązkowych (tzw. „dostaw kontyngentowych”) władzy komunistycznej.

Proboszcz ks. Stanisław Cybula organizował nabożeństwa i Mszę Świętą z okazji tysiąclecia państwa polskiego w 1966 r.

Po około czterdziestu latach następnym proboszczem, który prowadził remont kościoła był ks. dr Edward Jurzysta. Pracę tę wykonano latach 1974-1975.

Proboszcz ks. Bernard Waszczuk z mieszkańcami wsi Żuki podjął inicjatywę budowy punktu katechetycznego w tej miejscowości w 1982 r. (w okresie stanu wojennego). Budowę zakończono po kilku latach, gdy proboszczem był ks. Czesław Maziejuk.

* Ibidem, Józef Czapski.

** Podlaski Kwartalnik Kulturalny nr 2/2003, Józef Czapski, Tuczna, Czas niepokoju... zagrożenia... niepewności: wieś Tuczna w latach 1938–1941, ss. 59–60.

Następnym proboszczem, który podjął inicjatywę upiększenia świątyni był ks. Michał Stańczuk, który rozpoczął montaż witraży w 1995 r. (witraż Św. Floriana ufundowany przez OSP Tucza i witraż Św. Józefa ufundowany przez parafian w 75 rocznicę „Cudu nad Wisłą”). Pozostałe witraże zostały zainstalowane, gdy proboszczem był ks. Józef Oleszczuk.

Obecny proboszcz ks. Dariusz Cabaj jest bardzo zaangażowany w życie parafii i gminy Tucza. Podjął szereg inicjatyw i przedsięwzięć, które są bardzo pożyteczne jak:

- modernizacja miejscowego cmentarza i budowa na nim ołtarza polowego,
- modernizacja i remont plebanii,
- upiększenie świątyni przez ukwiecenie (pojawily się kwiaty przy wejściu do kościoła i wokół parkanu),
- tworzenie podstaw klubu jeździeckiego,
- popularyzacja jeździectwa – proboszcz na koniu jest znany w całej diecezji,
- organizacja wycieczek i ognisk integracyjnych dla mieszkańców parafii,
- aktywny udział w życiu gminy na polu społecznym (np. przy organizacji dożynek w 2006 r. i 2007 r.),
- zorganizował piękną religijno-patriotyczną uroczystość 17.06.2007 r. w Rozbitówce w „Hołdzie Kawalerii Rzeczypospolitej” – poświęcił odbudowany pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego w tej miejscowości. W uroczystości tej wzięło udział wojsko polskie w strojach II Rzeczypospolitej Polskiej – piechota i ułani na koniach (ks. Dariusz Cabaj na tą uroczystość przybył jako ułan na koniu).*

Proboszcz ks. D. Cabaj w stroju
ułana wyrusza z Tuczej
do Rozbitówki na uroczystość
w dniu 17.06.2007 r.

Foto ze zbiorów proboszcza
ks. D. Cabaja.

* Informacja ks. D. Cabaj.

ks. Bernard
Waszczuk

ks. Czesław
Maziejuk

ks. Józef
Mironiuk

ks. Michał
Stańczuk

ks. Józef
Oleszczuk

ks. Jarosław
Juszczyński

ks. Dariusz
Cabaj

ks. Piotr
Woźniak

Proboszczowie w ostatnich latach w parafii Tucznja: ks. Bernard Waszczuk (1978–1984), ks. Czesław Maziejuk (1984–1987) – napisał 11 artykułów o parafii w Słowie Podlasia w 2006 r., ks. Józef Mironiuk (20.08.1987–20.06.1992), ks. Michał Stańczuk (02.07.1992 – 15.08.1995), ks. Józef Oleszczuk (20.08.1995–09.07.2006), ks. Dariusz Cabaj (15.07.2006 – do chwili obecnej), wikariusze: ks. Jarosław Juszczyński (28.08.1993 – 09.07.2006) i ks. Piotr Woźniak (15.07.2006 – do chwili obecnej).* Ks. D. Cabaj po wyświęceniu był wikariuszem w dwóch parafiach w Białej Podlaskiej (NNMP i Bł. Honorata), później w parafii Św. Józefa w Siedlcach, następnie w Wohyniu, Sosnowicy i Terespolu. W latach 1999–2006 był proboszczem parafii Świętej Trójcy w Wiśniewie pow. Mińsk Mazowiecki, a od 2006 r. w Tucznjej.**

Na terenie parafii pracowali także księża wikariusze: ks. Henryk Utykański (1961–1962), ks. Józef Mischuk (1962–1964), ks. Jan Pilipiuk (1964–1965) – obecnie ksiądz kapelan w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Białej Podlaskiej, ks. Stanisław Falkowski (1965–1967), ks. Józef Trochimiuk (1967–1968), ks. Jan Toczycki (1968–1969), ks. Stefan Duda (1969–1970), ks. Tadeusz Wasiluk (1970–1971).

W okresie (1971–1975) pracowali w parafii wikariusze, ale brak danych.**

Ks. Kazimierz Nowak (1976–1977), ks. Jerzy Wnuk (1977–1978), lata (1978–1981) brak danych, ks. Józef Gierczyński (1982–1983), ks. Wicenty Płudowski (1983–1984), ks. Andrzej Jakubowicz (1984–1985), ks. Włodzimierz Tendorf

* Informator Diecezji Siedleckiej, 2005 r.

** Informacja ks. D. Cabaj.

(1985–1986), ks. Ryszard Iwaniuk (1986–1987), ks. Andrzej Oleszczuk (1987–1990), ks. Zbigniew Grzymała (1990–1991), ks. Marek Chojnacki (1991–1992), ks. Mirosław Kurjaniuk (1992–1993), ks. Wojciech Kamiński (lipiec-sierpień 1993), ks. Jarosław Juszczyński (28.08.1993 – 09.07.2006) i ks. Piotr Woźniak od 15.07.2006 do chwili obecnej.

Z inicjatywy obecnego proboszcza ks. Dariusza Cabaja została powołana w 2007 r. nowa Rada Duszpastersko-Ekonomiczna Parafii w następującym składzie: *

L.p.	Nazwisko i Imię	Miejscowość
1.	ks. Cabaj Dariusz – Przewodniczący	Tuczna
2.	Piwoni Wiesław – Sekretarz	Tuczna
3.	Bojarczuk Józef	Tuczna
4.	Jastrzębski Jan	Tuczna
5.	Jastrzębski Mirosław	Tuczna
6.	Kłoczko Robert	Tuczna
7.	Lipka Sławomir	Tuczna
8.	Kukawski Józef	DąbrowicaDuża
9.	Maksimiuk Janusz	DąbrowicaDuża
10.	Ułasiuk Krzysztof	DąbrowicaDuża
11.	Jarocki Tadeusz	Ogrodniki
12.	Sieniawski Antoni	Ogrodniki
13.	Demedziuk Wanda	Ogrodniki
14.	Czernik Piotr	Bokinka Królewska
15.	Sokołowski Henryk	Bokinka Królewska
16.	Łuciuk Anna	Leniuszki
17.	Niedźwiedź Teresa	Międzyłes
18.	Roszkowski Walenty	Rozbitówka
19.	Lusawa Grażyna	Władysławów
20.	Sepkowska Beata	Wólka Zabłocka
21.	Szczepuniak Stefan	Matiaszówka
22.	Kamiński Stefan	Żuki

* Informacja ks. D. Cabaj.

V. ŻYCIE RELIGIJNE W PARAFII

Parafia w Tuczej na przestrzeni 125 lat prowadziła działalność duszpasterską w bardzo trudnym okresie, tj. w czasach carskich, w okresie okupacji hitlerowskiej i w czasach komunistycznych w Polsce (w PRL-u). Okres wolny od prześladowań i szykan Kościoła w Polsce i na Podlasiu to zaledwie 38 lat (lata międzywojenne i 18 lat od przemian w 1989 r.).

W okresie okupacji niemieckiej proboszcz ks. Józef Kocyk, a później ks. Eugeniusz Borkowski mieli szereg ograniczeń w zakresie działalności duszpasterskiej – ograniczono ilość nabożeństw i procesji, pogrzeby mogły odbywać się jedynie na cmentarzu bez konduktu – aby ograniczyć zgromadzenie ludności.

W czasach Polski Ludowej były także stosowane ograniczenia, organizowane nabożeństwa lub procesje poza świątynią wymagały specjalnego zezwolenia władz powiatowych – taka sytuacja istniała do 1989 r., tj. do zmian, gdy „Solidarność” w wyniku wyborów 4 czerwca tego roku rozpoczęła demontaż systemu komunistycznego w Polsce.

W tym czasie proboszczem był ks. Józef Mironiuk – (20.08.1987–20.06.1992). Po tym okresie nastąpiła normalizacja życia religijnego w naszej Ojczyźnie. Ks. Józef Mironiuk w głoszonych homiliach dość często podkreślał, że jemu było dane wprowadzić parafię do III RP (tj. po upadku komunizmu w Polsce).

Proboszczem, który wprowadził parafię w III tysiąclecie chrześcijaństwa był ks. Józef Oleszczuk, a wikarym w tym czasie był ks. Jarosław Juszczyński.

Życie religijne w parafii jest kształtowane w głównej mierze przez liturgię roku kościelnego (ważne wydarzenia z życia Jezusa Chrystusa, Matki Bożej i Świętych) oraz okolicznościowe święta jak: Nowy Rok, 3 Maja, 15 Sierpnia, 11 Listopada lub Dożynki Gminne.

Do aktywności religijnej w parafii przyczyniają się duszpasterze, którzy odgrywają znamienne rolę w tym zakresie. Z ich inicjatywy funkcjonują takie organizacje jak:

- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży – 12 osób,
- Oaza (młodzież gimnazjalna) – 10 osób,
- Kółka Różańcowe Kobiet – 15 kółek,
- Kółka Różańcowe Mężczyzn – 1 kółko.

W parafii każdego miesiąca są organizowane konferencje dla młodzieży pracującej – na te spotkania przychodzi niewielka ilość młodzieży.

Na polecenie biskupa Zbigniewa Kiernikowskiego powołano w parafii 4 Grupy Chrzcielno-Modlitewne (w każdej GCM jest 6 osób). Spotkania GCM są organizowane każdego miesiąca w celu pogłębienia wiary.

Przy Zespole Szkół im. Tadeusza Kościuszki w Tucznjej z inicjatywy proboszcza ks. Dariusza Cabaja i nauczyciela muzyki Zofii Lipka utworzono Scholę (20 osób), która aktywnie uczestniczy w organizowanych uroczystościach na terenie parafii i gminy.

Rodzice dzieci I komunijnych i młodzieży przygotowujących się do bierzmo-
wania biorą udział w spotkaniach organizowanych każdego miesiąca.*

Kółka Różańcowe na terenie parafii:

L.p.	Zelatorka – Zelator	Miejscowość
1.	Sidoruk Jadwiga	Dąbrowica Duża
2.	Nieścioruk Maria	Dąbrowica Duża
3.	Bartoszewska Rozalia	Dąbrowica Duża
4.	Fijałkowska Helena	Dąbrowica Duża
5.	Tereda Aleksandra	Ogrodniki
6.	Rządkowska Teresa	Ogrodniki
7.	Demadziuk Wanda	Ogrodniki
8.	Semeniuk Józefa	Ogrodniki
9.	Wołosowicz Stanisław	Tuczna – KRM
10.	Dawidowska Helena	Tuczna
11.	Olędzka Janina	Tuczna
12.	Jastrzębska Helena	Tuczna
13.	Lipka Krystyna	Tuczna
14.	Pańczuk Józefa	Tuczna
15.	Zaremba Helena	Tuczna
16.	Gromysz Krystyna	Władysławów

Aktualnie powoływane są 2 KRK w Żukach i 1 KRK w Bokince Królewskiej, w pozostałych miejscowościach parafii będą utworzone Kółka Różańcowe do końca 2007 r.*

W kancelarii parafialnej w latach 2000–2006 sporządzono następująco ilość aktów urodzeń, małżeństw i zgonów:

Rok	Urodzenia	Małżeństwa	Zgony
2000	31	12	43
2001	32	9	37
2002	25	12	27
2003	28	14	23
2004	20	16	42
2005	27	11	47
2006	27	16	37

* Informacja ks. D. Cabaj.

I Komunia Święta 29 dzieci z parafii Tuczna (foto ze zbiorów ks. D. Cabaj).

Z powyższego zestawienia wynika, że parafian jest coraz mniej, przyrost naturalny jest ujemny (ubyło ok. 26 %). Informator Diecezji Siedleckiej z 2005 r. podał ilość wiernych – 3017 osób, a obecnie według ustaleń proboszcza parafia liczy 2500 wiernych.*

Sakrament Bierzmowania:

- 07.06.2001 r. udzielił ks. bp Jan Wiktor Nowak – 72 osoby,
- 14.05.2004 r. udzielił ks. bp Henryk Tomasik – 127 osób,
- 07.06.2006 r. udzielił ks. bp Henryk Tomasik – 62 osoby.

Oprócz działalności religijnej, proboszcz ks. Dariusz Cabaj i wikariusz ks. Piotr Woźniak podjęli szereg działań gospodarczych. Przeprowadzono remont organów w kościele, na cmentarzu ustawiono ołtarz polowy oraz główną alejkę wyłożono kostką brukową. Przeprowadzono renowację płaskorzeźby Matki Bożej Częstochowskiej (w bocznym ołtarzu) i obrazu zasłaniającego – obraz Matki Bożej Kodeńskiej. Na parkanie wokół kościoła założono nową dachówkę. W tym czasie także przeprowadzono remont wewnątrz i na zewnątrz plebanii. Planowany jest także remont dachu na kościele.

Działalność obecnych księży jest bardzo pozytywnie oceniana przez parafian i gości będących na terenie Tucznej.

Ołtarz na cmentarzu (foto, Lucyna Czernik).

* IDS, 2005 r. s.170, op.cit.

Procesja odpustowa Św. Anny (foto, ze zbiorów proboszcza ks. D. Cabaja).

Procesja odpustowa Św. Anny (foto, ze zbiorów proboszcza ks. D. Cabaja).

Procesja odpustowa Św. Anny (foto, ze zbiorów proboszcza ks. D. Cabaja).

Dożynki Gminne w Tucznej – 2007 r.

Gospodarze dożynek i przedstawiciele poszczególnych wsi z pięknymi wieńcami dożynkowymi (foto, ze zbiorów proboszcza ks. D. Cabaja).

Święto plonów w Tucznej zostało zorganizowane przez wójta gminy Zygmunta Litwiniuka przy współudziale proboszcza ks. Dariusza Cabaja. Dożynki gminne integrują pokolenia i całą społeczność gminną. Jedenaście wieńców zaprezentowali mieszkańcy poszczególnych wsi:

- Bokinka Królewska,
- Bokinka Pańska,
- Choroszczyńska,
- Dąbrowica Duża,
- Leniuszki,
- Matiaszówka,
- Mazanówka,
- Ogrodniki,
- Tuczna,
- Władysławów,
- Żuki.

Tegoroczne dożynki zgromadziły bardzo dużą ilość mieszkańców gminy jak i gości w tym posła na sejm RP Jerzego Franciszka Stefaniuka.

Słowo Podlasia w artykule: „Dożynki integrują pokolenia” podaje, że w niektórych gminach zanikła tradycja organizowania dożynek po zakończeniu prac żniwnych. W Tucznej są organizowane każdego roku z coraz bardziej atrakcyjnym programem. Mieszkańcy wsi Bokinka Królewska oprócz wieńca przygotowali stoisko z własnymi wyrobami. Prowadzono degustację potraw oraz wystawiono prace artystów Edwarda Andrzejewskiego, Józefa Wasilewskiego i Agnieszki Niedźwiedź. Na tej uroczystości mieszkańcy wsi Żuki serwowali kaczki i kurczaki nadziewane kaszą, kalafiori z mielonym mięsem i przepyszne pierniki. Smakołyki te przygotowały panie: Teresa Juszcuk, Bożena Kłoczko i Alicja Kamińska.

Każda wieś prezentowała różne wyroby wędliniarskie, piekarskie, owoce, warzywa, nasiona itp. Atrakcją była wystawa koni różnych ras i przejazdy bryczkami przez uczestników uroczystości.

Wśród uczestników uroczystości byli także twórcy ludowi jak: Dariusz Buczyński, Danuta Witczak, Stanisław Kusznieruk i Edward Andrzejewski.*

Najpiękniejsze wieńce dożynekowe:

I miejsce	– Bokinka Królewska,
II miejsce	– Mazanówka,
III miejsce	– Żuki.

Po części oficjalnej uroczystości była dyskoteka, na której bawiono się do białego rana.

* Słowo Podlasia nr 35, 28.VIII – 3.IX. 2007 r., s.10.

Jedna z atrakcji dożynek
(foto, ze zbiorów proboszcza ks. D. Cabaja).

Przejazd bryczką i proboszcz na koniu
(foto, ze zbiorów proboszcza ks. D. Cabaja).

VI. ZNANE OSOBISTOŚCI Z GMINY TUCZNA

Andrzej Czapski urodził się 1 stycznia 1954 r. w Tucznjej. Syn Józefa i Marii. Obecnie zamieszkały w Białej Podlaskiej. Żona Krystyna jest położną. Mają pięcioro dzieci: Ewę, Agnieszkę, Łukasza, Katarzynę i Krzysztofa. Pradziad Pana Czapskiego – Mikołaj Czapski był jednym z dowódców oddziału powstańczego w okresie Powstania Styczniowego.

W 1972 r. po zdaniu egzaminu maturalnego w Liceum Ogólnokształcącym w Janowie Podlaskim podjął studia na Wydziale Handlu Wewnętrznego

SGPiS w Warszawie, gdzie w 1976 r. uzyskał tytuł magistra ekonomii. W 2004 r. ukończył studia podyplomowe na SGH w Warszawie w zakresie oceny efektywności i finansowania inwestycji samorządu terytorialnego.

Najważniejsze stanowiska związane z działalnością zawodową

- 1978–1987 – ekonomista, z-ca głównego księgowego, a następnie prezes Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Białej Podlaskiej;
- 1987–1990 – główny księgowy w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Białej Podlaskiej;
- 1990–1992 – Wojewoda Białkopodlaski;
- 1991–1993 – Wicemarszałek Senatu RP;
- 1993–1994 – Z-ca Dyrektora Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Wojewódzkiego w Białej Podlaskiej;
- 1994–1998 – Dyrektor Wojewódzkiego Zespołu Ekonomiczno-Organizacyjnego Służby Zdrowia w Białej Podlaskiej;
- 1998 – Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Wprowadzania Powszechnego Ubezpieczenia Zdrowotnego w Warszawie;
- 1998–2007 – Prezydent Miasta Biała Podlaska (w 2006 r. został wybrany na trzecią czteroletnią kadencję jako bardzo dobry gospodarz miasta).

- W czasie swoje pracy zawodowej należał do stowarzyszeń i organizacji:
- od 1981 r. – Przewodniczący NSZZ Solidarności Regionu Mazowsze Oddział w Białej Podlaskiej;
 - od 1991 r. – członek Powiatowego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych;
 - od 2000 r. – Przewodniczący Konwentu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Białej Podlaskiej.
 - od 2003 r. – członek Komisji Rewizyjnej Związku Miast Polskich;
 - od 2004 r. – członek Regionalnego Komitetu Sterującego do spraw Rozwoju Regionu.

Za swoją działalność został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz Złotym Medalem Związku OSP.*

* Informacja, internet.

Zygmunt Litwiniuk (ur.04.08.1965 r.), Wójt gminy Tucznna – został wybrany w pierwszych bezpośrednich wyborach samorządowych w 2002 r. funkcję tą pełni do chwili obecnej. Wcześniej był nauczycielem, a następnie dyrektorem Szkoły Podstawowej w Międzyzlesiu, gmina Tucznna. Absolwent AWF Biała Podlaska – żona Urszula, posiadają dwoje dzieci: Małgosia i Bartek.

Dzięki działalności wójta, gmina otrzymała z programu SAPARD wodociągi – prawie w 100 % (są także dwie stacje wodociągowe), otrzymano także samochód strażacki, zmodernizowano CO oraz zbudowano i wyposażono salę gimnastyczną w szkole podstawowej w Tucznnej. Na terenie gminy są modernizowane drogi, część z nich utwardzono żużlem. Wójt podejmuje starania, aby wszystkie drogi na terenie gminy były o nawierzchni utwardzonej.

Dzięki działalności wójta i współpracy z miejscowym duchowieństwem gmina z każdym rokiem jest bardziej rozwinięta pod względem gospodarczym i finansowym, co potwierdzają władze powiatowe – starostwo bialskie.

Druh Zygmunt Litwiniuk pełni społeczną funkcję Prezesa ZOSP RP ZOG w Tucznnej. Proboszcz parafii ks. Dariusz Cabaj oraz mieszkańcy gminy bardzo pozytywnie oceniają różnorodną działalność wójta gminy Zygmunta Litwiniuka.

Wójt zarządza gminą o pow. 17.037 ha – w tym użytki rolne to 60,5% i lasy to 29,5%. Dominującym sektorem gospodarki jest rolnictwo, w którym pracuje ok. 70% zatrudnionych. Na terenie gminy występuje ok. 1300 gospodarstw rolnych – rolnicy użytkują 10 273 ha gruntów. W gminie nie ma zakładów przemysłowych, natomiast jest zarejestrowanych 191 podmiotów gospodarczych świadczących usługi w różnych dziedzinach. Opiekę zdrowotną zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Tucznnej. Na terenie gminy są 3 szkoły podstawowe: w Dąbrowicy Dużej, w Tucznnej i w Międzyzlesiu oraz gimnazjum w Tucznnej. Do zabytków można zaliczyć kościoły parafialne w stylu eklektycznym w Choroszczyńce i w Tucznnej.*

* Informacja, ks. D. Cabaj i Urząd Gminy Tucznna.

Ryszard Olszewski – generał broni, pilot, doktor habilitowany, były dowódca Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej, a obecnie ambasador Polski w Kambodży. Urodził się 1.05.1948 r. w Tucznjej, pow. Biała Podlaska. Wyższą Oficerską Szkołę Lotniczą w Dęblinie ukończył w 1971 r., a 6 lat później Akademię Sztabu Generalnego w Warszawie – Rembertowie. Ponadto

odbył studia na Akademii Sztabu Generalnego w Moskwie – ZSRR i na Narodowym Uniwersytecie Obrony w Waszyngtonie – USA. W wieku 34 lat został dowódcą 60 Lotniczego Pułku Szkolnego w Radomiu, a potem 2 Pułku Lotnictwa Myśliwskiego w Goleniowie. W latach 1995–1999 był komendantem – rektorem Wyższej Szkoły Oficerskiej Sił Powietrznych w Dęblinie. W 1999 r. został zastępcą dowódcy Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej.

W kwietniu 2002 r. Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski powołał go na stanowisko dowódcy WLOP, funkcję tą pełnił przez kilka lat. W tym samym roku awansowany do stopnia generała broni. Wyżej wymieniony jest autorem ponad 30 prac naukowych i publikacji o tematyce strategii obrony państwa polskiego. W powietrzu spędził za sterami samolotów ponad 3300 godzin, posiada mistrzowską klasę pilota wojskowego. Żonaty, ma trzech synów i wnuka.*

* Informacja, Czesław Olszewski z Tucznjej – brat Ryszarda Olszewskiego.

**Ś.p. Ks. Eugeniusz Borkowski
(1906–1993)**

Po ponad 87 latach życia i 61 lat pracy kapłańskiej przeszedł do Pana Boga, kapłan-jubilat kanonik honorowy Kolegiaty Janowskiej w parafii Sterdyń.

Ks. E. Borkowski urodził się 24.02.1906 r. we wsi Goździk w parafii Mińsk Mazowiecki. Rodzicami byli Franciszek i Emilia z domu Wiśniewska. Szkołę powszechną i gimnazjum ukończył w Mińsku Mazowieckim. W wieku 11 lat zmarł mu ojciec i wychowaniem zajmowała się matka. W domu była bieda i niedostatek, gdyż były to lata zaborów, później lata I wojny światowej i wojny polsko-bolszewickiej.

Po ukończeniu szkoły średniej, idąc za głosem powołania, podjął naukę w Seminarium Duchownym w Janowie Podlaskim w 1926 r. Świecenia kapłańskie przyjął z rąk ks. biskupa Czesława Sokołowskiego, sufragana podlaskiego w dniu 29.06.1932 r. w Kolegiacie Janowskiej.

Wikariuszem ks. Eugeniusz Borkowski był w latach:

- Okrzeja 01.08.1932 – 15.10.1932,
- Wilczyśka 15.10.1932 – 01.07.1933,
- Konstantynów 01.07.1933 – 01.03.1934,
- Sokółów Podlaski 07.03.1934 – 02.03.1935.

Dnia 02.03.1935 r. został powołany na proboszcza parafii Wierzbno, tam przeżył najazd Niemców hitlerowskich i Rosji sowieckiej w 1939 r. na Polskę oraz okres terroru hitlerowskiego. Dnia 30.08.1944 r. został odwołany z tej parafii.

Dnia 31.08.1944 r. otrzymał nominację na proboszcza parafii w Tucznnej (w miesiąc po przejściu frontu wojennego między Wehrmachtem a Armią Czerwoną przez Podlasie) i pełnił tę funkcję do dnia 01.07.1961 r. Proboszcz ks. E. Borkowski odnowił uszkodzony kościół w czasie działań wojennych oraz przeprowadził gruntowny remont wnętrza świątyni, a także postawił obok kościoła na skrzyżowaniu ulic – figurę Matki Bożej. Wszyscy mieszkańcy parafii Świętej Anny w Tucznnej bardzo cenili skromnego, spieszącego z pomocą swoim podopiecznym – kapłana. Pożegnanie proboszcza ks. Eugeniusza Borkowskiego w 1961 r. było bardzo trudne dla wszystkich parafian w Tucznnej, że musi odejść z parafii tak umiłowany kapłan.

Na polecenie ks. biskupa Ignacego Świrskiego dnia 01.07.1961 r. zostaje proboszczem parafii Liw, a od dnia 09.04.1969 r. pełni obowiązki dziekana liwskiego, natomiast w dniu 19.06.1972 r. otrzymuje nominację na dziekana liwskiego. W tej parafii przebywa do dnia 01.09.1975 r. Pierwszego grudnia 1964 r. biskup Ignacy Świrski ks. Eugeniuszowi Borkowskiemu nadaje godność kanonika honorowego Kolegiaty Janowskiej. W przepięknym kościele liwskim

w 1966 r. odnowił zakrystię, w której umieścił nowe namalowane obrazy i nadał jej nazwę „Zakrystia Tysiąclecia” z okazji 1000-lecia chrztu Państwa Polskiego. Kościół wyposażył w nowy obraz Najświętszego Serca Pana Jezusa i umieścił w ołtarzu Świętego Leonarda, patrona parafii liwskiej. Należy podkreślić, że był pierwszym kapłanem, który wyposażył kościół w ołtarz coram populo w diecezji siedleckiej.

Z jego inicjatywy wybudowano stodołę parafialną, która obecnie jest magazynem parafialnym. W tej parafii doznał bardzo dużo przykrości od niewielkiej grupy miejscowych parafian. W czasie jego duszpasterzowania były także i radości, bo trzech młodzieńców: Edward Boruc, Jan Siennicki i Antoni Sulich, biorąc za wzór księdza proboszcza, podjęło naukę w Seminarium Duchownym w Siedlcach i zostało kapłanami.

Dnia 01.09.1975 r. został proboszczem parafii Sterdyń. W tej parafii także podjął dzieło inwestycyjne, rozpoczął budowę nowej, piętrowej, murowanej plebanii dla miejscowych kapłanów.

Przy tej inwestycji musiał pokonać i przeżyć wiele rozczarowań i upokorzeń, by rozpoczętą budowę doprowadzić do szczęśliwego końca. W tym okresie wszystkie budowy kościelne napotykały szereg trudności i przeciwdziałań ze strony terenowych władz państwowych. Przy tej inwestycji ks. proboszczowi E. Borkowskiemu bardzo pomagał wikariusz ks. Jan Siennicki uмиłowany wychowanek z byłej parafii Liw.

Dnia 15.07.1982 r. przeszedł na emeryturę i zamieszkał w starej plebanii w parafii Sterdyń, gdzie służył pomocą duszpasterską nowemu proboszczowi ks. Kazimierzowi Kuryłkowi. Chętnie udzielał pomocy sąsiednim parafiom dekanatu sterdyńskiego. W starej plebanii Sterdyń przeżył bandycki napad, będąc dotkliwie pobitym.

Ks. Eugeniusz Borkowski był kapłanem głębokiej wiary i modlitwy, odznaczał się wielkim miłosierdziem, chętnie udzielał różnorodnej pomocy. Do każdego kapłana, czy świeckiej osoby odnosił się z wielkim szacunkiem, był bardzo życzliwy dla miejscowych sióstr zakonnych ze Zgromadzenia Opatrzności Bożej. Nigdy nie zapominał o imieninach innych kapłanów, do solenizantów zgłaszał się z życzeniami i modlitwą, słynął z niezwyklej gościnności.

Ksiądz jubilat zmarł dnia 20.07.1993 r., a pogrzeb odbył się dnia 22.07.1993 r. o godzinie 15. Uroczystościom pogrzebowym przewodniczył ks. biskup Jan Chrapek – sufragan drohiczyński. Mszy Świętej koncelebrowanej przez 39 kapłanów przewodniczył ks. bp J. Chrapek. Po modlitwie przy trumnie uformował się olbrzymi pochód, obok ks. biskupa było 50 kapłanów, siostry zakonne ze Zgromadzenia Sióstr Opatrzności Bożej, Siostry Albertynki, Siostry Służki oraz bardzo duża ilość wiernych, gdzie na cmentarz miejscowy przeniesiono ciało zmarłego **Ks. Eugeniusza Borkowskiego**.

Zasłużony kapłan spoczął wśród innych kapłanów: ks. Alberta Marczewskiego – proboszcza parafii Jabłonna Lacka, ks. Józefa Chromińskiego – miejscowego proboszcza, ks. Witolda Florczuka – proboszcza parafii Kotuń, ks. Zygmunta Syroczyńskiego – proboszcza parafii Piszczac.*

* Ks. Zdzisław Młynarski, Wiadomości Diecezjalne Podlaskie LXII(1993), nr 12, Siedlce, ss. 494–496.

VII. ZAKOŃCZENIE

Parafia Rzymskokatolicka Świętej Anny w Tucznnej w dekanacie terespolskim jest najmłodszą pod względem ilości lat istnienia za wyjątkiem parafii w Małaszewiczach, Wólce Dobryńskiej i Kopytowie. Tą sytuację przedstawia poniższa tabela.*

L.p.	Parafia	Miejscowość	Rok założenia
1.	Męczeństwa Św. Jana	Choroszczyńska	1752
2.	Św. Anny i Sanktuarium Maryjne	Kodeń	1518
3.	Zmartwychwstania Pańskiego	Kopytów	1928
4.	Przemienienia Pańskiego	Malowa Góra	1464
5.	Św. Katarzyny	Małaszewicze	1986
6.	Podwyższenia Krzyża Świętego	Neple	1686
7.	Podwyższenia Krzyża Świętego	Piszczac	1566
8.	Trójcy Świętej	Połoski	1925 - ?
9.	Trójcy Świętej	Terespol	1697
10.	Świętej Anny	Tuczna	1882
11.	Św. Stanisława Kostki	Wólka Dobryńska	1933

Kościół w Połoskach do 1875 r. należał do kościoła unickiego, w tym czasie władze carskie świątynie przekazały wyznawcom prawosławia. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, władze polskie przekazały kościół parafii rzymskokatolickiej w 1925 r.

Na terenie dekanatu terespolskiego w Kostomłotach jest Parafia Świętego Nikity obrządku bizantyńsko-słowiańskiego (unicka), założona w 1631 r.

W pracy tej przedstawiłem dzieje parafii od jej powstania 1882 r. do dnia dzisiejszego, tj. 125 lat jej funkcjonowania. W tym okresie gospodarzami parafii było 20 księży proboszczów: pierwszym był ks. Władysław Sylwester Krombach, a obecny (20-ty) to ks. Dariusz Cabaj. W czasach carskich do parafii należały miejscowości z rozwiązywanych parafii w Kodniu, w Huszczy, w Piszczacu, w Sławatyczach i Terespolu.

Aktualnie do parafii należą następujące miejscowości: Tuczna (wieś i kolonia), Bokinka Królewska, Dąbrowica Duża, Janówka – Puchary, Leniuszki, Międzyłes, Matiaszówka, Ogrodniki, Rozbitówka, Władysławów, Wólka Zabłocka (wieś i kolonia), Żuki – 12 miejscowości.**

* KDS, 1997 r. ss. 265–274, op.cit.

** Ibidem.

Natomiast w skład gminy Tucznę wchodzi następujące miejscowości:*

L.p.	Miejscowość	Przynależność do innej parafii
1.	Bokinka Królewska	
2.	Bokinka Pańska	Trójcy Świętej w Huszczy
3.	Choroszczyńska	Męczeństwa Św. Jana w Choroszczynie
4.	Dąbrowica Duża	
5.	Kalichowszczyzna	Podwyższenia Krzyża Św. w Żeszczyńce
6.	Leniuszki	
7.	Matiaszówka	
8.	Mazanówka	Trójcy Świętej w Huszczy
9.	Międzyleś	
10.	Ogrodniki	
11.	Rozbitówka	
12.	Tuczna	
13.	Wiski	Trójcy Świętej w Huszczy
14.	Władysławów	
15.	Wólka Zabłocka	
16.	Żuki	

Janówka i Puchary – miejscowości należące do parafii w Tucznej, administracyjnie należą do gminy Piszczac.

Dzieje parafii zazębiało się z wydarzeniami ogólnopolskimi, co w wielkim skrócie przedstawiłem w tym opracowaniu.

Podsumowując całość rozważań zawartych w niniejszej pracy, należy stwierdzić, że parafia, a szczególnie pracujący w niej księża odegrali znamienne rolę w życiu tej społeczności.

W okresie carskim krzewili polskość oraz udzielali pomocy prześladowanym Unitom. W czasach II Rzeczypospolitej Polskiej aktywnie włączyli się w odbudowę parafii i gminy po zniszczeniach I wojny światowej.

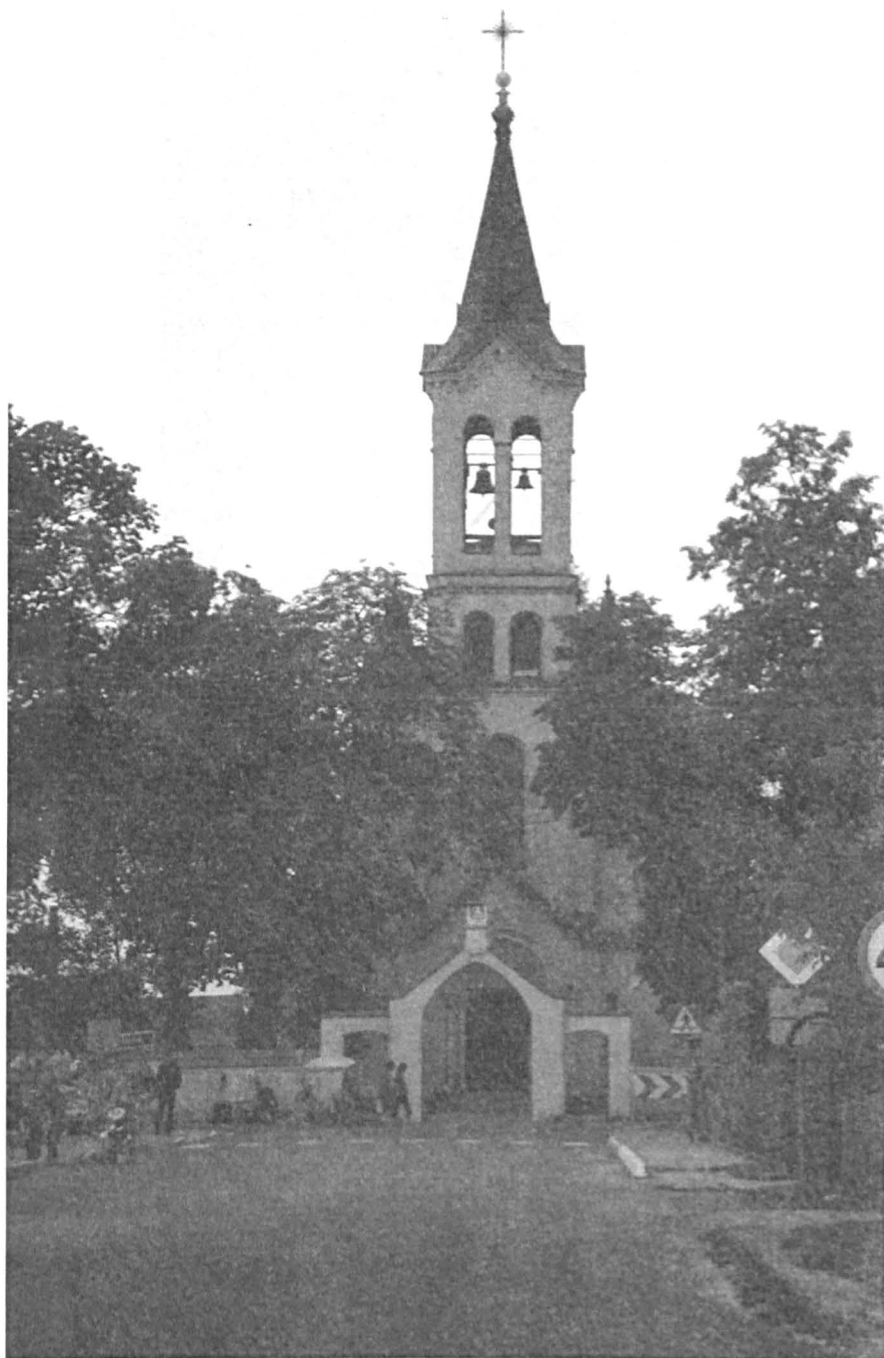
W latach 1939–1945 to jest w okresie terroru hitlerowskiego, a później stalinowskiego, starali się zachować polskość i demoralizację parafian oraz na ile to było możliwe udzielano potrzebującym różnej pomocy.

Po 1989 r. duszpasterze aktywnie włączyli się do współpracy z władzami gminy i mieszkańcami parafii. Przykładem jest proboszcz ks. Dariusz Cabaj i wikariusz ks. Piotr Woźniak.

* Informacja, Stefan Radkiewicz, pracownik UG w Tucznej, op.cit.

Figura Matki Bożej postawiona z inicjatywy ks. E. Borkowskiego
– proboszcza parafii w latach 1944–1961 (foto, Lucyna Czernik, żona autora).

Widok Świątyni od strony wschodniej (foto, L. Czernik).

Wyposażenie w kościele

Ołtarz Matki Bożej Częstochowskiej

Oltarz Świętego Józefa

Główny ołtarz Świątej Anny

Organy w kościele

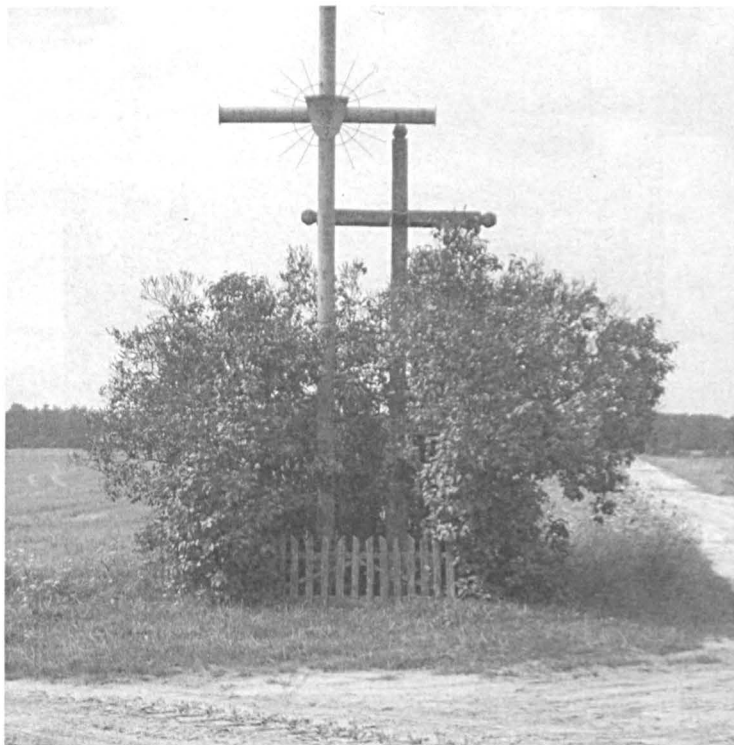
Tablica pamiątkowa dot. II wojny światowej

Kapliczka w Dąbrowicy Dużej

Kapliczka w Bokince Królewskiej

Przydrożne krzyże w Ogrodnikach

Tablica pamiątkowa dot. Powstania Styczniowego (foto, Lucyna Czernik).

Obelisk wystawiony z okazji 130 rocznicy wybuchu Powstania Styczniowego i udziału w nim mieszkańców Tuczej (foto, Lucyna Czernik).

Najstarszy zachowany zabytkowy grób na cmentarzu w Tucznej.

Na zabytkowym grobowcu jest następujący zapis:

Ś. † P.

KAROLINA Z ZAKRZEWSKICH
OŻAROWSKA
ZM. D. 13 MARCA 1886 R.
ŻYŁA LAT 64

KAZIMIERZ OŻAROWSKI
WŁAŚCICIEL DÓBR WÓLKA KOŚCIENIEWIECKA
ZM. D. 28 CZERWCA 1887 R.
ŻYŁ LAT 75

STROSKANE I OSIEROCONE DZIECI
TE PAMIĄTKĘ STAWIAJĄ

Wymieniony grobowiec to jeden z najstarszych na cmentarzu i znajduje się tuż przy wejściu po prawej stronie – ma 120 lat.*

* Foto i informacja, L. Czernik

OPIS HERBU GMINY TUCZNA

Herb gminy Tuczna – rok nadania 1992.*

TŁO HERBU – herb podzielony na dwie części; górna, w kolorze błękitu oznacza błękit nieba i szeroki horyzont równinny typowy dla położenia topograficznego gminy; dolna część zielona oznacza bezkres lasów, pól i łąk.

TUCZNA – nazwa wsi (siedziba gminy), początkowa nazwa to – Tuczna Łąka, a później Tuczna Wola; „tuczny” w języku ruskim – znaczy obfity, tuczna wola – obfite wolności.

JABŁKO – insygnia królewskie – oznacza nadanie przywilejów pierwszym osadnikom wsi Tuczna.

W wieku XIII po najazdach Tatarów na Polskę (słynna bitwa pod Legnicą – 1241 r.), rozpoczęto kolonizację zniszczonych regionów kraju. Na zachodnich i południowych obszarach kraju osadzano kolonistów z zachodniej Europy (głównie z Niemiec), natomiast na wschodzie Polski, w rejonie Bugu i Krzny, osadzano kolonistów polskich i ruskich. Fakty dotyczące osadnictwa na tym terenie miały miejsce po zwycięskich walkach księcia Bolesława V Wstydlivego nad Jaćwingami w 1264 r. (okres panowania B. V Wstydlivego w Krakowie 1243 – 1279). Władcy polscy – książęta i królowie zasiedlali obszary zupełnie puste i zniszczone. Istniała także kolonizacja samorzutna, która miała na celu uniknięcia rygoru podatkowego, lub innych świadczeń na rzecz władzy królewskiej.

* Informacja, Ewa Jarosiewicz, Gminna Biblioteka w Tucznjej.

Źródło: Otton Hedemann – „Dzieje puszczy białowieskiej w Polsce przed-rozbiorowej”.

Oto jeden z takich przykładów. W r. 1541 pewien mierniczy wymierzył na włóki w powiecie brzeskim trzy siola i znalazł przy nich trzy „ostrowy”, co do których zorientował się, że „na tych ostrowów będzie i 40 włók”. Okazało się jednak, że na dwóch z tych ostrowów siedziało już od 6 lat po 3 dwory, które nie płaciły skarbowi żadnych świadczeń i zdążyły wyrobić 24 morgi gruntu.

Mierniczy tedy na własną rękę mianował jednego z osadników wójtem, wyznaczył mu trzy włóki i doniósł o tym Zygmuntowi Staremu. Król zatwierdził kandydata, który miał osadzać na ostrowach ludzi ku „wielkiemu pożytkowi gospodarskiemu”, udzielił mu 3 włóki na własność z warunkiem, że wyrobi 100 włók gruntu i zapewnił osiedleńcom 12 lat „woli”, tj. nie ściągania żadnych podatków. Mamy tu typowy przykład dzikiej kolonizacji, przypadkowo wykrytej i wciągniętej do katastru. Przykład ten jest tym ciekawszy, że możemy na nim prześledzić dalsze tempo kolonizacji: w r. 1541 jak widzieliśmy dwa ostrowy Tucznnej Łąka i Kniażaja były zajęte przez 6 dworów na 24 morgach wyrobionych.

W roku zaś 1566, czyli po 25 latach, rewizja wykazała już w Tucznnej 64 zasiedlone włóki, a w Kniażej 43, czyli że ludność zwiększyła się 21 i 15 razy. Tempo zaiste zdumiewające.*

Fakty te przyczyniły się, że król Zygmunt August zobowiązał ówczesnego starostę brzesko-litewskiego Dymitra Sapiehę w 1566 r. do wydzielenia dla Tucznnej 64 włóki ziemi i nadał przywilej, który zwalniał szlachtę od wszelkich ciężarów, prócz jednego zbrojnego pacholka z 4 włók (w czasie wojny), a w czasie pokoju po jednej kopie zboża i 6 groszy z włóki gruntu. Ten przywilej potwierdził król Stefan Batory w Warszawie w dniu 30.01.1580 r. (za czynny udział szlachty w wyprawie wojennej przeciwko Moskalom w 1579 r.).

DLONIE – symbolizują przyjęcie przywilejów królewskich, rysy na dłoniach – ciężką pracę rolnika.

KŁOS – symbol terenu rolniczego gminy Tucznna.**

* Otton Hedemann, Dzieje Puszczy Białowieskiej w Polsce przedrozbiorowej, Warszawa 1939, s. 25, (Uniwersytet Białostocki – biblioteka główna).

** Informacja, Ewa Jarosiewicz, op. cit.

Wykaz skrótów

FON	Fundusz Obrony Narodowej,
FOM	Fundusz Obrony Morskiej,
POP	Pożyczka Obrony Przeciwlotniczej,
PCK	Polski Czerwony Krzyż,
ZS	Związek Strzelecki,
ZSRR	Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich,
KPN	Kadra Polski Niepodległej,
AK	Armia Krajowa,
WiN	Wolność i Niepodległość,
BCh	Bataliony Chłopskie,
AL	Armia Ludowa,
Kedyw	Korpus dywesji,
GG	Generalne Gubernatorstwo,
Gestapo	Geheime Staatspolizei – niemiecka tajna policja III Rzeszy,
SS	Schutzstaffeln, początkowo drużyny szturmowe Hitlera (tzw. "oddziały trupich główek") – najbardziej krwawe siły policyjne hitlerowskich Niemiec,
NKWD	Narodnyj Komissariat Wnutriennich Dieł - Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych w ZSRR,
KPZR	Komunistyczna Partia Związku Radzieckiego,
PKWN	Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego,
PRL	Polska Rzeczpospolita Ludowa,
pp	pułk piechoty,
AKD	Archiwum Kurii Diecezjalnej,
ADS	Archiwum Diecezji Siedleckiej,
AO	Akta Ogólne,
PZPR	Polska Zjednoczona Partia Robotnicza,
KC	Komitet Centralny,
PPRN	Prezydium Powiatowej Rady Narodowej,
PAX	Stowarzyszenie Katolików zależne od władz komunistycznych w PRL-u,
RP	Rzeczpospolita Polska,
RFN	Republika Federalnych Niemiec,
NRD	Niemiecka Republika Demokratyczna – zależna od ZSRR,
USA	Stany Zjednoczone Ameryki Północnej,
ŚKM	Światowy Kongres Młodzieży,
NEP	Nowa Encyklopedia Powszechna,
PWN	Państwowe Wydawnictwa Naukowe,
WNMP	Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny,
Ibidem	(łac.) tamże, w tym samym dziele, na tej samej stronie itp.,
op. cit.	(łac.) informacja zaczerpnięta z tego dzieła co przedtem,
ZPiT	Zespół Pieśni i Tańca,
AWF	Akademia Wychowania Fizycznego,

OSP	Ochotnicze Straże Pożarne,
ZOG	Zarząd Oddziału Gminnego,
ZOSP	Związek Ochotniczych Straży Pożarnych,
KRK	Kółka Różańcowe Kobiet,
KRM	Kółka Różańcowe Mężczyzn,
GCM	Grupy Chrzcielno- Modlitewne,
IDS	Informator Diecezji Siedleckiej,
UG	Urząd Gminy,
SA	Spółka Akcyjna,
BLGD	Białkopodlaska Lokalna Grupa Działania,
NSZZ	Niezależny Samorządny Związek Zawodowy.

Wykaz tabel

1. Parafia w Tucznnej w 1889 r. – ilość wiernych	16
2. Ilość wiernych wg K. Lenkiewicz	17
3. Bloki militarne w czasie I wojny światowej	19
4. Wykaz kół ZS na Podlasiu	23
5. Wykaz sił zbrojnych Polski i III Rzeszy w 1939 r.	24
6. Zbrodnie hitlerowskie na terenie parafii Tucznna	27
7. Wykaz bezpłatnych szarwarków w czasie okupacji w gminie Tucznna	29
8. Rada parafialna gdy proboszczem był ks. E. Borkowski	37
9. Analiza stanu parafii w Tucznnej z 1962 r. wg PPRN	38
10. Parafia w różnych okresach swego istnienia	43
11. Wykaz laureatów twórców ludowych z pow. Biała Podlaska	71
12. Wykaz laureatów pieśni patriotycznej z pow. Biała Podlaska	79
13. Struktura organizacyjna ZOSP RP ZOG w Tucznnej	84
14. Jednostki OSP w gminie Tucznna	85
15. Wykaz proboszczów w czasie istnienia parafii w Tucznnej	97
16. Rada Duszpastersko-Ekonomiczna w parafii – ks. D. Cabaj	101
17. Kółka Różańcowe w parafii	104
18. Wykaz urodzeń, małżeństw i zgonów (lata 2000-2006)	104
19. Wykaz parafii w dekanacie terespolskim	124
20. Struktura organizacyjna gminy Tucznna	126

Wykaz niektórych rad parafialnych

1. Dozór kościelny z 1882 r.	14
2. Rada parafialna z 1927 r.	20
3. Rada parafialna z 1960 r.	37
4. Rada parafialna z 1984 r.	41
5. Rada duszpastersko-ekonomiczna parafii z 2007 r.	101

Spis map

1. Mapka dekanatu terespolskiego	44
2. Mapka diecezji siedleckiej	45
3. Mapa Polski z 1930 r.	147
4. Mapa powiatu Biała Podlaska z czasów okupacji – miejsca zbrodni hitlerowskich	148
5. Mapa Polski w czasie okupacji hitlerowskiej i sowieckiej w latach 1939–1945	149
6. Mapka Polski – nowy podział administracyjny od 01.01.1999 r.	150
7. Mapka powiatu Biała Podlaska od 01.01.1999 r.	150
8. Mapa części wschodniej powiatu Biała Podlaska	151
9. Mapa gminy i parafii Tuczn	152

Wykaz ilustracji

1. Starosta bialski – Tadeusz Łazowski	5
2. Kościół w Choroszczyńce	46
3. Sanktuarium w Kodniu	47
4. Kościół w Kopytowiu	48
5. Kościół unicki w Kostomłotach	49
6. Kościół w Małowej Górze	50
7. Kościół w Małaszewiczach	51
8. Kościół w Neplach	52
9. Kościół w Piszczacu	53
10. Kościół w Połoskach	54
11. Kościół w Terespolu	55
12. Kościół w Tucznej	56
13. Kościół w Wólce Dobryńskiej	57
14. Podlaski strój ludowy	60
15. Wycinanki z papieru – Południowe Podlasie	60
16. Bocianie gniazdo	63
17. Wieniec dożynkowy z Tucznej	65
18. Grzyb – borowik szlachetny	66
19. Zima w lesie	67
20. Warsztat tkacki – krosna	67
21. Zespół folklorystyczny z Bokinki Królewskiej	69
22. Wystawa artystów ludowych w Tucznej w 2007 r.	70
23. Starosta bialski Tadeusz Łazowski, wójt gminy Tuczn Zygmunt Litwiniuk i prezes BLGD Mariusz Kostka	72
24. ZPiT „Podlasie” przy AWF w Białej Podlaskiej	73
25. Kosiarka	75
26. Zwózka zboża w dawnych czasach	77

27. Uczniowie i nauczyciele ze SP w Tucznej	79
28. Drużyna OSP z Bokinki Królewskiej	80
29. Dawny sprzęt strażacki	81
30. Dom strażaka w Tucznej	82
31. Procesja odpustowa z okazji Św. Anny – 2007 r.	83
32. Święty Florian – patron strażaków	83
33. Medal honorowy im. Bolesława Chomicza	84
34. Medal za zasługi dla pożarnictwa	86
35. Odznaka młodzieżowa drużyna pożarnicza	86
36. Dom strażaka w Dąbrowicy Dużej	87
37. Złoty znak Związku OSP RP	87
38. Dom strażaka w Międzyzlesiu	88
39. Dom strażaka w Bokince Królewskiej	88
40. OSP Tuczna 1928 r. i 1948 r.	89
41. 50-lecie OSP w Tucznej w 1963 r.	90
42. Żeńska drużyna OSP w Tucznej w latach 1964–1971	91
43. Druh Mieczysław Olszewski w 1982 r.	91
44. Witraże – 10 sztuk	94-96
45. Grota Matki Bożej z Lourdes	96
46. Proboszcz ks. Dariusz Cabaj w stroju ułana	99
47. Proboszczowie i wikariusze z ostatnich lat w Tucznej	100
48. I Komunia Święta w parafii z 26.05.2007 r.	105
49. Ołtarz na cmentarzu	106
50. Procesja odpustowa Św. Anny	107-109
51. Gospodarze dożynek gminnych 2007 r.	110
52. Wieniec i delegacja wsi Bokinka Królewska	111
53. Wieniec i delegacja wsi Dąbrowica Duża	111
54. Wieniec i delegacja wsi Leniuszki	112
55. Wieniec i delegacja wsi Ogrodniki	112
56. Wieniec i delegacja wsi Mazanówka	113
57. Wieniec i delegacja wsi Tuczna	113
58. Wieniec i delegacja wsi Władysławów	114
59. Wieniec i delegacja wsi Żuki	115
60. Konie na wystawie	117
61. Przejazd bryczką i proboszcz na koniu	117
62. Prezydent miasta Białej Podl. – A. Czapski	119
63. Wójt gminy w Tucznej – Z. Litwiniuk	121
64. Gen. broni, pilot – R. Olszewski	122
65. Proboszcz Śp. Ks. E. Borkowski	123
66. Figura Matki Bożej	127
67. Widok ogólny kościoła w Tucznej	128
68. Ołtarz Matki Bożej Częstochowskiej	129
69. Ołtarz Świętego Józefa	130
70. Ołtarz Świętej Anny	131
71. Organy w kościele	132

72. Tablica pamiątkowa dot. II wojny światowej	132
73. Kapliczki w Dąbrowicy Dużej i w Bokince Królewskiej	133
74. Przydrożne krzyże w Ogrodnikach	134
75. Tablica pamiątkowa dot. Powstania Styczniowego	134
76. Obelisk pamiątkowy dot. Powstania Styczniowego	135
77. Najstarszy zabytkowy grób rodziny Ożarowskich	136
78. Herb gminy Tuczn	138

VIII. BIBLIOGRAFIA

I. Źródła

1. Archiwalne Kurii Siedleckiej
 - a. Akta ogólne z 1939 r.
 - b. Akta ogólne z 1941 r.
2. Akta parafii w Tucznnej,
3. Materiały źródłowe opublikowane
 - a. Katalog Kościołów i Duchowieństwa Diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej (lata: 1929, 1939, 1962 i 1978),
 - b. Katalog Diecezji Siedleckiej - 1997 r.
 - c. Informator Diecezji Siedleckiej - 2005 r.
 - d. Atlas historyczny dla szkół podstawowych, 1999 r.

II. Prasa

- 1) Gościniec bialski 2006 – 2007,
- 2) Słowo Podlasia 2006 – 2007,
- 3) Podlaski kwartalnik kulturalny 2003 r.
- 4) Przegląd humanistyczny 1987 r.
- 5) Wojskowy przegląd historyczny 1971 r.

III. Materiały niepublikowane

- 1) Kronika (rękopis), Józef Czapski Tucznna,
- 2) Kronika OSP Tucznna (rękopis),
- 2) Opracowanie- opis herbu gminy Tucznna, Ewa Jarosiewicz, Gminna Biblioteka w Tucznnej,
- 4) Lenkiewicz Katarzyna, Tucznna (wieś w powiecie Biała Podlaska – zaścianek szlachecki), Warszawa 1948 r. (maszynopis),
- 5) Materiały (informacje) ZOG ZOSP w Tucznnej, Stefan Radkiewicz.

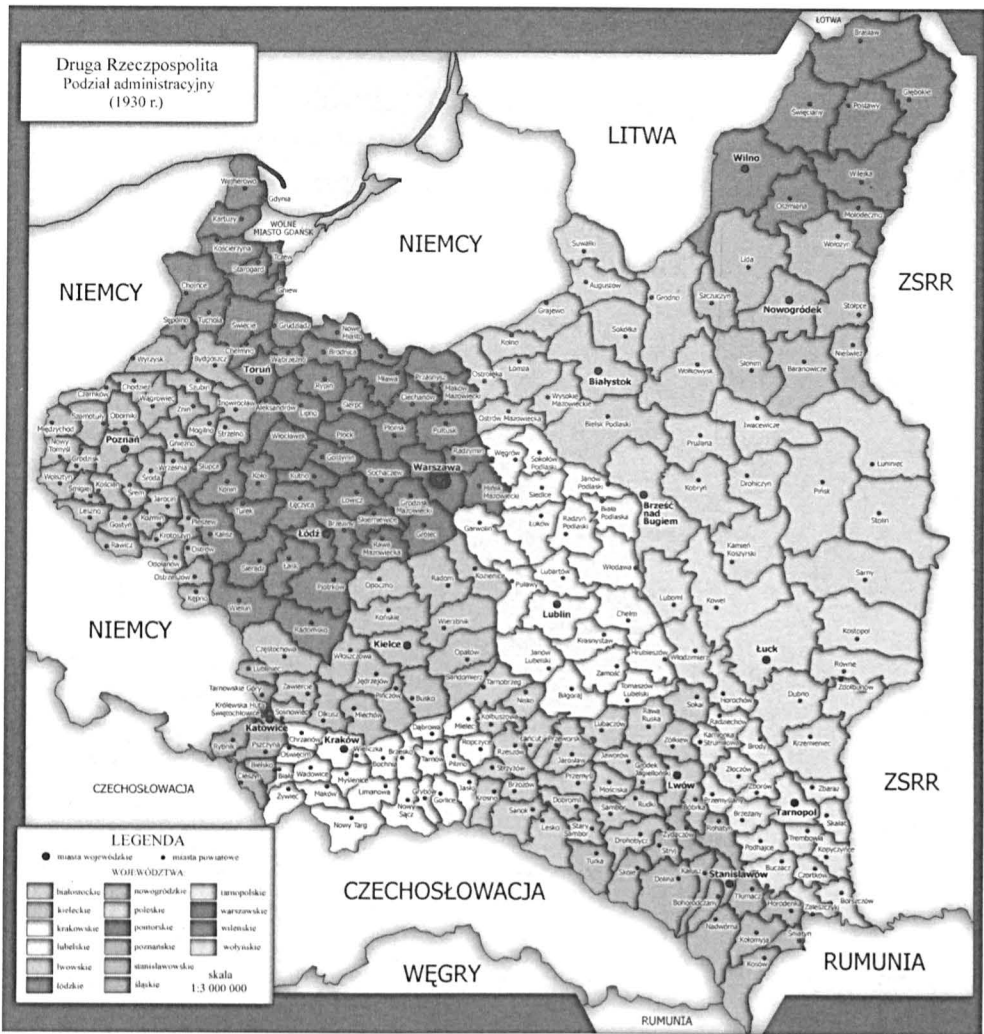
IV. Opracowania i artykuły

- CZAPSKI Józef, Tucznna, Czas niepokoju...zagrożenia...niepewności: wieś Tucznna w latach 1938–1941, Podlaski kwartalnik kulturalny nr 2/2003,
- DOROSZUK Tadeusz, Konspiracyjny ruch ludowy na Podlasiu 1940–1944, Siedlce 2004,
- DZIEJE POLSKI, Kraków 1999,
- HEDEMANN Otton, Dzieje Puszczy Białowieskiej w Polsce przedrozbiorowej, Warszawa 1939,

- KOWALSKI Marian, Działalność OSP Tuczna, Rocznik Międzyrzecki t. 11, Międzyrzec Podlaski 1979,
- ŁACIC Witold, Ziemia bialska w walce zbrojnej z Niemcami, Przegląd humanistyczny 1987,
- MADAJCZYK Czesław, Polityka III Rzeszy w okupowanej Polsce t. 2, Warszawa 1970,
- MIERZWIŃSKI Henryk, Walki zbrojne na Południowym Podlasiu w latach 1792 – 1944, Rocznik Białkopodlaski t. 5, Biała Podlaska 1997,
- OCHMAŃSKI Marian, Monografia wsi Dąbrowica Duża gmina Tuczna, Biała Podlaska 2006,
- OSKAR Kolberg, Lud, NEP t. 3, PWN Warszawa 1995
- Ks. MAZIEJUK Czesław, Od narodzin do dekanatu, Słowo Podlasia nr: 29, 32, 33, 36 i 38 z 2006,
- Ks. MŁYNARSKI Zdzisław, Ś.p. Eugeniusz Borkowski (1906–1993), Wiadomości Diecezjalne Podlaskie Nr 12, Siedlce 1993,
- Ks. PIŃCZUK Wiesław, Kuszneruk Józef, Huszcza dawniej i dziś – monografia parafii, Warszawa–Huszcza 2000,
- Ks. PIŃCZUK Wiesław, Ortel Królewski w dokumentach i wspomnieniach, Biała Podlaska 2001,
- Ks. SOSZYŃSKI Roman, Piszczac miasto ongiś królewskie, Ciechanów 1992,
- ZBRODNIENIE HITLEROWSKIE w regionie białkopodlaskim 1939–1944, praca zbiorowa – Doroszuk Jerzy, Remesz Czesław, Sielski Ryszard, Sroka Jerzy, Lublin 1977,
- Z NIEZNANEJ PRZESZŁOŚCI Białej i Podlasia – wstępem poprzedził Skowronek Jerzy – opracowanie naukowe Wasilewski Tadeusz i Krawczak Tadeusz, Biała Podlaska 1990,
- WIELKA HISTORIA POLSKI t. 8, 9, 10 i 14, Kraków 1999.

V. Inne materiały i opracowania – w tym fotografie

Strony internetowe ZPiT „Podlasie” przy AWF w Białej Podlaskiej,
Strony internetowe Związku OSP RP,
Strony internetowe – kultura ludowa Podlasia,
Cyfrowa biblioteka główna – Uniwersytet Białostocki,
Foto, Cabaj Dariusz – zbiory ks. proboszcza,
Foto, Czernik Lucyna,
Foto, internet,
Foto, Jastrzębski Józef – kronika OSP Tuczna,
Foto, Pietraszuk Antoni, Bokinka Królewska.

Mapa Polski z 1930 r. – podział administracyjny (internet).

Mapa 4. Miejsca zbrodni hitlerowskich. Upamiętnione miejsca walki i męczeństwa na terenie powiatu Biała Podlaska

Polska pod okupacją

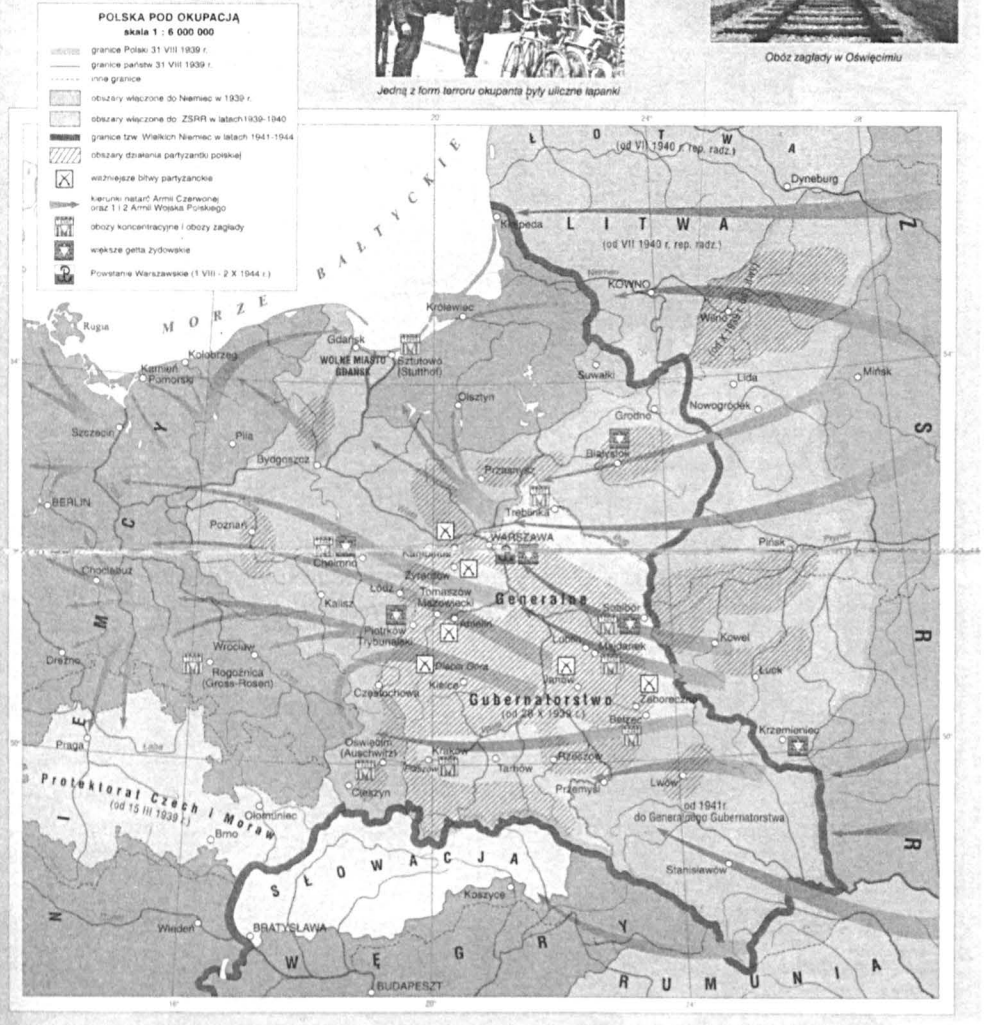
Okupant niemiecki część zagarniętych terenów Polski wcielił do Rzeszy, a z reszty utworzył tzw. **Generalne Gubernatorstwo**. Na obszarach okupowanych powstały getta dla ludności żydowskiej i **obozy zagłady** przeznaczane do szybkiego i masowego zabijania. Niemcy zamordowali w nich kilka milionów ludzi, głównie Żydów.

Jedną z form terroru okupanta były uliczne łapanki

Obóz zagłady w Oświęcimiu

Mapa 5. Polska w czasie okupacji hitlerowskiej i sowieckiej w latach 1939- 1945.* Atlas historyczny, Opracowanie Polskiego Przedsiębiorstwa Wydawnictw Kartograficznych S. A. Oddział Wrocław, Wydanie 1999, s. 39.

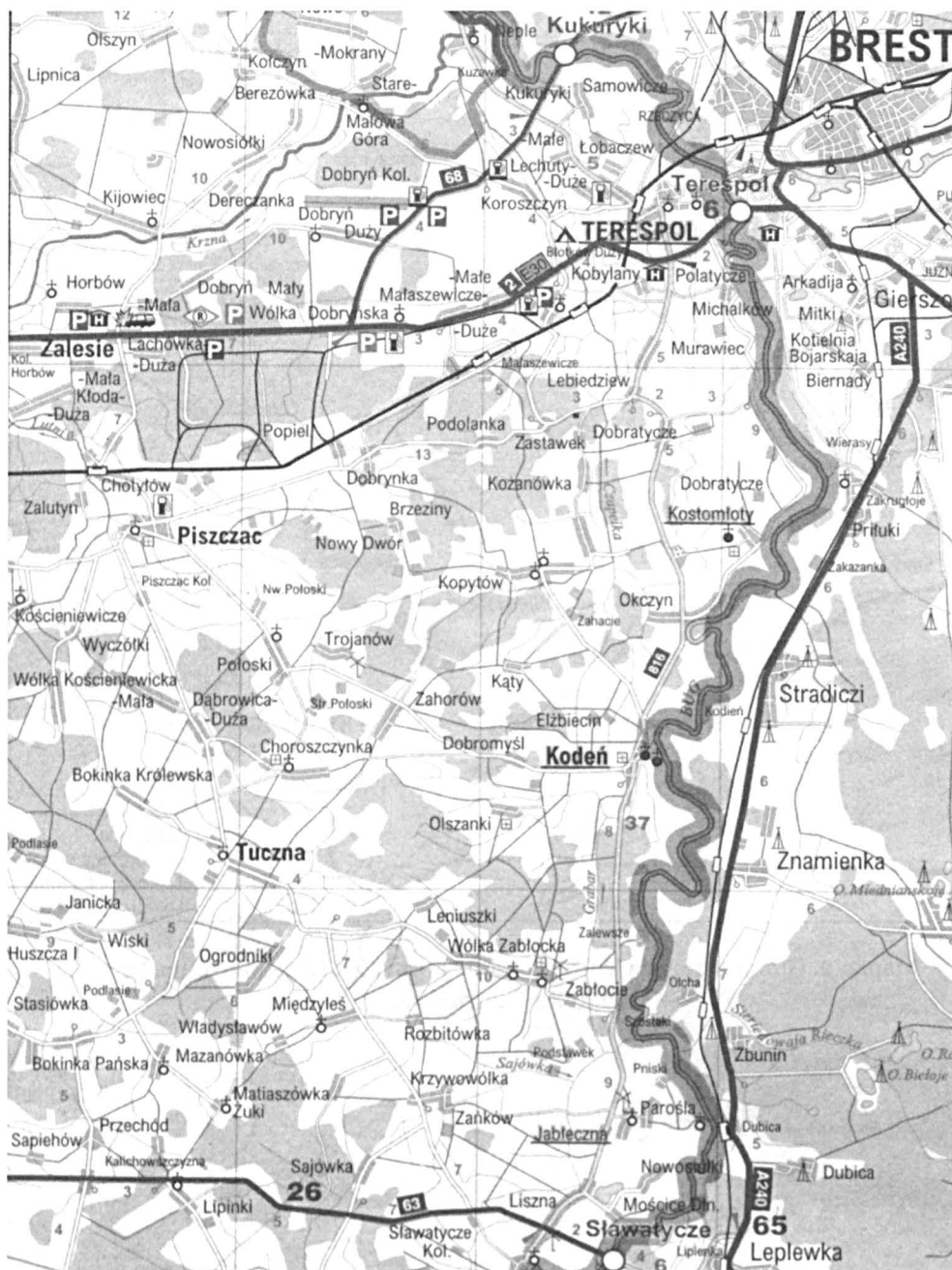

Nowy podział administracyjny kraju

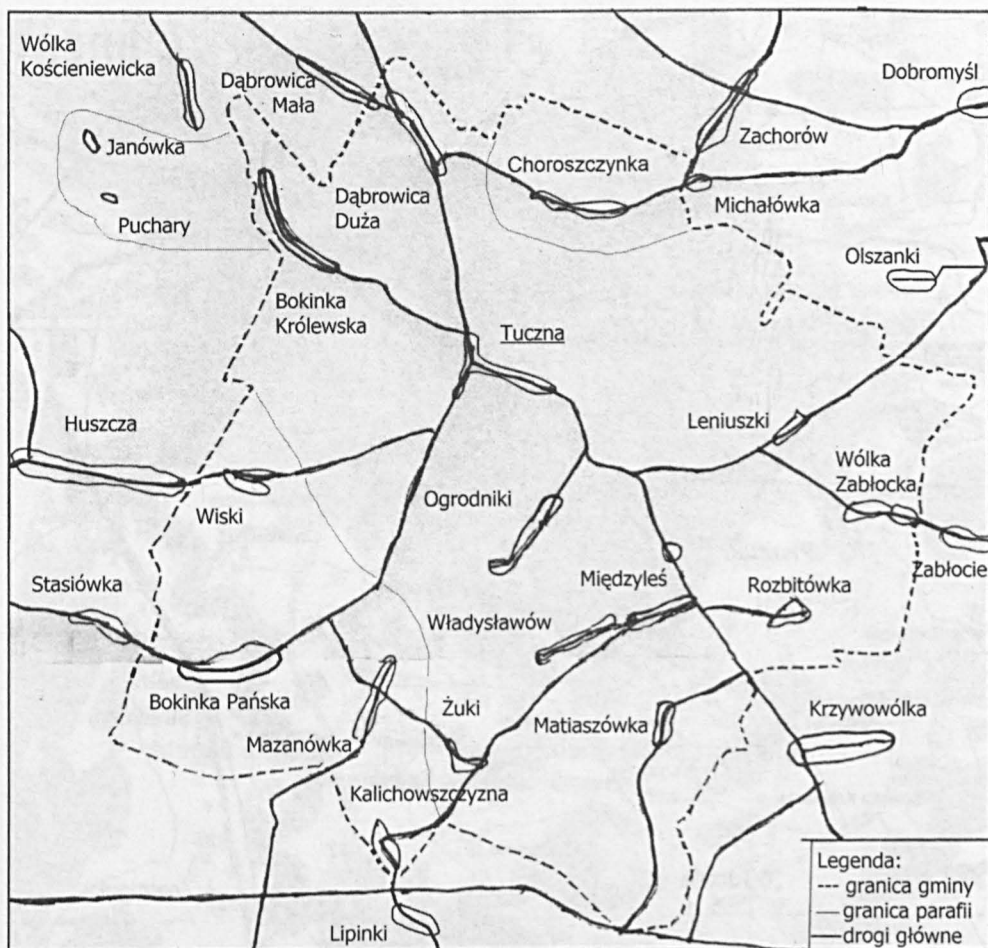
Mapka 6. Polska – nowy podział administracyjny kraju od 1 stycznia 1999 r. (*internet*).

Mapka 7. Powiat Biała Podlaska od 01.01.1999 r. (*internet*).

Mapa 8. Część wschodnia Południowego Podlasia (*internet*).

Mapka 9. Gmina i parafia Tuczna – 2007 r. (mapa z Urzędu Gminy Tuczna, Stefan Radkiewicz, op. cit.)

xv B
Cz

Jan Czernik urodził się w 1947 roku w Bokince Królewskiej gmina Tuczn. Absolwent Liceum Ogólnokształcącego im. J. I. Kraszewskiego w Białej Podlaskiej. Ukończył studia magisterskie-pedagogiczne na Wydziale Historii Uniwersytetu Warszawskiego oraz Podyplomowe Studia na Wydziale Humanistycznym Instytutu Historii Akademii Podlaskiej w Siedlcach. Emerytowany nauczyciel historii, autor publikacji „Życie kulturalne Białej Podlaskiej w dwudziestoleciu międzywojennym” na łamach czasopisma „Nowe Echo Podlasia”.

ISBN 978-83-926420-0-8